

TARTU ÜLIKOOL
ÕIGUSTEADUSKOND
ERAÕIGUSE INSTITUUT
Tsiviilõiguse õppetool

Kristjan Rahnu
**JURIIDILISE ISIKU MAINE KAHJUSTAMISEST TULENEV
TSIVIILÕIGUSLIK VASTUTUS**
Magistritöö

Juhendaja: professor Paul Varul

Tallinn 2015

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	4
1. JURIIDILISE ISIKU ÕIGUS HEALE MAINELE NING MAINE KAHJUSTAMISE SISU.....	8
1.1. Era- ja avaliku õiguse juriidilise isiku erinev staatus seoses õigusega heale mainele...	8
1.2. Juriidilise isiku maine mõiste ning selle tähendus ettevõtluskeskkonnas.....	10
1.3. Juriidilise isiku maine kui juriidilisele isikule kuuluv isikuõigus.....	15
1.4. Väljendusvabadus ning selle mõju juriidilise isiku mainele.....	19
1.4.1. Väljendusvabaduse teostamise õiguslikud alused ning selle piirid.....	19
1.4.2. Ajakirjandusvabaduse ja juriidilise isiku maine konflikt.....	24
1.5. Vahekokkuvõte.....	26
2. JURIIDILISE ISIKU MAINE KAHJUSTAMISEST TULENEVA VASTUTUSE EELDUSED.....	27
2.1. Juridilise isiku maine kahjustamise delikti koosseisu realiseerimiseks vajalike eeltingimuste üldiseloostus	27
2.2. Juriidilise isiku mainet kahjustava teo tunnused.....	27
2.3. Juriidilise isiku kohta õigusvastaselt ebaõigete faktiväidete avaldamine.....	31
2.4. Juriidilise isiku kohta õigusvastaselt ebakohase väärtushinnangu avaldamine.....	39
2.5. Õigusvastase teoga juriidilise isiku maine kahjustamise ja füüsilise isiku au teotamise seos.....	41
2.6. Vahekokkuvõte.....	45
3. JURIIDILISE ISIKU MAINELE PÕHJUSTATUD KAHJU SUURUS JA SELLE HÜVITAMINE.....	47
3.1. Juriidilise isiku maine kahjustamisest tuleneva kahju määratlemine.....	47
3.2. Juriidilise isiku maine kahjustamisest tulenev varalise kahju hüvitamise nõue.....	50
3.2.1. Juriidilise isiku maine kahjustamisest tuleneva varalise kahju liigid.....	50

3.2.2. Juriidilise isiku maine kahjustamisest tuleneva varalise kahju suuruse hindamine.....	52
3.3. Juriidilise isiku maine kahjustamisest tulenev mittevaralise kahju hüvitamise nõue..	55
3.4. Vahekokkuvõte.....	59
KOKKUVÕTE.....	61
Delictual liability arising from defamation of legal entites. Summary.....	66
KASUTATUD LÜHENDID.....	71
KASUTATUD MATERJALID.....	72

SISSEJUHATUS

"It takes 20 years to build a reputation and five minutes to ruin it. If you think about that, you'll do things differently." - [Warren Buffet](#)

Maine kahjustamine on seotud konfliktiga, kus põrkuvad oma olemuselt võrdsed põhiõigused. Eesti Vabariigi põhiseaduse¹ (PS) § 17, mille kohaselt ei tohi kellegi au ega head nime teotada, vastandub eelkõige sama kaaluga PS §-le 45, mis tagab isikutele õiguse väljendusvabadusele. Põhiseadus ning Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon² (EIÕK) peaksid piirama sõnavabadust niivõrd, kuivõrd see on vajalik teiste isikute õiguste, sealjuures reputatsiooni kaitseks. Seetõttu on problemaatiline määrata maine kahjustamise delikti puhul põhiseaduslikke piire, mille järgimine aitaks luua tasakaalu isiku subjektiivse õiguse heale mainele ja sõnavabaduse vahel. Vaieldamatult vajavad õiguslikku kaitset füüsiliste isikute jaoks hindamatu väärtusega au ja väärikus. Juriidiliste isikute puhul muudab õigusliku olukorra mõnevõrra keerulisemaks tõsiasi, et neile ei saa kuuluda sama palju õigusi kui füüsilistele isikutele. Seetõttu vajab lahendamist üldisem probleem, et millises ulatuses peaksid maine kahjustamise kaasustes juriidilise isiku moodustanud füüsilised isikud, kes on samas põhiõiguste kandjad, kaotama osa põhiseaduslikult kaitstud õigustest oma ressursside ja varade paigutamisel õiguslikku abstraktsiooni.

Käesoleva magistritöö peamiseks eesmärgiks on otsida vastust küsimusele, kas ja millises ulatuses on põhjendatud juriidiliste isikute maine kaitse tsiviilõiguslike vahenditega. Töö eesmärgist tulenevateks põhiprobleemideks on järgmised küsimused:

- a) kas ning millises ulatuses peaks maine kahjustamise korral laienema põhiõiguste kaitse eraõiguslikele juriidilistele isikutele;
- b) kuidas sisustada juriidiliste isikute mainet, mida tuleks maine kahjustamise korral kaitsta ning kas lisaks varaliste õiguste kaitsmisele on alust rääkida ka juriidilistele isikutele kuuluvate isiklike õiguste kaitsest.
- c) kas juriidilistele isikutele saavad kuuluda sellised isiklikud õigused, mida on võimalik kahjustada lisaks ebaõigete faktiväidete avaldamisega ka ebakohase väärtushinnanguga ning mis võimaldaksid juriidilistel isikutel vastanduvate huvide paremaks tasakaalustamiseks mittevaralise kahju hüvitamist nõuda;

---

¹ Eesti Vabariigi põhiseadus. - RT 1992, 26, 349... RT I, 27.04.2011, 2

² Inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon. - RT II 2000, 11, 57

- d) millist liiki ja millises ulatuses kahju hüvitamist on juriidilistel isikutel võimalik maine kahjustamise korral nõuda.

Nimetatud probleemid on aluseks käesoleva magistritöö struktuurile.

Käesoleva töö esimese peatüki eesmärgiks on analüüsida, et kas juriidilisel isikul on õigus deliktiõiguslikult kaitstavale aule ja heale nimele ning milles seisneb maine kahjustamise sisu üldisemalt. Selleks tuli esmalt piiritleda juriidiliste isikute ring, kellel võiks laieneda põhiõiguste kaitse. Seejärel avas autor juriidilise isiku maine mõiste, et selgitada hea maine olulisust nii juriidilise isiku kui ka ettevõtluskeskkonna jaoks ning seostada seda Eesti õiguskorra jaoks ebatraditsionaalselt auga seonduva nähtusega. Esimeses peatükis püütakse leida vastust ka küsimusele, kas juriidilise isiku mainet saab vaadelda kui juriidilisele isikule kuuluvat isikuõigust. See tõstatab küsimuse erasfääri ning sellega kaasneva põhiseadusliku kaitse laienemisest juriidilistele isikutele ning isiku au ja hea nime lahutamatust seotusest inimväärikuse mõistega. Samuti kuulub esimese peatüki uurimisesemesse väljandusvabaduse teostamise õiguslikud alused ning selle piiride määratlemine.

Teises peatükis selgitab autor juriidilise isiku kohta ebaõigete faktiväidete ning ebakohase väärtushinnangu avaldmisest tuleneva kolmeastmelise delikti üldkoosseisu täitmise eelduseid. Selleks vajab määratlemist tegu, mis vastaks objektiivsele teokoosseisule ehk tuleb kindlaks teha, kas kostja põhjustas oma teoga hagejale kahju ning kas kostja põhjustatud tagajärg on põhjusliku seoses hagejal esineva kahjuga. Isiku kohta ebaõigete andmete avaldmine võib olla õigusvastane seadusest tuleneva kohustuse rikkumise või tahtlikult heade kommete vastase käitumise tõttu. Seejärel tuleb anda hinnang kahju põhjustanud teo mittelubatavusele. Tuvastamist vajab, et millistel juhtudel on teo õigusvastasus välistatud ning kuidas jaotub tõendamiskoormus menetlusosaliste vahel. Autor käsitleb ka õigusvastase teoga juriidilise isiku maine kahjustamisest tulenevat mõju füüsilise isiku aule. Probleemid tõusetuvad peamiselt juriidilise isiku kohta õigusvastaselt ebakohase väärtushinnangu avaldmisega, kuna isikuõiguste väärtushinnangulise kaitse laienemist juriidilise isiku mainele Eesti kohtupraktikas ega erialalises kirjanduses ei tunnustata. Õigusteoreetiliselt tuleb võtta seisukoht, et kas juriidilistele isikutele võivad kuuluda sellised isiklikud õigused, mida saab ebakohase väärtushinnanguga kahjustada ning kas need väärivad ka riigipoolset kaitset.

Kolmanda peatüki esmaseks uurimiseesmärgiks on piiritleda kahju ning selle ulatus, mis võiks kuuluda juriidilise isiku maine kahjustamisel hüvitamisele. Eelkõige vajab hindamist, kas normi kaitse eesmärgist tulenevalt kuulub puhtmajanduslik kahju hüvitamisele või esinevad tähtsamad huvid, mille tõttu on vajalik majanduslike huvide kaitseta jätmine. Erilist tähelepanu pöörab autor varalise kahju olemasolu ning selle suuruse tõendmise probleemidele. Kuna mittevaralise kahju rahalised hüvitised füüsilistele isikutele on Eesti muidu mõistlikus kohtupraktikas olnud aastaid marginaalse tähendusega, siis vajaks sellest aspektist hindmist kindlasti ka juriidiliste isikute põhiseaduslik õigus tõhusale kohtulikule kaitsele. Autor annab hinnangu ka sellele, kas kannatanu õiguste paremasse tasakaalu viimiseks peaks maine kahjustamisel juriidiliste isikute puhul olema kahju hüvitamise eesmärk püüd endist olukorda taastada ehk mainet parandada või kahju kompenseerimine. Kolmandas peatükis selgitatakse, kas Eesti kohtute tsiviilpraktika on juriidilise isiku maine kahjustamise korral pigem kahjutekitajat soosiv või on see vastanduvate põhiõiguste osas aastate jooksul õiglaselt paika loksunud.

Autorile teadaolevalt on varemalt isiku maine kahjustamisega seonduv küll leidnud käsitlemist mitmetes bakalaureuse ning magistritöödes, kuid mille pearõhk on siiski olnud füüsilise isiku maine kahjustamise analüüsil ning faktiväite ja väärtushinnangute eristamiskriteeriumide hindamisel. Eraldiseisvalt ei ole juriidilise isiku maine kahjustamisega kaasnevad õiguslikud probleemid õigusalastes teadustöodes ning artiklites põhjalikku käsitlemist leidnud.

Magistritöö peamiseks allikateks on valdkonnapõhine riigisisene ning rahvusvaheline õiguskirjandus. Õigusaktidest on kasutatud Eesti Vabariigi põhiseadust, Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni, võlaõigusseadust, tsiviilseadustiku üldosa seadust³ ning tsiviilkohtumenetluse seadustikku⁴. Töö autor on tuginenud ka Riigikohtu, Ringkonnakohtute, Maakohtute ja Euroopa Inimõiguste Kohtu lahenditele ning üldise õiguskorraga riikide kohtulahenditele. Üldise õiguskorraga riikide kohtupretsedentidele viitamine on põhjendatud sellega, et need on praktikas vastavates riikides osutunud tõhusaks ning aidanud oluliselt kaasa seal parema elukeskkonna saavutamisele. Seega oleks mõistlik teatud küsimustes kasutada võrdlusmaterjalina angloameerika printsiipe.

---

³ RT I 2002, 35, 216; RT I 2009, 18, 108

⁴ RT I 2005, 26, 197; RT I, 31.12.2014, 5

Käesoleva magistritöö näol on tegemist kvalitatiivse uurimusega, mis väljendub uurimiseseme sisulises teoreetilises analüüsis. Töös ei kasutata empiirilisi meetodeid. Magistritöö eesmärkide saavutamiseks on kasutatud dogmaatilist ja võrdlev-analüütilist uurimismeetodit, mis seisneb peamiselt kehtiva õiguse kriitilises analüüsis, kus peamiste küsimuste juures on kasutatud kahe või enama riigi õiguslike regulatsioonide probleemikeskset võrdlust.

1. JURIIDILISE ISIKU ÕIGUS HEALE MAINELE NING MAINE KAHJUSTAMISE SISU

1.1. Era- ja avaliku õiguse juriidilise isiku erinev staatus seoses õigusega heale mainele

Tsiviilseadustiku üldosa seaduse (TsÜS) § 24 eristab lähtuvalt juriidilise isiku loomise aluseks oleva huvi liigist eraõiguslikke ja avalik-õiguslikke juriidilisi isikuid⁵. Kuna nii riik kui ka avalik-õiguslikud juriidilised isikud, näiteks mis tahes vallad, Kaitseliit, jne. on põhiõiguste adressaadid⁶, mitte põhiõiguste kandjad⁷, siis on nende põhiõigusvõime piiratum kui eraõiguslikel juriidilistel isikutel. Saksa konstitutsiooniteoreetik Günter Dürig on välja töötanud teooria, mille kohaselt juriidiliste isikute põhiõigusvõime sõltub nende taga seisvate füüsiliste isikute vabaduse kitsendamisest. Selle nn personaalse substraadi teooria kohaselt peab põhiõiguste rakendaja alati tuvastama oma põhiõiguste rikkumist väitva juriidilise isiku puhul, kas selle juriidilise isiku taga on era- või avalik huvi. Personaalse substraadi teooria tagajärjeks on see, et reeglina puudub põhiõigusvõime avalik-õiguslikel juriidilistel isikutel.⁸

Vaatamata sellele, et PS § 9 lõige 2 ei erista era- ja avalik-õiguslikke juriidilisi isikuid, ei laiene Madis Ernitsa arvates põhiõiguste kaitse siiski avalik-õiguslikele juriidilistele isikutele. Põhiõiguste kaitse laienemine avalik-õiguslikele juriidilistele isikutele eeldab ka ülejäänud PS § 9 lg 2 tunnuste täitmist ning peab olema kooskõlas juriidilise isiku üldiste eesmärkide ning põhiõiguse olemusega.⁹ Avalik-õiguslikele juriidilistele isikutele laiaulatusliku kaebeõiguse andmine maine kahjustamisega soenduvates kohtuasjades oleks vastuolus demokraatliku ühiskonna aluspõhimõtetega.¹⁰ Põhiõigusvõime on aga antud välismaistele eraõiguslikele juriidilistele isikutele ning välismaa äriühingute Eesti filiaalidele.¹¹ Samas tuleb Madis Ernitsa sõnul vahet teha ka eraõiguslike juriidiliste

⁵ P.Varul jt, Tsiviilseadustiku üldosa seadus. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn 2010, § 24, komm. 3.1. ja 3.4. lk 80 ja lk 84 ning § 25, komm. 3.1.1. lk 85 (Kalev Saare komm-id).

⁶ M. Ernits. Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. Kolmas, täiendatud väljaanne. Tallinn: Juura 2012, lk 190, § 14, komm. 2.2. (M. Ernits komm)

⁷ Muu hulgas tuleb silmas pidada, et avalik õiguslik juriidiline isik ei saa vastustajana maine kahjustamise kaasustes tugineda põhiseaduslikule sõna- ja ajakirjandusvabadusele (M. Leppik, M. Vutt. Õigus aule kui igauue õigus. Kui palju au on autul? – Kohtute aastaraamat 2012, lk 91 –98).

⁸ M. Ernits. Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. Kolmas, täiendatud väljaanne. Tallinn: Juura 2012, lk 136, § 9, komm. 5.2.1. (M. Ernits komm)

⁹ M. Ernits. Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. Kolmas, täiendatud väljaanne. Tallinn: Juura 2012, § 9, komm. 5.1.3. (M. Ernits komm)

¹⁰ Derbyshire County Council v Times Newspaper Ltd, (1993) AC 534, (1992) UKHL 6.

¹¹ RKÜKo 3-1-1-88-07 (Riigikohus on tunnustanud Ukrainas registreeritud aktsiaseltsi põhiõigust omandile (PS § 32) ja üldist põhiõigust tõhusale õiguskaitsele ja ausale õigusemõistmisele (PS § 15 lg 1).

isikute puhul. Kuna juriidiliste isikute eesmärk on tagada füüsiliste isikute vabadus, siis tuleks välistada nende eraõiguslike juriidiliste isikute põhiõigusvõime, mille omanike ring piirdub üksnes riigi või riigist alamal seisvate avalik-õiguslike juriidiliste isikutega.¹²

Käesoleva töö autor on seisukohal, et teatud tingimustel peaks põhiõiguste kaitse laienema ka avalik-õiguslikele juriidilistele isikutele. Küsimus on siin selles, et kui kaugemale ulatub PS § 9 lg 2 lause teises pooles seatud piir, mille ületamisel põhiõiguste kaitse juriidilistele isikutele enam ei laiene ning kas avalik-õiguslike juriidiliste isikute eesmärkide saavutamiseks piisab põhiseaduslikest autonoomiagarantiidest. Kahtlemata võib avaliku õiguse juriidilistele isikutele kaebeõiguse andmine maine kahjustamise korral olla vastuolus avaliku huviga ning piirata liigselt sõnavabadust. Seda eelkõige juhul, kui kriitika adressaaditeks on näiteks valitsusasutused või valla- ja linnavalitsused. Olukord võib kujuneda mõnevõrra teistsuguseks nt avalik-õigusliku ülikooli puhul, kus maine kahjustamine võib takistada juriidilise isiku kui õiguse instituudi objektiivsete eesmärkide saavutamist. Alusetu kriitika tõttu võib ohtu sattuda teaduse edendamise, kuna välissidemete arendamine ja koostöö teiste teadus- ja haridusasutustega ning organisatsioonidega võib osutuda keerulisemaks. Ülikooli maine kahjustamine võib piirata ka ülikooli institutsionaalset autonoomiat, takistades muu hulgas töötajaskonna värbamist. PS § 38 lg-st 2 tulenevalt on küll võimalik jõuda järeldusele, et nimetatud säte tagab ülikoolile ulatusliku kaitse teadustegevuse arendamiseks ning õpetatamiseks. Samuti on PS § 38 lg 2 tõlgendamise teel võimalik mõõnda, et ka ülikooli maine jääb PS § 38 lg 2 kaitsealasse. Samas tuleb silmas pidada, et PS § 38 lg 2 kohaldub vaid avalik-õiguslikus suhtes põhiõiguste adressaatidega.

Töö autori arvates hõlmab avalik õigusliku ülikooli eesmärk füüsilistele isikutele täiendavate vabaduste tagamise ning sellisel juhul peaks jaatama ülikooli põhiõigusvõimelisust ning soosima avalik-õigusliku ülikooli kaitseõiguse võimaldamist. Inglismaal on küll alles hiljuti kohtuvaidluses väljendatud seisukohta, et hoolimata avalik-õigusliku ülikooli riigieelarvelisest rahastatusest, ei ole see määrav asjaolu, mis võrdsustaks ülikooli kriitika talumise osas keskvalituse või kohaliku omavalitsusega. Kohtulahendis rõhutati, et ülikool ei ole valitsusasutus ega demokraatlikult valitud organ.

---

¹² M. Ernits. Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. Kolmas, täiendatud väljaanne. Tallinn: Juura 2012, § 9, komm-id. 5.2.1 ja 5.2.3.

Avalik huvi seisneb siin pigem ülikooli maine kaitsmises kui sõnavabaduse toetamises.¹³ Põhiõiguste kaitse laienemine ülikoolile ei tohiks olla vastuolus personaalse substraadi teooriaga, kuna ülikoolide põhitegevus ei ole olemuslikult riigi ülesanne. Kuna avalik-õiguslikele juriidilistele isikutele põhiõiguste kaitse üldiselt ei laiene, siis käsitleb magistritöö autor edaspidi vaid nende avalik-õiguslike juriidiliste isikute ja eraõiguslike juriidiliste isikute¹⁴ maine kahjustamisega seonduvat õiguslikku raamistikku, keda saab pidada põhiõiguste kandjateks ning ei jätka käseoleva magistritöö teema piire arvestades avalik-õiguslike juriidiliste isikute maine kahjustamisega seonduvate küsimuste analüüsiga. Käesoleva magistritöö eesmärke ja mahtu arvestades ei keskendu töö autor ka avalik-õiguslikest suhetest kerkinud maine kahjustamisega seonduvatele probleemidele¹⁵, vaid piirdub tsiviilõigusliku vastutuse uurimisega, mis on kohaldatav nende avalik-õiguslike juriidiliste isikute suhtes, kelle mainet saab kaitsta tsiviilõiguslike kaitsevahenditega.

1.2. Juriidilise isiku maine mõiste ning selle tähendus ettevõtluskeskkonnas

Selleks, et hinnata kas juriidilised isikud on au ja hea nime kandjateks ning milles võib seisneda nende maine kahjustamine, peab eelenevalt sisustama juriidilise isiku maine mõiste. Kuna juriidilise isiku liigist tulenevalt on juriidilise isiku mainet võimalik kirjeldada väga erinevalt, siis on selle määratlemine äärmiselt keeruline ülesanne.¹⁶ Näiteks aktsiaseltside puhul võiks reputatsiooni vaadelda kui aktsionäride ettekujutust või nägemust aktsiaseltsi mainest.¹⁷ Samuti saaks äriühingu mainet defineerida kui kujuteldavat äriühinguga kaasnevat kuvandit, mida mõjutavad nii äriühingu minevikus aset leidnud sündmused, kui ka tuleviku perspektiiv kõigi äriühingut kui tervikut moodustavate strateegiliselt oluliste osade (juhtimisorganite, toodete jne) suhtes, mis

---

¹³Dr Gary Paul Duke and The University of Slaforf, High Court of Justice, Queen's Bench Division, 28.01.2013 a.

¹⁴TsÜS § 25 lg 1 järgi on eraõiguslikuks juriidiliseks isikuks: täisühing, usaldusühing, osaühing, aktsiaselts, tulundusühistu, sihtasutus ja mittetulundusühing. Äriseadustiku (edaspidi ÄS) § 2 lg 1 sätestab äriühingute liigid: täisühing, usaldusühing, osaühing, aktsiaselts ja tulundusühistu. Seaduses võib ette näha ka teisi äriühinguid. Sihtasutuste seaduse (edaspidi SAS) § 1 lg 1 sätestab, et sihtasutus on eraõiguslik juriidiline isik, millel ei ole liikmeid ning mis on loodud vara valitsemiseks ja kasutamiseks põhikirjaliste eesmärkide saavutamiseks.

¹⁵Põhiseaduse kommentaarides nenditakse, et isiku au ja hea nimi peavad olema kaitstavad nii avaliku võimu kui ka eraõiguslike subjektide rünnete eest, vt R.Maruste. Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. Kolmas, täiendatud väljaanne. Tallinn: Juura 2012, lk 239, § 17, komm. 8. (Maruste kommentaar)

¹⁶A. Griffin, New Strategies for Reputation Management, (Kogan Page: London 2008), lk 12-16.

¹⁷A. Smidts, The impact of employee communication and perceived external prestige on organization identification. Academy of Management Journal 2001, 44(5), 1051-62.

määrab äriühingu maine konkurentidega võrreldes.¹⁸ Kirjeldades juriidilise isiku mainet kui emotsionaalset sidet juriidilise isiku ning selle sidusgruppide (füüsilised isikud, kes on seotud ning toetavad oma tegevusega juriidilist isikut) vahel – avaneb õigusliku abstraktsiooni maine sisu kui usaldusega seonduv nähtus.¹⁹

Erinevate riikide õiguskordades sisustatakse ning seostatakse au, väärikuse ning reputatsiooni mõisteid erinevalt. Rait Maruste arvates on hea nimi ehk maine (reputatsioon) valdavalt väline objektiivne kategooria, mida kannavad teised inimesed ja avalik arvamus ning mis peaks laienema ka juriidilisele isikule.²⁰ Töö autor ei nõustu Eesti õiguskirjanduses levinud seisukohaga, et au ja väärikus on oma sisult kattuvad mõisted ning puudutavad pigem inimese sisemisi subjektiivseid kategooriaid, mida vaid inimene ise on võimeline tunnetama. Seega välistatakse käesoleva töö autori arvates Eestis õigusteoreetiliselt juriidilise isiku maine kontseptsiooni sisustamisel võimalus seda seostada au mõistega. Töö autor on seisukohal, et juriidilise isiku maine on mitmetahuline mõiste, mis väljendub erinevates tunnustes ning mille igakülgne analüüsimine tagab lõppastmes parema õigusliku kaitse juriidilistele isikutele.

Üldise õiguskorraga riikide õigusteadlased on leidnud, et reputatsiooni mõiste õiguslikul sisustamisel on võimalik tugineda kolmele erinevale tugisambale – lähtuda saab maine kui väärikuse, maine kui au või maine kui vara kontseptsioonist.²¹ Suurbritannia kohtutes on leitud, et juriidilisel isikul ei ole "hinge", mistõttu ei saa juriidiline isik sarnaselt füüsilisele isikule tajuda väärikuse alandamist. Väärikus on füüsilisele isikule omistatav kategooria, mille tase sõltub eelkõige isiku positsioonist ühiskonnas.²² Reputatsioon kui vara on äriühingute puhul samastatav pigem kaubanduslikku väärtust omava kapitaliga, mille üks peamine eesmärk on kliendibaasi suurendamine.²³

---

¹⁸ C.J. Fombrun, Reputation: Realizing Value from the Corporate Image. Harvard Business School Press 1996, 72.

¹⁹ Corporate reputation: the main driver of business value. Reputation Institute UK, May 2012; Web: www.reputationinstitute.com. Arvutivõrguskättesaadav: http://www.reputationinstitute.com/frames/press/CRO%20White%20Paper_%20RI%20UK.pdf, 20.01.2015.

²⁰ R. Maruste. Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. Kolmas, täiendatud väljaanne. Tallinn: Juura 2012, § 17, komm. 3. (Maruste komm)

²¹ R.C. Post, The Social Foundations of Defamation Law: Reputation and the Constitution. California Law Review 1986, 691.

²² L.B. Lidsky, Defamation, Reputation and the Myth of Community: 1996 Washington LR 1, 12.

²³ Jameel & ANR v Wall Street Journal Europe Sprl, 03.02.2005, England and Wales Court of Appeal (Civil Division) Decisions, (2005) EWCA Civ 74.

Üldise õiguskorraga riikides ei välistata aga võimalust käsitleda juriidilise isiku mainet kui juriidilise isiku auga seonduvat nähtust.²⁴ Tänapäeva vaba turumajanduse üha tihenevates konkurentsitingimustes tegutsevad juriidilised isikud peavad vastama ühiskonna poolt neile pandud kõrgendatud eetilistele, au dimensiooni puudutavatele nõudmistele.²⁵ Sellist lähenemist toetab tänapäeval kasumile orienteeritud suurfirmade ühe suurenev roll sotsiaalsetes, hariduslikes, keskkonda säilitavates ning heategevuslikes programmides²⁶, mis on suunatud juriidilise isiku turuväärtuse tõstmisele läbi reputatsiooni paranemise.²⁷

Euroopa Inimõiguste Kohus (EIK) on tunnustanud juriidiliste isikute õigust heale reputatsioonile ning maininud, et äriühingu head nime saab vaadelda äriühingu varana EIÕK protokolli 1 artikkel 1 mõttes.²⁸ Lahendis *Steel and Morris v. Ühendkuningriik*²⁹ leidis Euroopa Inimõiguste Kohus, et juriidiliste isikute maine kaitsmine seostub muu hulgas ka avaliku huviga, mis seisneb juriidiliste isikute majandusliku edukuse ja elujõulisuse kindlustamises, et seeläbi oleks tagatud aktsionäride, osanike ja töötajate huvide parem kaitse ning majanduskeskkonna heaolu üldisemalt. Äriühingu väärtus, mis on olulisel määral sõltuvuses kollektiivsest "mälust" äriühingu tegevuse suhtes, omandatakse maine kui vara kontseptsioonist lähtuvalt äriühingu tegevuse tulemusena ettevõtluskeskkonnas.³⁰ Mittetulundusühingud³¹ on äriühingutega võrreldes sarnases olukorras, kuna peavad samuti vaeva nägema, et oma reputatsiooni säilitada ning parandada. Seega võiks näiteks heategevusorganisatsioonide puhul samuti kohalduda maine kui vara kontseptsioon. Maine kahjustumine võib mittetulundusühingutel takistada nende eesmärkide saavutamist, kuna raskendab vajalike ressursside kaasamist.³²

---

²⁴ Ibid.

²⁵ D. Milo, *Defamation and freedom of speech*, Oxford University Press: Oxford 2008, 30-33.

²⁶ A.Crane, *The Oxford Handbook of Corporate social Responsibility*, Oxford University Press: New York 2008, 3.

²⁷ G.Chan, *Corporate defamation: reputation, rights and remedies*. Legal Studies 2013, 33, nr 2, 268.

²⁸ EIKo 26.07.1986, 8543/79; 8674/79; 8675/79; 8685/79. *Van Marle v Holland*.

²⁹ EIKo 15.02.2005, 68416/01, *Steel and Morris v. Ühendkuningriik*.

³⁰ J.Smythe, *Corporate Reputation managing the new strategic asset*. Random House, London 1992, 4.

³¹ Mittetulundusühingute seadus. - RT I 1996, 42, 811... RT I, 21.06.2014, 42 (§ 1 lg 1 – Mittetulundusühing on isikute vabatahtlik ühendus, mille eesmärgiks või põhitegevuseks ei või olla majandustegevuse kaudu tulu saamine.).

³² G.Chan, *Corporate defamation: reputation, rights and remedies*. Legal Studies 2013, 33, nr 2, 270.

Reputatsiooni mõiste defineerimise ja sisustamise keerukusest hoolimata, on levinud arusaam, et reputatsioon on väärtuslik.³³ Seisukohad, mis alahindavad reputatsiooni väärtuslikkust ning loevad ärimudeli edukuse aluseks peamiselt parima toote ja teenuse pakkumist, ei arvesta selliste ärilist edukust mõjutavate faktoritega nagu avatud ja aus kommunikatsioon, ühiskonnas inimestele korda minevates programmides osalemine ning eeskujuks olemine.³⁴ Äriühingu reputatsioon, mis üldjuhul esindab äriühingu brändi³⁵, on vara, mis on määrava tähtsusega klientide juurde toomisel.³⁶ Ajaloolistes kohtulahendites jõutud suhteliselt äärmuslike järeldusteni – reputatsioon on väärtuslikum, kui muu vara.³⁷ Juriidilise isiku kasumlikkus ning väljavaated äristrateegiaid ellu viia on suuresti mõjutatud tarbijate (äriühingu klientide) suhtumisest juriidilisse isikusse.³⁸

Reputatsiooni mõõteriista RepTrak Pulse³⁹ väljavõte näitas 2013. aastal, kuidas negatiivne hobuseliha skandaal mõjutas kaubandusketi Tesco reputatsiooni, alandades seda 11,65 punkti võrra.⁴⁰ Kõige objektiivsem ning usaldusväärseim viis hinnata reputatsiooni kui vara (võimalik, et ka reputatsiooni kui au) väärtust, on läbi mainet kahjustavate intsidentide, mis on seeläbi mõjutanud juriidilise isiku finantstulemusi.⁴¹ Group 4 Security (G4S) aktsia langes 2 protsenti pärast 2012 aasta Londoni olümpiamängude turvateenuste lepinguta jäämist.⁴² BP p.l.c. (varasema nimega British Petroleum) kulutas 2010. aastal 90 miljonit dollarit suhtekorraldusbüroode teenustele

---

³³ P.Coe, The value of corporate reputation and the Defamation Act 2013: a brave new world or a road to ruin? Communications Law 2013, 18, nr 4, 114.

³⁴ Corporate reputation: the main driver of business value. Reputation Institute UK, May 2012. Arvutivõrguskättesaadav: http://www.reputationinstitute.com/frames/press/CRO%20White%20Paper_%20RI%20UK.pdf, 20.01.2015.

³⁵ Bränd on lihtsustatult väljendades ettevõtte lubadus klientidele - toodete ja teenuste kvaliteet ning omadused, mis aitavad eristuda konkurentidest. William, The Basics of Branding. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.entrepreneur.com/article/77408>, 20.01.2015.

³⁶ McDonald's Corporation v Steel & Morris (1999) EWCA Civ 1144.

³⁷ Malins, V.-C., Dixon v. Holden (1869), L. R. 7 Eq. 492.

³⁸ Z.Abdullah, A.Aziz, Managing Corporate Reputation, Stakeholder Relations, and Corporate Social Responsibility: A Southeast Asian Perspective. Int. Journal of Economics and Management 5(1): 299 – 318 (2011), 307.

³⁹ 2013 a. Global RepTrak 100 ettekande kohaselt oli maailma kõige parema reputatsiooniga ettevõtte 2013 aastal BMW, skooriga 78,39. Reputation Institute, 2013 Global RepTrak 100 report. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.reputationinstitute.com/thought-leadership/complimentray-reports-2013>, 10.02.2015.

⁴⁰ Ibid. UK Rep Trak Pulse 2013 report, 17.04.2013. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.reputationinstitute.com/thought-leadership/complimentray-reports-2013>, 10.02.2015.

⁴¹ A.Griffin, New Strategies for Reputation Management, (Kogan Page: London 2008), lk 12-16.

⁴² C.Williams, G4S admits it is fighting to repair reputation. The Independent 28.08.2012. Arvutivõrgus kättesaadav: www.independent.co.uk/news/business/news/g4s-admits-it-is-fighting-to-repair-reputation-8083662.html, 05.02.2015.

pärast plahvatust naftamaardlas, et oma reputatsiooni parandada.⁴³ On selge, et see intsident mõjutas BP p.l.c. reputatsiooni kui vara. Samas saaks väita, et kahjustada sai ka korporatsiooni reputatsioon kui au, kuna BP p.l.c. osaleb märkimisväärses ulatuses ühiskonna jaoks olulistes heategevuslikes programmides.⁴⁴

Hea reputatsiooniga, oma tooteid ja teenuseid eksportivad juriidilised isikud on iga riigi majandusliku edukuse aluseks. Juriidiliste isikute võime tulevikus oma tooteid eksportida sõltub suuresti mineviku ekspordi kvaliteedist. Reputatsiooni loomine on aeganõudev protsess, mis tõestab, et mineviku uskumusi, mida on suurel määral kujundanud vastava riigi ning juriidilise isiku maine, on keeruline muuta.⁴⁵ Põhjus, miks tarbijad reageerivad suhteliselt aeglaselt toodete lühiajalisele kvaliteedi kõikumisele, seisneb reputatsioon suuremas positiivses mõjus tarbijate soovile tarbida juriidilise isiku tooteid ja teenuseid.⁴⁶ See põhimõte kehtib eriti arenguriikide suhtes, kes üritavad hakata eksportima üha suuremat lisandväärtust andvaid ning välisturgudele suunatud tooteid ja teenuseid. Kahju mainele võib osutada ületamatuks takistuseks majandustegevuse laienemisel ning uute turgude otsimisel.⁴⁷ Enamus juhtudel on juriidilise isiku edu ning reputatsioon lahutamatult soetud.⁴⁸

Käesoleva töö autor on seisukohal, et juriidilise isiku maine mõiste igakülgne analüüsimine on oluline mõistmaks maine kaitsmise vajadust läbi selle tähenduse juriidilise isiku eksistentsile ning majanduskeskkonnale üldisemalt. Käesolevas töös kasutab autor maine, reputatsiooni ja hea nime mõisteid samatähenduslikena. Maine mõiste sisustamisel on võimalik erinevatele õiguslikele tähendust evivatele järeldustele jõuda lähtuvalt sellest, kas toetuda maine mõiste sisustamisel maine kui väärikuse, maine

---

⁴³ J.Vidal, BP's PR campaign fails to clean up reputation after Gulf oil spill, The Guardian, 14.04.2011. Arvutivõrgust kättesaadav: www.guardian.co.uk/environment/blog/2011/apr/14/bp-pr-campaign-gulf-oil-spill, 02.02.2015.

⁴⁴ Arvutivõrgust kättesaadav: www.bitc.org.uk/member-company/bp; www.bp.com/en/global/corporate/about-bp/bp-worldwide/bp-united-kingdom/bp-in-the-community/buildingstronger-communities.html, 02.02.2015.

⁴⁵ R. Macchiavello, Development Uncorked: Reputation Acquisition in the New Market for Chilean Wines in the UK, juuni 2010. Arvutivõrgust kättesaadav: http://mitsloan.mit.edu/neudc/papers/paper_275.pdf, 20.01.2015.

⁴⁶ Judith J. Madill, Allan L. Riding, George H. Haines, Jr., Strategic dilemmas of a small market player: the Canadian wine industry, lk 7. Arvutivõrgust kättesaadav: <http://academyofwinebusiness.com/wp-content/uploads/2010/05/File-006.pdf>, 25.01.2015.

⁴⁷ J.Cage, D.Rouzet, Improving "National Brands": Reputation for Quality and Export Promotion Strategies, 25.05.2014. Arvutivõrgust kättesaadav: http://scholar.harvard.edu/files/cage/files/cage_rouzet_may2014_vf.pdf, 20.01.2015.

⁴⁸ A. Griffin, New Strategies for Reputation Management, (Kogan Page: London 2008), lk 12-16.

kui au või maine kui vara kontseptsioonile. Töö autori arvates ei ole põhjendatud seisukoht, et au ja väärikus on oma sisult kattuvad mõisted. Selge on see, et kuna juriidilistele isikutele ei ole omane moraal, siis ei saa nad tunda väärikuse alandamist. Seega saab maine kui väärikuse kontseptsiooni kasutada sisemise subjektiivse kategooriana vaid füüsiliste isikute puhul. Nii maine kui au ning maine kui vara põhimõtted peaksid mõlemad kohalduma juriidiliste isikute maine kahjustamisel. Kindlasti kohaldub juriidiliste isikute maine kahjustamise puhul maine kui vara kontseptsioon, kuna maine kahjustamine toob juriidilistele isikutele üldjuhul kaasa varaliste huvide kahjustumise. Maine kui vara kontseptsioon on sisuliselt tunnustamist leidnud nii Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikas kui ka Eesti õigusosalases kirjanduses. Juriidilise isiku maine seostamine auga ei ole Eesti õiguskorras tunnustamist leidnud. Käesoleva töö autori arvates saab maine kui au kontseptsiooni vaadelda välise objektiivse kategooriana, mida kannavad teised inimesed ja avalik arvamus, ning mis peaks laienema ka juriidilistele isikutele. Kindlasti oleks juriidilise isiku maine kui au kontseptsiooni tunnustamine vajalik eeltingimus juriidilise isiku maine vaatlemisel juriidilisele isikule kuuluva isikuõigusena ning mittevarelise kahju⁴⁹ hüvitamise kontekstis.

1.3. Juriidilise isiku maine kui juriidilisele isikule kuuluv isikuõigus

Isiku au, väärikus ja hea nimi kuuluvad seadustega kaitstavate õigushüvede hulka. Kuna Eesti Vabariigi põhiseaduses keeluna sõnastatud norm mitte teotada kellegi au ja head nime tähendab samas igäühe subjektiivset õigust aule ja heale nimele⁵⁰, siis on õigustatud küsimus, kas kõigi isikute hulka saab arvata ka juriidilised isikud.

Vaatamata sellele, et võlaõigusseaduse kehtiv redaktsioon isikuõiguste mõistet ei defineeri⁵¹, on Eestis on levinud arusaam, et au on omistatav eelkõige füüsilistele isikutele. Eesti kohtupraktikas on kasutatud juriidiliste isikute puhul väljendit "hea nimi", kuna on arvatud, et au seondub au kandja võimega au tunnetada.⁵² Põhiseaduses

---

⁴⁹ Mittevarelise kahju hüvitamise kohta vt käesoleva töö p. 3.3.

⁵⁰ R. Maruste. Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. Kolmas, täiendatud väljaanne. Tallinn: Juura 2012, § 17, komm. 1. (R. Maruste komm).

⁵¹ Ringhäälinguseaduse, kriminaalmenetluse seadustiku, tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja võlaõigusseaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri, 656 SE II, lk 1, Arvutivõrgus kätesaadav: http://www.riigikogu.ee/?page=pub_file&op=explain2&content_type=application/msword&u=20130511173745&file_id=1222037&file_name=656%20SE%20II%20SELETUSKIRI.doc&file_size=29696&mnsensk=656+SE&etapp=15.11.2010&fd=21.12.2010, 15.01.2015.

⁵² Jõgeva Maakohtu 13. detsembri 2002. a otsus tsiviilaasjas nr 2-432/02.

nimetatud õigused, vabadused ja kohustused laienevad PS § 9 lg 2 kohaselt juriidilistele isikutele niivõrd, kui see on kooskõlas juriidiliste isikute üldiste eesmärkide ja selliste õiguste, vabaduste ja kohustuste olemusega. Põhiõiguste laienemine juriidilistele isikutele on kooskõlas õiguse olemusega, kui juriidilise isiku käitumine võib langeda vastava põhiõiguse kaitsealasse.⁵³ Juriidiline isik on TsÜS § 5 lg 3 kohaselt seaduse alusel loodud õigussubjekt, seega õiguslik abstraktsioon.⁵⁴ Juriidilisel isikul ei saa iialgi olla kõiki õigusi, mis on füüsilisel isikul. Ilmselgelt puuduvad juriidilistel isikutel näiteks õigus elule (PS § 16) ja õigus tervise kaitsele (PS § 28 lg 1).⁵⁵ Juriidilised isikud ei saa abielluda ning tütarettevõtetega aktsiaseltsil ei saa olla vanemate põhiõigust kasvatada oma lapsi. Juriidiliste isikute subjektiivsed õigused tulenevad üheselt mõistetavalt ettevõtluse ja omandiga seotud põhiõigustest. Abstraktse mõiste tasandil füüsiliste ja juriidiliste isikute õigusvõimendused küll kattuvad, kuid praktilist tunnustamist on need siiski leidnud eelkõige varaliste õiguste sfääris.⁵⁶ Probleemseks muutub põhiõiguste tõlgendamine nt eraelu puutumatuse (PS § 26) laiendamisel juriidilistele isikutele. Põhiseaduse kommentaarides on asutud seisukohale, et § PS 26 kaitseb isikuks olemist, mille paratamatu eeltingimus on erasfäär. Erasfääri kaitse eesmärk on kaitsta isikuks olemist. Erasfääri juriidilisel isikul ei ole. Juriidilise isiku põhiseaduslik tugi rajaneb juriidilise isiku ärisaladust kaitsvatel (PS §-d 31, 32), äriruumide puutumatust kindlustavatel (PS § 33) ja sõnumisaladust tagavatel (PS § 43) sätetel. Muus osas on juriidilised isikud avalikud isikud ehk erasfääriga kaasnev kaitse neile ei laiene.⁵⁷ Siit tuleneb ka füüsilise isiku ja juriidilise isiku erinev talumiskohustus kolmandate isikute või avalikkuse sekkumisel nende tegevusse.

Käeoleva töö autor toetab välismaises erialakirjanduses väljendatud arusaama, et erasfääri tuleks määratleda "isiku-neutraalsel" alusel. Erasfäär peaks laienema nii füüsilistele kui ka juriidilistele isikutele. Erasfäär, mis kuulub vaid füüsilistele isikutele, hõlmab definitsiooni järgi isiku intiimseid aspekte eraelust. Selline lähenemine ei ole aga laialt levinud ning rajaneb kontseptuaalselt vääral arusaamal. Erasfäär ei ole mõeldud

⁵³ M. Ernits. Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. Kolmas, täiendatud väljaanne. Tallinn: Juura 2012, § 9, komm. 5.3. (M. Ernits komm).

⁵⁴ RKTko 27.03.97 nr. 3-2-1-35-97.

⁵⁵ M. Ernits. Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. Kolmas, täiendatud väljaanne. Tallinn: Juura 2012, § 9, komm. 5.1.2. (M. Ernits komm).

⁵⁶ P.Varul jt, Tsiviilseadustiku üldosa seadus. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn 2010, § 26, komm. 3.2. lk 92 (Kalev Saare komm)

⁵⁷ M. Ernits. Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. Kolmas, täiendatud väljaanne. Tallinn: Juura 2012, § 9, komm. 5.3. (M. Ernits komm).

kaitsma vaid inimese poolt tunnetatavat maailma. Selle põhiline ülesanne on aidata nii füüsilistel kui ka juriidilistel isikutel säilitada võimet funktsioneerida autonoomselt ja efektiivselt.⁵⁸

Juriidilist isikut saab ka vaadelda kui seda moodustava isikute koosluse summast suuremat, eraldiseisvat nähtust. Samuti saab juriidilise isiku taandada selle moodustanud isikute tasandile. Juriidilise isiku õiguslik kaitse võib seega tähendada seda moodustavate või sellega seotud isikute õiguste kaitsmist.⁵⁹ Juriidilistele isikutele põhiõigusvõime laiendamine kannab endas eesmärki tagada füüsilistele isikutele veelgi enam vabadust, kui neil oleks ilma juriidiliste isikuteta.⁶⁰ Juriidiline isik ei ole küll eesmärk iseenesest, kuid see on vahend selle moodustanud isikute eesmärkide saavutamiseks⁶¹ läbi füüsiliste isikute põhiseaduslikult kaitstud õiguste rakendamise.⁶² Vastupidisel seisukohal olles kaotaksid läbi juriidilise isiku oma ressursid koondanud ning tehinguid tegevad füüsilised isikud osa oma põhiseaduslikult kaitstavatest õigustest.⁶³

Käesoleva magistritöö autor on seisukohal, et kuna juriidiliste isikute põhiseaduslik kaitse ei ole sõltuvuses vaid juriidiliste isikute õiguslikust staatusest, siis peaks erasfäär ning sellega kaasnev põhiseaduslik kaitse laienema läbi füüsiliste isikute ka eraõiguslikele juriidilistele isikutele. Kindlasti aitaks erasfääri kaitse laienemine juriidilistele isikutele paremini tagada juriidiliste isikute tegevusest majanduslikku kasu saavate füüsiliste isikute põhiõiguste kaitset. Samas võib erasfääri kaitse laienemine juriidilistele isikutele minna vastuollu avaliku huviga ning sellega võib kaasneda liigne oht sõnavabadusele, kuna juriidiliste isikute kohta andmete kogumine, säilitamine, kasutamine ja avalikustamine riivaks juriidiliste isikute erasfääri puutumatust. Tasakaalu leidmine vastanduvate huvide vahel on alati keeruline ülesanne, millele peaks kaasusepõhiselt lahendust pakkuma kohtupraktika.

---

⁵⁸ B. A. Lee, A right to privacy for corporations? Lenah in an international Context, Privacy Law & Policy Reporter, 2001, 8, lk 130–134. Arvutivõrgust kättesaadav: http://folk.uio.no/lee/publications/corporations_and_privacy.pdf, 28.01.2015.

⁵⁹ Ibid.

⁶⁰ P. Varul jt, Tsiviilseadustiku üldosa seadus. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn 2010, § 26, komm. 3.2. lk 92 (Kalev Saare komm)

⁶¹ M. Ernits. Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. Kolmas, täiendatud väljaanne. Tallinn: Juura 2012, § 9, komm. 5.3. (M. Ernits komm).

⁶² I. Shapiro, C.W. McCarthy, So What if corporations are not people? The John Marshall Law Review, lk 701. Arvutivõrgust kättesaadav: <http://object.cato.org/sites/cato.org/files/articles/Shapiro-JMLR-vol44-n4-2011.pdf>, 28.01.2015.

⁶³ Ibid.

Sarnaselt Eesti õigusele on Saksa õiguse kohaselt õigus heale nimele ehk reputatsioonile isikuõiguste kontseptsiooni lahutamatu osa. Märkimist väärib aga tõsiasi, et isikuõiguste kaitse laiendamine juriidilisele isikule on sätestatud Saksa põhiseaduse artiklis 2(1), mis garanteerib juriidilisele isikule enesemääramise õiguse. Asjaolu, et juriidiliste isikute puhul avaldub isikuõiguste rikkumine enamasti negatiivsetes majanduslikes tagajärgedes, ei väära see juriidiliste isikute õigust põhiseaduslikule kaitsele. Isikutele, s.h. juriidilistele isikutele kuuluvat põhiseaduslikult tagatud isiklikku õigust enesemääramisele tuleb tõlgendada võimalikult kõikehõlmavalt, arvestades muu hulgas ka isikute majandusliku tegevusega seonduvaid aspekte. Saksamaa Ülemkohus on jõudnud järeldusele, et isiklikud õigused, mis peaksid üldjuhul tagama isikute mittemateriaalsete huvide kaitse, kindlustavad ka isikute materiaalsete huvide säilimise.⁶⁴ Isiklike õiguste laiendava tõlgendamiseni jõudis Saksamaa Ülemkohus pärast mitmeid otsuseid, mis puudutasid isikute reputatsiooni kaitset olukorras, kus rikkumine leidis aset kaitsealuse professionaalse või majandusliku tegevuse suunal. Eraõiguslikud juriidilised isikud saavad oma majandustegevuses reputatsiooni kaitsmisel tugineda doktriinile - "asutatud äriühingu õigus" ning seda subsidiaarsuse põhimõttest lähtuvalt, et kehtivad seadused (nt konkurentsiseadus, kaubamärgiseadus, patendiseadus) ei paku piisavat kaitset.⁶⁵

Eestis levinud käsitus, et au ei ole omane juriidilisele isikule, saab tõenäoliselt alguse võlaõigusseaduse (edaspidi VÕS)⁶⁶ §128 lõikest 5⁶⁷, mille kohaselt hõlmab mittevaraline kahju eelkõige kahjustatud isiku füüsilist ja hingelist valu ning kannatusi. Sätte grammatiline tõlgendus viitab esmajoones füüsilise isiku kannatustele, kuid sõna "eelkõige" võimaldaks normi sisu laiendada ka juriidilistele isikutele. Restriktiivse tõlgendamise võimalusele ei viita ka VÕS §134 lõige 2, mis sätestab muu hulgas isikule au toetamisest tekkinud kahju hüvitamise kohustuse olemasolu korral mõistliku rahasumma ulatuses hüvitise.

---

⁶⁴ Marlene Dietrich Case BGH 1.12. 1999 BGHZ 143, 214; NJW 2000, 2195, 2197.

⁶⁵ N. Witzleb. The Protection of Corporations from Intrusive Media: A German Perspective, lk 83. eLaw Journal: Murdoch University Electronic Journal of Law, Vol. 13, 2006. Arvutivõrgus kättesaadav: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1490962, 23.01.2015.

⁶⁶ Võlaõigusseadus. 26.09.2001. – RT I 2001, 81, 487; RT I, 11.04.2014, 13.

⁶⁷ M. Leppik, M. Vutt. Õigus aule kui igapäevane õigus. Kui palju au on autul? – Kohtute aastaraamat 2012, lk 91 – 98

Kindlasti on antud teema kontekstis õigustatud küsimus, kas au on lahutamatult seotud inimväärikuse mõistega. Au inimväärikuse mõistega samastamine välistaks isikuõiguste väärtushinnangulise aspekti kaitse laienemise juriidilistele isikutele ning piiraks töö autori arvates ebaproportsionaalselt juriidiliste isikute õigusvõimet. Põhiseaduse viimastes kommentaarides on leitud, et PS § 10 avatus tähendab nii tõlgenduslikku avatust, kui ka uute sätete põhiseadusesse lisamise võimalust.⁶⁸ Lisaks on jõutud seisukohale, et PS §-s 10 sätestatud inimväärikus ei pea tingimata olema soetud isiku auga ning väärikuse alandamise juhte tuleb ilmselt au ja hea nime teotamise juhtudest eristada.⁶⁹

Eeltoodust tulenevalt on käesoleva töö autor seisukohal, et ka juriidilistel isikutel peaks isiklike õiguste rikkumise korral olema Eesti õigusruumis subjektiivne õigus aule. Isiklike õiguste kaitse laienemine juriidilistele isikutele kannab endas eesmärki tagada juriidilistele isikutele sarnaselt füüsiliste isikute au teotamisega kaitse välise negatiivse hinnangu eest. Riigikohtu poolt peaaegu kakskümmend aastat tagasi välja öeldud seisukoht, et juriidilisele abstraktsioonile ei ole omane moraal, on küll töö autori arvates õige, kuid selle kehtestamine mittevaralise kahju hüvitamise nõude imperatiivse eeldusena tänapäeva mittesobiv. Sisuliselt viib Riigikohtu selline argumentatsioon olukorrani, kus ebakohase väärtushinnanguga⁷⁰ ei ole võimalik juriidilise isiku mainet kahjustada, kuna juriidiline isik ei ole võimeline aru saama ühiskonnas levinud käitumishinnangute ja tavade kogumist. Sellises olukorras jääb nii juriidiline isik kui ka juriidilise isiku tegevusest kasu saavad füüsilised isikud vajaliku õiguskaitseta. Arvestades tänapäeva üha tihenevate konkurentsitingimustega ettevõtluskeskkonda ning küberkeskkonnas ringleva informatsiooni hulka ja levimise kiirust, siis võib näiteks mõtlematust avaldusest sotsiaalmeedias suhteliselt kiiresti juriidilise isikule märkimisväärne kahju tekkida.

1.4. Väljendusvabadus ning selle mõju juriidilise isiku mainele

1.4.1. Väljendusvabaduse teostamise õiguslikud alused ning selle piirid

PS § 45 sätestab igaühe õiguse vabalt levitada ideid, arvamusi, veendumusi ja muud informatsiooni nii sõnas, trükis, pildis kui ka muul viisil. Tsensuuri ei ole. Põhiseaduse §

⁶⁸ M. Ernits. Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. Kolmas, täiendatud väljaanne. Tallinn: Juura 2012, § 10, komm. 2. (M. Ernits komm).

⁶⁹ Ibid, komm. 3.1.

⁷⁰ juriidilise isiku kohta ebakohase väärtushinnangu avaldamisest vt käesoleva töö p. 2.4.

44 tagab õiguse informatsioonile. Õigus saada informatsiooni ei pea tingimata olema seotud sooviga end väljendada PS § 45 tähenduses.⁷¹ EIK kinnitas avalikkuse (meedia tarbijaskonna) õiguse⁷² ajakirjanduse vahendusel informatsiooni saada oma lahendis Jersild v. Taani, asudes seisukohale, et pressil ei ole mitte ainult ülesanne informatsiooni ja ideid edastada, vaid avalikkusel on ka õigus neid saada.⁷³

Kuna väljendusvabadus ei ole absoluutne, ilma piirideta vabadus⁷⁴, siis kaasnevad selle kasutamisega ka kohustused ja vastutus. Oluline on kindlasti järgida hoolsuskohustust, et hoiduda alusetult au ja hea nime kahjustavast tegevusest. Keeluna sõnastatud PS § 17 ei välista sekkumist üldse, vaid keelab au ja hea nime teotamise. Seega on piiratud õigus aule ja hea nimele, mitte au ja hea nime teotamise keeld.⁷⁵ Piirangute rakendamine on huvide tasakaalustamise küsimus. Võrdväärset tähendust omavad nii seadusliku aluse kriteerium, avalik huvi, tungiv sotsiaalne vajadus, proportsionaalsus, kui ka piirangu vajalikkus demokraatlikus ühiskonnas.⁷⁶ EIK praktikas on rõhutatud, et sõnavabadusel on demokraatia toimimise ühe eelduse ja alusena äärmiselt oluline roll.⁷⁷ EIÕK artikkel 10⁷⁸ kaitseb väljendusvabadust ja teabevabadust pakkudes samas kaitset reputatsioonile.⁷⁹

Isiku maine kahjustamine Eesti Vabariigi põhiseaduse valguses tähendab reputatsiooni kahjustamist avaliku arvamuse mõjutamise kaudu. Seda saab teha mainet kahjustavate avalike hinnangutega, mis võivad olla edastatud läbi erinevate meediakanalite või avaliku esinemise. Ründe oluliseks tunnuseks on teo pahatahtlik taotluslik iseloom. Objektiivne

⁷¹ Rait Maruste. Konstitutsionalism ning põhiõiguste ja -vabaduste kaitse. Tallinn, Juura 2004. Lk 583.

⁷² Ajalooliselt on õigus informatsiooni saada suhteliselt noor ning tekkinud nüüdisaegses infoühiskonnas. Varasemalt on seda õigust käsitletud sõnavabaduse osana, kuid hilisemad õigusaktid räägivad juba õigusest informatsioonile, mis on sõnavabadusest selgelt erineva sisu ja mahuga. Õigust ennast tuleb pidada uue põlvkonna õiguseks (vt. M.Männiko. Õigus privaatsusele ja andmekaitsele, 2011, lk 93).

⁷³ EIKo 23.09.1994, 15890/89, Jersild v. Taani.

⁷⁴ RKTko 21.12.2010 nr. 3-2-1-67-10 (kohtunik J.Luige eriarvamuse kohaselt on au ja hea nime kaitse huvides väljendusvabadust piiravate sätetena käsitatavad VÕS § 1045 lg 1 p 4, § 1046 lg 1, § 1047 lg-d 1, 2 ja 4, § 1055 lg-d 1 ja 2 ning § 134 lg 2)

⁷⁵ Ibid

⁷⁶ Rait Maruste. Konstitutsionalism ning põhiõiguste ja -vabaduste kaitse. Tallinn, Juura 2004. Lk 583.

⁷⁷ EIKo 26.11.1991, 16/1994/463/544, Goodwin vs. Ühendkuningriik (p.39).

⁷⁸ EIÕK artikkel 10. Sõnavabadus. 1. Igaühel on õigus sõnavabadusele. See õigus kätkeb vabadust oma arvamusele ning vabadust saada ja levitada teavet ja mõtteid ilma ametivõimude sekkumiseta ja sõltumata riigipiiridest. Käesolev artikkel ei takista riikidel nõuda raadio-, televisiooni või filmiette võtetelt tegevuslubasid. 2. Kuna nende vabaduste kasutamisega kaasnevad kohustused ja vastutus, võidakse selle kohta seaduses ette näha formaalsusi, tingimusi, piiranguid või karistusi, mis on demokraatlikus ühiskonnas vajalikud riigi julgeoleku, territoriaalse terviklikkuse või ühiskondliku turvalisuse huvides, korratuste või kuritegude ärahoidmiseks, tervise või kõlbluse või kaasinimeste maine või õiguste kaitseks, konfidentsiaalse teabe avalikustamise vältimiseks või õigusemõistmise autoriteedi ja erapooletuse säilitamiseks.

⁷⁹ Sarnaselt EIÕK artiklile 10 sätestab Kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvaheline pakt artiklis 19 kaitse sõnavabadusele ning reputatsioonile.

heas usus tehtud kriitika jääb PS §-i 17 kaitse alt välja. Füüsilise isiku väärkuse riive võib aset leida mitteavalikult ehk üksikute isikute vahel, kuid reputatsiooni riive juriidiliste isikute puhul eeldab aga avalikku, laia publiku ees aset leidvat või suurt hulka inimesi mõjutavat sekkumist.⁸⁰ Selline sekkumine saab üldjuhul toimuda ajakirjanduse vahendusel või kaasabil.⁸¹

Juriidilise isiku suhtes on väljendusvabadust võimalik teostada mitte üksnes kontrollitava (faktilise) ehk tõese ja mõõdetava teabe esitamisega, vaid hõlmatud on ka arvamuste, ideede, veendumuste, kriitika, hinnangute, mõtete ja kujutluste väljendamine.⁸² EIK kohtupraktika teeb selget vahet fakti- ja väärtusotsustustel, mistõttu EIÕK art 10 ei laiene ainult tõesele informatsioonile.⁸³ EIK on rõhutanud, et faktide ja väärtushinnangute eristamine on oluline, kuna faktide olemasolu on võimalik tõendada, kuid väärtushinnangutele tõeväärtust omistada ei saa.⁸⁴ Väärtushinnangu tõesuse tõendamise nõue rikuks õigust väljendusvabadusele.⁸⁵

Riigikohtu arvates võib mainet kahjustav teave või väljendid olla käsitatavad nii faktiväidete kui ka väärtushinnangutena, sõltuvalt nende esitamise/avaldamise kontekstist ja samuti sellest, kellele neid väljendeid adresseeritakse.⁸⁶ Nii näiteks võivad süüteo toimepanemisele viitavad väljendid, sõltuvalt nende esitamise kontekstist, olla käsitatavad nii faktiväidetena kui ka väärtushinnangutena. Väärtushinnangutena tuleb käsitada näiteks neid väiteid, milles esitatakse õiguslikke hinnanguid isiku tegevuse õiguspärasuse kohta.⁸⁷

Väärtushinnang on VÕS § 1046 lg 1 järgi õigusvastane, kui väärtushinnang on ebakohane näiteks selle põhjendamatus tõttu. Põhjendamatu väärtushinnangu avaldaja kujundab oma negatiivse hinnangu kas ebaõigete faktide (asjaolude) alusel, neid asjaolusid

---

⁸⁰ M. Ernits. Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. Kolmas, täiendatud väljaanne. Tallinn: Juura 2012, § 17, komm. 3. (M. Ernits komm).

⁸¹ Käesoleva töö autor on seisukohal, et teatud juhtudel saab juriidiliste isikute mainet kahjustada, kui mainet kahjustavad andmed või ebakohane väärtushinnang avaldatakse vaid väikesele/piiritletud hulgale isikutele vt käesoleva töö p. 2.2.

⁸² O. Kask. Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. Kolmas, täiendatud väljaanne. Tallinn: Juura 2012, § 45, komm. 8. (O. Kask komm).

⁸³ EIKo 25.06.1992, 13778/88, Thorgeir Thorgeirson v. Iceland.

⁸⁴ EIKo 08.07.1986, 9815/82, Lingens v. Austria.

⁸⁵ M.Männiko. Õigus privaatsusele ja andmekaitsele, 2011, lk 100.

⁸⁶ RKTko 13.04.2007 nr. 3-2-1-5-07, p.27.

⁸⁷ Ibid

selgitamata või meelevaldselt arvestamata faktilisi asjaolusid.⁸⁸ Lisaks võib väärtushinnangu ebakohasus ilmnedas ebasündsast väljendusviisist.⁸⁹ Hinnangu väljaütleva peab lähtuma heast tahtest, mistõttu ei tohi väärtusotsustus olla spekulatiivne.⁹⁰ Väärtushinnangud, mis põhinevad tegelikkusele vastavatel andmetel, võivad põhimõtteliselt kahjustada isiku head nime, kuid selline kahjustamine ei ole üldjuhul õigusvastane.⁹¹

Isiku kohta mis tahes andmeid sisaldavat lauset käsitletakse kohtupraktikas faktiväitena. Faktiväide on põhimõtteliselt kontrollitav, tema tõesus või väärtus kohtumenetluses tõendatav.⁹² Seega iseloomustab faktiväidet tõsiasia, et selle tegelikkusele vastavust saab kas jaatada või eitada, kolmandat võimalust ei ole.⁹³ Asjaolu, et isik avaldab kolmanda isiku väidetut, ei muuda faktiväidet väärtushinnanguks. Ka kolmanda isiku väidete avaldamisel on avaldajal võimalik valida, kas öeldu avaldada või jätta see avaldamata.⁹⁴ Isikut võidakse üldsuse ees kujutada ebaõigesti ka sel teel, et avalduses ei viidata faktidele, kuid jäetakse mulje, et faktid on olemas. Sellisel juhul ei ole tegemist faktiväite avaldamisega.⁹⁵ Faktiväite tähendus ei sõltu sellest, kas see põhineb kuulujutul, kellegi arvamusel või veendumusel.⁹⁶ Avaldatud faktiväiteid tuleb maine kahjustamise seisukohalt võtta sellisena, nagu need on, st lähtuda tuleb mõistliku inimese arusaamast. Samasugust lähenemist tuleks kasutada ka juhul, kui vastavalt faktide esitamise viisile või kontekstile, on lisaks faktiväidetele avaldatud väärtushinnang.⁹⁷ Faktiväidete avaldamise õigusvastasus peaks sõltuma eelkõige avaldatud faktiväite tõele mittevastavusest ning avaldaja hoolikusest faktide kontrollimisel.⁹⁸

Faktiväidete ja väärtushinnangute eristamise olulisus on oluline ka kohaldatavate õiguskaitsevahendite seisukohast. Tõele mittevastavate faktiväidete korral saab isik nõuda mainet kahjustavate andmete ümberlükkamist (VÕS § 1047 lg 4), maine kahjustamise lõpetamist, kui avaldamine on jätkuv või kui on alust karta maine

---

⁸⁸ RKTko 21.12.2010 nr. 3-2-1-67-10, p.20.

⁸⁹ RKTko 31.05.2006 nr. 3-2-1-161-05, p 12.

⁹⁰ R. Maruste. Sõnavabadus ja selle piirid. -Juridica, 2001, nr 1, lk 17.

⁹¹ RKTko 13.01.2010 nr. 3-2-1-152-09, p 15.

⁹² Tartu Ringkonnakohtu otsus tsiviilasjas, 20.09.2000 a. nr II-2-80/2000.

⁹³ RKTko 15.02.2006 nr. 3-2-1-165-05 (J. Luik eriarvamus).

⁹⁴ RKTko 19.02.2008 nr. 3-2-1-145-07, p 15.

⁹⁵ RKTko 31.05.2006 nr 3-2-1-161-05, p 16.

⁹⁶ RKTko 13.06.2002 nr.3-2-1-63-02, p 8.

⁹⁷ RKTko 21.12.2010 nr. 3-2-1-67-10, p 21.

⁹⁸ RKTko 13.04.2007 nr. 3-2-1-5-07, p 31.

kahjustamise kordumist, siis maine kahjustamisega ähvardamisest hoidumist (VÕS § 1055 lg 1) ja kahju hüvitamist (VÕS § 127 lg-d 1 ja 2 ning § 134 lg 2). Kuna mainet kahjustavat väärtushinnangut ümber lükata ei saa, siis väärtushinnangu puhul VÕS § 1047 lõiget 4 kohaldada ei ole võimalik.

Üldise õiguskorraga riikides eristatakse maine kahjustamise kui õigusvastase teo puhul selle avaldumisvormi. Laimuna käsitletakse maine kahjustamist läbi püsivamat kommunikatsiooni meediumi nagu näiteks kiri, film, karikatuur, reklaam, pilt jne kasutades.⁹⁹ Solvang on suuline ning ajutine avaldus. Laimu ja solvangu eristamise konflikti aitab Inglismaal leevendada raadios, televisioonis, teatrietendustel esitatava paigutamine laimu kategooriasse.¹⁰⁰ Laimu korral peavad juriidilised isikud kohtuliku kaitse tagamiseks näitama, et mainet kahjustav avaldus põhjustas või tõenäoliselt põhjustab hagejale tõsise finantskahju ning täpsustama finantskahju olemust juriidilisele isikule.¹⁰¹

Üldise õiguskorraga riikides loetakse juriidilise isiku (äriühingu) maine vastu suunatud rünne õigusvastaseks kaubandusliku või ärirepütatsiooni pahatahtliku kahjustamise korral.¹⁰² Õigusvastane on näiteks selline äriühingu maine kahjustamine, mis võib endaga kaasa tuua äriühingu laenuvõime vähenemise või probleeme kaadrivoolavusega.¹⁰³ Saksamaal võib meedia kriitika äriühingute suhtes nii faktiväidete kui ka väärtushinnangute osutuda õigusvastaseks, kui see puudutab äriühingute ärihuve.¹⁰⁴ Vaid üksikutel juhtudel on Saksa Ülemkohus tunnistanud tõestel faktidel põhineva kommentaari äriühingu majandustegevuse kohta ebaseaduslikuks.¹⁰⁵

Kokkuvõtvalt võib seega väita, et Eesti Vabariigi Põhiseadus tagab sõnavabaduse ning õiguse informatsioonile kombineerituna mitmete sättega. Juriidilise isiku kohta ebaõigete faktiväidete ja ebakohaste väärtushinnangute avaldamine ei ole aga alati

⁹⁹ A.M. Dugdale et al. Clerk&Lindsell on Torts. 18th edition. Sweet&Maxwell. London, 2000, p 1100.

¹⁰⁰ C.V. Dam. European Tort Law. Oxford University Press. Oxford, 2006, p 97.

¹⁰¹ Coe, The value of corporate reputation and the Defamation Act 2013: a brave new world or a road to ruin? Communications Law 2013, 18, nr 4, 116.

¹⁰² G.Chan, Corporate defamation: reputation, rights and remedies. Legal Studies 2013, 33, nr 2, 264.

¹⁰³ P.Coe, The value of corporate reputation and the Defamation Act 2013: a brave new world or a road to ruin? Communications Law 2013, 18, nr 4, 115.

¹⁰⁴ Witzleb, N. The Protection of Corporations from Intrusive Media: A German Perspective, lk 83. eLaw Journal: Murdoch University Electronic Journal of Law, Vol. 13, 2006. Arvutivõrgus : http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1490962, 23.01.2015.

¹⁰⁵ Arms Trade Case BGH 24.10.1961 BGHZ 36,77, 80.

ajakirjandusvabadusega¹⁰⁶ põhjendatud. Vastanduvate õigushüvede puhul on otsustava tähtsusega huvide tasakaalustamise küsimus. Oluline on eristada faktiväiteid väärtushinnangutest, kuna ebaõige faktiväite korral on õiguskaitsevahendite kataloog ja nende kohaldamise eeldused mõnevõrra erinevad kui isiku õiguste kahjustamisel ebakohase väärtushinnanguga.

1.4.2. Ajakirjandusvabaduse ja juriidilise isiku maine konflikt.

Kuna juriidilise isiku mainet kahjustavateks deliktiõiguslikult vastutavateks subjektideks on tihti ajakirjanikud ning ajakirjandusettevõtted, siis käsitleb käesoleva töö autor magistrیتöö temaatika raames ka meediaga seotud erisusi. Ajakirjanduse rollist tulenevalt on ajakirjandusel õigus kajastada isikute kohta olulist teavet. Eesti ajakirjanduseetika koodeksi punkt 1.2 sätestab: "*Ajakirjandus teenib avalikkuse õigust saada tõest, ausat ja igakülgset teavet ühiskonnas toimuva kohta. Ajakirjanduse üks peamine kohustus on ühiskonnas kriitiliselt jälgida poliitilise ja majandusliku võimu teostamist*".¹⁰⁷ Euroopa Inimõiguste Kohus on oma lahendis Observer ja Guardian vs UK¹⁰⁸ selgitanud, et ajakirjandusel on ühiskonnas nn valvekoera roll, mis tähendab, et ajakirjanduse ülesanne on jälgida ühiskonnas toimuvat ning üldsust informeerida.

Samas võib küsida, et kas ajakirjanduse roll ühiskonnas toimuva kritiseerimisel seisneb üksnes faktide kajastamises või hõlmab see ka õigust (või isegi kohustust) anda isikutele ja/või nende tegevusele hinnanguid. EIK on oma lahendis *Prager ja Oberschlick v. Austria*¹⁰⁹ leidnud, et ajakirjanduslik vabadus hõlmab võimalikku laskumist teatud liialdustesse ning isegi provokatsiooni. Ajakirjandusel on seega õigus anda isikute kohta ning isikute tegevusele ka subjektiivseid hinnanguid ning isikute tegevust või tegevuse tagajärgi arvustada.¹¹⁰

Ajakirjanduse õigus anda hinnanguid ühiskonnas toimuva kohta ei ole absoluutne.¹¹¹ EIK on juhtinud tähelepanu põhimõttele, et ajakirjandusvabadus eeldab vastutustundliku ajakirjanduse (inglise keeles: *responsible journalism*) praktiseerimist. EIK on rõhutanud,

¹⁰⁶ ajakirjandusvabadusest ning selle piiridest vt käesoleva töö p. 1.4.3.

¹⁰⁷ Eesti ajakirjanduseetika koodeks. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.asn.org.ee/koodeks.html>.

¹⁰⁸ EIKo 26.11.1991 nr. 13585/88.

¹⁰⁹ EIKo 26.04.1995, 15974/90, Prager ja Oberschlick v. Austria.

¹¹⁰ M.Männiko. Õigus privaatsusele ja andmekaitsele, 2011, lk 100.

¹¹¹ EIKo 02.02.2001, 41205/98/90, Tammer v. Eesti.

et EIÕK artiklist 10 tulenevad õigused laienevad ajakirjanikele tingimusel, et nad tegutsevad üldist huvi pakkuvates küsimustes informatsiooni avalikustamisel heas usus ning täpsetele faktidele tuginedes ja pakuvad usaldusväärset ja täpset teavet kooskõlas ajakirjanduseetikaga.¹¹²

Kindlasti ei ole õigusatatud ajakirjanduses suvalise ja põhjendamatute väärtushinnangute andmine isikute suhtes.¹¹³ EIK on oma lahendis *Ukrainian Media Group v. Ukraina*¹¹⁴ jõudnud järeldusele, et kui ajakirjanduses avaldatu kvalifitseerub väärtushinnanguks, siis tuleb õiguste rikkumise proportsionaalsuse hindamisel arvestada väärtushinnangu andmise aluseks olevate faktiliste asjaoludega. Ajakirjanduses avaldatavad andmed peavad olema tõesed ning väärtushinnangud faktilise asjaolusid arvestades kohased. Väärtushinnangute andmisel tuleb olla eriti tähelepanelik, kuna väärtushinnang, mis põhineb õigetest faktidel, ei pruugi ajakirjanduslikku eesmärki arvestades olla vajalik.¹¹⁵

EIK on loetlenud ja sisustanud kriteeriumid, mida tuleb demokraatlikus ühiskonnas sõnavabaduse (ajakirjandusvabaduse) piiramisel oma olemuselt võrdsete põhiõiguste kontekstis silmas pidada. Need on: avaldatud materjali panus üldist huvi pakkuvasse debatti, puudutatud isiku tuntus ja avaldatud materjali teema, puudutatud isiku varasem käitumine, teabe hankimise viis ja teabe tõelevastavus, avaldatud materjali sisu, vorm ja tagajärjed.¹¹⁶

Ajakirjandusvabaduse piiride määratlemisel on muu hulgas oluline arvestada ka ajakirjanduse huviorbiidis olevate isikute ühiskondliku positsiooniga, nende tegevusega positsiooni tekkimisel ja ühiskondliku arvamuse kujundamisel ning isikute sooviga olla avalikult nähtav.¹¹⁷ Juriidilised isikud võivad teatud tingimustel kvalifitseeruda avalikuks isikuks. Ameerika Ühendriikides on kohtud juriidilise isiku avaliku elu tegelaseks määratlemisel arvestanud juriidilise isiku tahtega olla avalikkuse tähelepanu all, mis nähtub peamiselt juriidilise isiku kommunikatsioonivahendite valikust ning enda

---

¹¹² EIKo 07.01.2014, 37986/09, p77, Ringier Axel Springer Slovakia, A.S. vs. Slovakkia; EIKo 28.03.2013, 14087/08, p 37, Novaya Gazeta ja Borodyanskiy vs. Venemaa

¹¹³ M.Männiko. Õigus privaatsusele ja andmekaitsele, 2011, lk 100.

¹¹⁴ EIKo 29.03.2005, 72713/01, Ukrainian Media Group v. Ukraina.

¹¹⁵ M.Männiko. Õigus privaatsusele ja andmekaitsele, 2011, lk 101.

¹¹⁶ E. Rohtmets. Riigikohus Õigusteabe Osakond. Ajakirjandusvabaduse ja eraelu puutumatuse tasakaal Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikas, 2014.

¹¹⁷ Ibid.

reklaamimise viisidest.¹¹⁸ Avaliku elu tegelased, kellel on enda kohta avaldatud faktiväidete ja väärtushinnangute suhtes kõrgem taluvuskohustuse määr, on üldiselt ennast ise seadnud üldsuse erilise tähelepanu alla.¹¹⁹

Käesoleva töö autor on seisukohal, et Eestis ei ole sõnavabadus liigselt piiratud. Põhjendamatute väärtushinnangute ning ebaõigete faktide avaldamine, samuti laskumine liialdustesse ning provokatsiooni, on ajakirjanduses juriidiliste isikute aadressil levinud praktika. Marginaalsed kahjuhüvitised on julgustanud ajakirjanikke ajakirjanduslikku eesmärki eirates mittevajalike ning ebaõigetel faktidel põhinevate väärtushinnangute kasutamist juriidiliste isikute suhtes.

1.5. Vahekokkuvõte

Füüsilistel isikutel on ja saab alati olema rohkem õigusi, kui juriidilistel isikutel. Autor jõudis järeldusele, et väärtusliku au ja hea nime kandjate hulka võib küll arvata eraõiguslikud juriidilised isikud, kuid avalik-õiguslikele juriidilistele isikutele, eelkõige riigile ning kohaliku omavalitsuse üksustele selles osas kaebeõiguse võimaldamine ei ole põhjendatud. Eraõiguslikele juriidilistele isikutele põhiõiguste kaitse laiendamist, mis aitaks tagada kaitset reputatsiooni kahjustamise korral, võib põhjendada muu hulgas asjaoluga, et erasfääri ülesanne ei ole ainult füüsilise isiku privaatsuse tagamine, vaid aidata ka juriidilistel isikutel oma eesmärgi ellu viia. Juriidilise isiku kaitseõiguse liigne piiramine võib kaasa tuua ebasoovitavaid tagajärgi ning jätta põhjendamatult kaitseta seda moodustanud ning oma varad juriidilisse isikusse koondanud füüsilised isikud. Autor leiab, et juriidilise isiku maine mõiste sisustamisel on mõistlik lähtuda nii maine kui au kui ka maine kui vara kontseptsioonist. Maine kui au kontseptsiooni puhul kaitstakse juriidiliste isikute mainet väliste negatiivsete hinnangute eest. Maine kui vara kontseptsiooni korral väärivad aga kaitset eelkõige juriidiliste isikute varalisid huvid. Oluline on teadvustada, et inimväärikus ei ole lahutamatult seotud au mõistega ning au saab kuuluda ka juriidilistele isikutele. Juriidiliste isikute au on võimalik kahjustada eelkõige selliste juriidiliste isikute puhul, kes peavad vastama neile ühiskonna poolt pandud kõrgendatud nõudmistele tulenevalt nende rollist sotsiaalsetes, hariduslikes, keskkonda säilitavates ning heategevuslikes programmides.

---

¹¹⁸ M. Jackson. The Corporate Defamation Plaintiff in the Era of SLAPPs: Revisiting *New York Times v. Sullivan*. William & Mary Bill of Rights Journal, 2001, Vol. 9. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://scholarship.law.wm.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1366&context=wmborj>.

¹¹⁹ RKTKo 30.10.1997 nr. 3-2-1-123-97.

2. JURIIDILISE ISIKU MAINE KAHJUSTAMISEST TULENEVA VASTUTUSE EELDUSED

2.1. Juriidilise isiku maine kahjustamise delikti koosseisu realiseerimiseks vajalike eeltingimuste üldiseloostus

Juriidilise isiku maine kahjustamist tuleb käsitleda delikti üldkoosseisu alusel määratletavate kindlate vastutuse eeltingimuste kogumina, mille esinemise korral tekib maine kahjustajal kohustus hüvitada kannatanule tekitatud kahju. Kõnealuse delikti koosseisu esimese tasandi ehk objektiivse teokoosseisu moodustab juriidilise isiku mainet kahjustanud tegu, maine kahjustamisest tulenev kahju ning teo ja kahju vaheline põhjuslik seos. Käesoleva magistr töö teises peatükis käsitletakse juriidilise isiku maine kahjustamisest tuleneva deliktiõigusliku vastutuse tekkimise aluseid, õigusvastast käitumist ning kahju olemasolu. Kostja teona tuleb kõne alla eelkõige juriidilise isiku kohta ebaõigete faktiväidete ning ebakohaste väärtushinnangute avaldamine. Käesoleva töö kolmanda peatüki eesmärk on aga määratleda kahju liigid ning kahju ulatus, mis kuulub deliktilise vastutuse alusel hüvitamisele. Juhul, kui juriidilise isiku maine kahjustamise objektiivne teokoosseis realiseerub, järgneb sellele õigusvastasuse ehk delikti üldkoosseisu alusel tekkiva vastutuse teise tasandi eelduse kontroll. Kui klassikalise delikti üldkoosseisu kohaselt kuulub süü kontrollimisele eraldi delikti üldkoosseisu kolmandal, s.t. süü tasandil, siis juriidilise isiku maine kahjustamise korral ebaõigete faktiväidete või ebakohaste väärtushinnangutega ei ole vaja süü elementi eraldi kontrollida, kuna hoolsuskohustuse¹²⁰ täitmine tuleb tuvastada juba õigusvastasuse tasemel.

2.2. Juriidilise isiku mainet kahjustava teo tunnused

Juriidilise isiku maine kahjustamise kui õigusvastase teo obligatoorne eeldus on mainet kahjustavate andmete ja/või hinnangute avaldamine. Avaldatud andmete ja/või hinnangute õigusvastasust saab aga hinnata vaid siis, kui need käivad vähemalt kaudselt hageja kohta.¹²¹ Avaldamine VÕS § 1047 tähenduses on andmete kolmandatele isikutele teatavaks tegemine. Kuna mainet kahjustava väärtushinnangu puhul ei ole avaldamise ja avaldaja mõiste määratlemisel oluline, kas väärtushinnang järeldub avaldatud andmetest

¹²⁰ Dogmaatilisele on hooletus süü vorm – vt J. Lahe. Süü deliktiõiguses. Doktoritöö. Tartu 2005. lk 53.

¹²¹ RKTKo 13.05.2005 nr 3-2-1-17-05; RKTKo 11.02.2004 nr 3-2-1-11-04, p 10.

või on halvustav oma sisulise tähenduse tõttu, tuleb avaldamiseks lugeda ka isiku kohta väärtushinnangute kolmandatele isikutele teatavaks tegemist. Isiklike õiguste rikkumisel (VÕS § 1045 lg 1 p 4) ei saa pidada määravaks, kas au teotavate või ebaõigete andmete avaldamine on toimunud meediaväljaannete vahendusel või on vastavasisulised avaldused suunatud vahetult kolmandatele isikutele.¹²²

Juriidilise isiku maine kahjustamine eeldab reeglina avalikku, laia publiku ees aset leidvat või suurt hulka inimesi mõjutavat sekkumist.¹²³ Avaldamine võib seisneda muu hulgas isiku mainet kahjustavate andmete või väärtushinnangute levitamises trükipressis, televisiooni-, raadiosaadetes, internetis, avalikes esinemistes ja ametiisikutele adresseeritud avalikes avaldustes. Inglismaal võrdsustatakse andmete korduv avalikustamine, kas siis sama avaldaja või kellegi teise poolt, andmetete esmase avalikustamisega ning loetakse iseseisvaks aluseks hagi esitamisel.¹²⁴ Riigikohtu halduskolleegium on sedastanud, et andmete täiendaval avalikustamisel kaasnevad isiku jaoks täiendavad õiguste riived ning sellel võib isiku jaoks olla olulisi tagajärgi. Andmete esialgne ja korduv avalikustamine võivad toimuda väga erinevas vormis ja väga erineva intensiivsusega, sõltuvalt andmete edastaja isikust, infokanalist, kontekstist, auditooriumist jne.¹²⁵

Käesoleva magistritöö autor on seisukohal, et olukordades, kus mainet kahjustavad andmed tehakse teatavaks vaid väikesele/piiritletud hulgale isikutele, ei tohiks õigusliku kaitse võimalust välistada. Näiteks võiks tuua hüpoteetilise kaasuse, kus osaühingu x juhatuse liige avaldab ebaõiged andmeid osaühingule y osaühingu z kohta, väites, et osaühing z on jätnud tarnitud kauba eest tasumata, mille tulemusena ei sõlmi osaühing y lepingut osaühinguga z.

Delikti võimalik toimepanija ehk avaldaja on isik, kelle kontrolli all on andmete ja väärtushinnangute avalikkusele kättesaadavaks tegemine. Andmete muus vormis

---

¹²² T.Tampuu. Lepinguvälised võlasuhted, 3., täiendatud ja muudetud trükk, 2012, lk 224.

¹²³ M. Ernits. Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. Kolmas, täiendatud väljaanne. Tallinn: Juura 2012, § 17, komm. 3 (M.Ernits komm).

¹²⁴ Defamation and malicious falsehood. Section 3, Chapter 15. Arvutivõrgus kättesaadav: http://catalogue.pearsoned.co.uk/assets/hip/gb/hip_gb_pearsonhighered/samplechapter/140825414X.pdf, 23.01.2015.

¹²⁵ RKHKo 12.06.2012 nr. 3-3-1-3-12, p 24.

avaldatakse isikut, kes on edastanud andmeid meediaväljaandele.¹²⁶ Esmased avaldajad on blogipidajad internetis või facebooki kasutajad, kuid veebikeskkonnad nagu Twitter ja Facebook, kes teevad andmete avaldamise võimalikuks kolmandatele isikutele, kvalifitseeruvad teisteks avaldatajateks. Seega võivad sama mainet kahjustava avalduse esitamise eest vastutada erinevad isikud.¹²⁷ Kaasuses aktsiaselts Delfi vs Leedo leidis riigikohtu tsiviilkolleegium, et võlaõigusseaduse mõttes on kommentaaride avaldatajaks nii portaalipidaja kui ka kommentaaride koostajad.¹²⁸ Probleeme võib tekkida ka veebikeskkonnas Facebook mainet kahjustavate postituste nn "laikimisega". Saksamaal on Dessau töövaidluskomisjon asunud seisukohale, et mainet kahjustava postituse meeldivaks lisamisega isiku poolt veebikeskkonnas võib postituse meeldivaks lisaja õiguslikult samasugusse olukorda sattuda nagu esialgne postituse avaldaja.¹²⁹

Kahju tekitanud teole kaasaaitaja või kihutaja loetakse VÕS § 1045 lg 4 kohaselt kahju kaaspõhjustajaks koos isikuga, kes pani toime õigusvastase teo. Näiteks, kui X annab Y-le üle mainet kahjustava laimukirja ja ärgitab teda seda avaldama internetikommentaariumis, siis tuleks lugeda X mainet kahjustavate andmete või väärtushinnangute kaasavaldatajaks. Samuti saab lugeda isikut, kes avaldab meediaväljaandele andmeid, kihutades neid andmeid avaldama, või kes teab, et need andmed avaldatakse, pidada nende andmete kaasavaldatajaks selles meediaväljaandes.¹³⁰ Ebaõigete andmete avaldatajaks VÕS § 1047 järgi on samuti isik, kes andmete avaldamisel tugineb teise isiku poolt talle või kolmandale isikule avaldatud andmetele. Näiteks, kui meediaväljaandes avaldatakse artikkel, milles tsiteeritakse varem andmeid avaldanud kolmandat isikut või viidatakse teise meediaväljaande poolt avaldatule.¹³¹

Kui mitu isikut on õigusvastase teoga põhjustanud ühe ja sama kahju, siis ei pea nende tegevus põhinema eelneval omavahelisel kokkuleppel, et neid kõike saaks vastustusele

---

¹²⁶ RKTko 21.12.2005 nr. 3-2-1-95-05 p 25.

¹²⁷ Global Media and Communications Quarterly, Spring Issue 2013, lk 20. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.hoganlovells.com/files/Publication/7df6afd8-2bfa-4f26-91ab-a6d03e73732a/Presentation/PublicationAttachment/d883b0ed-1f24-4ed6-ad3d-bb5bef5006e4/Global%20Defamation%20and%20social%20media.pdf>

¹²⁸ RKTko 10.06.2009 nr. 3-2-1-43-09 p 14.

¹²⁹ Rechtsanwalt Christian Solmecke. Defamation on Facebook and its legal consequences. Arvutivõrgus kättesaadav: <https://www.wbs-law.de/eng/defamation-eng/defamation-on-facebook-and-its-legal-consequences-47984/>, 20.01.2015.

¹³⁰ T.Tampuu. Lepinguvälised võlasuhted, 3., täiendatud ja muudetud trükk, 2012, lk 225.

¹³¹ RKTko 13.05.2005 nr 3-2-1-17-05; RKTko 21.12.2005 nr 3-2-1-95-05 ja RKTko 26.11.2010 nr 3-2-1-83-10.

võtta VÕS § 1045 lg 1 p 8 alusel. Kaitsenormi (VÕS § 1045 lg 1 p. 8) koosseisu realiseerimine eeldab vaid tahtliku teo toimepanemist. Delikti tahtlik ja kooskõlastatud toimepanemine, mis ei pea küll hõlmama kahju tekitamist, liiki ja ulatust, on aga nõutav VÕS § 1045 lg 1 p 7 rakendamisel. Kokkuleppe sisu peaks sisaldama õigusvastase teo toimepanemist ning teo toimepanemisel osalevate isikute rolli selles. Solidaarse vastutusega VÕS § 137 lg 1 järgi on tegemist juhul, kui kõik kokkulepes osalenud isikud vastutavad tekitatud kahju eest.¹³²

Isikuks, kes paneb toime deliktiõigusliku vastutuse kaasa toova teo, võib olla nii füüsiline isik kui ka juriidiline isik. Juriidiliste isikute puhul tekib deliktiline vastutus üldjuhul juriidilise isiku organite (juhatuse, nõukogu, üldkoosolek) või teatava juriidilise isikuga seotud isiku (juhtatuse või muu juhtorgani liige, töötaja) poolt toimepandud tegude eest. Juriidilise isiku organi tegevus loetakse juriidilise isiku enda tegevuseks ja organi tegevus omistatakse juriidilisele isikule (TsÜS § 31 lg 5). Lisaks võib juriidiline isik VÕS § 1054 järgi vastutada oma töötajate ning isikute, keda ta kasutab oma kohustuste täitmiseks, deliktide eest.

Kannatanuks võib teatud juhtudel olla ka asutamisel olev juriidiline isik.¹³³ Kuna VÕS § 1045 lg 1 p 6 kaitstavaks õigushüveks on ettevõtjale või muule kutsetegevusega tegelevale isikule kuuluv juriidiline isik, laieneb sätte kaitse kõigile juriidilist isikut pidavatele isikutele. Nimetatud sätte kaitsealasse võib kuuluda ka mittetulundusühingute ja sihtasutuste reputatsioon. Kindlasti tuleks kaitstud isikuteks lugeda korteri- ja elamuühistuid.¹³⁴ Ka Inglismaal saavad mittetulundusühingud sarnaselt äriühingutele pöörduda kohtusse oma maine kaitseks.¹³⁵

Juriidilise isiku mainet kahjustava teo tunnuste määramisel tuleb tähele panna, et kesksel koha on andmete ja/või hinnangute avaldamine. Deliktiõiguse subjektideks saavad olla erinevad isikud, kes võivad vastutada sama mainet kahjustava avalduse esitamise eest olenevalt sellest, kas neid saab pidada sama kahju kaaspõhjustajateks.

---

¹³² P. Varul jt. Võlaõigusseadus III. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn, 2009, lk 656. (T. Tampuu ja M. Käerdi komm).

¹³³ Ibid, lk 629-630.

¹³⁴ Ibid, lk 650.

¹³⁵ National Union of General and Municipal Workers v Gillian (1946) KB 81.

2.3. Juriidilise isiku kohta õigusvastaselt ebaõigete faktiväidete avaldamine

Juriidilise isiku või tema majandustegevuse kohta mainet kahjustavate faktilist laadi andmete avaldamine võib osutuda õigusvastaseks tegevuseks. Majandustegevusse sekkumine riivab isiku õigust rajatud ja toimivale majandustegevusele. Erialakirjanduses on leitud, et õigusvastane tegu peab olema suunatud ning "andma vahetu löögi" kas kogu majandustegevusele või selle olulistele osadele. Väärtused, mida sekkumine mõjutab, peavad olema majandustegevusega seotud.¹³⁶

Juriidilise isiku mainet kahjustavate andmete avaldamine on õigusvastane VÕS § 1045 lg 1 punktide 6 ning 7 ja VÕS § 1047 lg-te 1 ja 2 või § 1049 järgi. Juriidilise isiku puhul, kes ei oma ettevõtet ega majandus- või kutsetegevust, kohaldatakse VÕS § 1047 ebaõigete andmete õigusvastasuse tuvastamisel analoogia alusel. Paragrahv 1045 lg 1 p 6 ja § 1047 lg 1 ei sanktsioneerid ebaõigete andmete avaldamise keelamise korral vaid negatiivse sisuga ebaõigete andmete avaldamist, vaid mis tahes ebaõigete andmete avaldamist isiku või tema tegevuse kohta, mis ei pea tekitama kahju isiku majandustegevuse edule.¹³⁷ Riigikohus on selgitanud, et ebaõige faktiväite avaldamine võib VÕS § 1045 lg 1 p 4, VÕS § 1046 ja VÕS § 1047 lg-te 1 ja 3 järgi olla õigusvastane ka siis, kui see ei ole isiku au teotav (mainet kahjustav).¹³⁸

Juriidilise isiku kohta ebaõigete andmete või majanduslikult kahjulike asjaolude avaldamise korral vastavalt VÕS § 1047 lg-te 1 ja 2 järgi on tõendamiskoormus andmete või asjaolude tegelikkusele vastavuse osas ümber pööratud. Lõikes 1 nimetatud juhul peab kannatanu tõendama üksnes asjaolu, et tema kohta avaldatud andmed on ebaõiged ning lõikes 2 puhul, et avaldatud andmed on talle majanduslikult kahjulikud. Teo õigusvastasuse välistamiseks lasub avaldajal avaldatud andmete tõlevastavuse tõendamise kohustus ning seda ka olukorras, kus faktiväited iseenesest ei ole isiku mainet kahjustavad, vaid avaldaja oli nende faktiväidetega põhjendanud hageja mainet kahjustavat väärtushinnangut.¹³⁹ Alternatiivselt on teo õigusvastasus välistatud, kui andmeid avaldanud isik tõendab, et ta on andmete kontrollimisel järginud VÕS 1047 lg-s

¹³⁶ I.Nõmm. Puhtmajanduslik kahju ja selle hüvitamine deliktilise vastutuse korral, 2007, lk 75. Arvutivõrgus kättesaadav: http://dspace.utlib.ee/dspace/bitstream/handle/10062/4686/nomm_iko.pdf, 28.01.2015.

¹³⁷ P. Varul jt. Võlaõigusseadus III. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn, 2009, lk 664. (T. Tampuu ja M. Käerdi kommentaar).

¹³⁸ RKTKo 31.05.2006 nr. 3-2-1-161-05, p 16.

¹³⁹ Ibid.

3 nimetatud käibekohustust.¹⁴⁰ Seega tuleb hoolsuskohustuse¹⁴¹ täitmist kontrollida juba õigusvastasuse tasemel, mis välistab omakorda vajaduse süü elementi eraldi kindlaks teha. Välise hoolsuse ehk kontrollikohustuse ulatus ja intensiivsus sõltub nii andmete avaldaja isikust kui ka võimalikust kannatanu huvide kahjustamise raskusest. Samuti võib see sõltuda andmete järjestikuse avaldamise korral eelneva avaldaja autoriteedist.¹⁴²

Kuna välise ja sisemise hooletuse (VÕS § 1050 lg 2) tuvastamine on etapiviisiline¹⁴³, siis võib tekkida küsimus, et kas mainet kahjustavaid andmeid avaldanud isik saab vastutusest vabaneda pärast välise hooletuse tuvastamist. Sisemiselt hooletu on isik, kes ei järgi temalt tsiviilkäibes oodatavat hoolsust arvestades muu hulgas isiku haridust, teadmisi, võimeid ja muid isiklikke omadusi. Subjektiivse hooletuse elemendi lisamist objektiivse süü kõrvale on põhjendatud sellega, et ühiskond ei saa nõuda isikult sellist käitumist, milleks ta ei ole sisemiselt võimeline.¹⁴⁴ Sisemise hooletuse tuvastamise käigus hinnatakse, kas objektiivsete hoolsusnormide (VÕS § 1047 lg 3) mitte järgimine kahju tekitaja poolt on subjektiivselt vabandatav.¹⁴⁵ Riigikohus on leidnud, et VÕS § 1050 lg-s 2 sätestatud subjektiivseid asjaolusid süü hindamisel on võimalik arvestada vaid füüsilisest isikust kostja puhul.¹⁴⁶ Samuti ei kohaldu nimetatud säte kutsealase hooletuse juhtudel.¹⁴⁷

Teo õigusvastasuse välistamiseks peab lisaks eelpool mainitud tingimustele andmete avaldajal või isikul, kellele andmed avaldati, olema andmete avalikustamise vastu õigustatud huvi. Eesti õiguses ei ole õigustatud huvi mõiste sisu täpsemalt defineeritud. Saksa kohtupraktika kohaselt esineb selline huvi siis, kui avaldatud andmete sisu, vorm ning muud sellega seonduvad asjaolud viitavad vajalikule ja sobivale viisile õiguslikult vastuvõetava eesmärgi saavutamiseks.¹⁴⁸ Inglismaal piiritletakse õigustatud huvi ulatust

¹⁴⁰ P. Varul jt. Võlaõigusseadus III. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn, 2009, lk 666.

¹⁴¹ Objektiivse hoolsusnormina sätestab VÕS § 1050 lg 1 (väline ehk objektiivne hooletus) kahju õigusvastase põhjustaja (käibekohustuse rikkuja) süü presumptsiooni (vt J.Lahe. Kahju tekitaja süü presumptsioon. Juridica, 2002, nr 1.

¹⁴² RKTko 26.11.2010 nr 3-2-1-83-10, p 11.

¹⁴³ T.Tampuu. Lepinguvälised võlasuhted, 3., täiendatud ja muudetud trükk, 2012, lk 182.

¹⁴⁴ J.Lahe. Subjective Fault as a Basis of Delictual Liability. Juridica International, 2001 nr 1, p 131.

¹⁴⁵ T.Tampuu. Lepinguväliste võlasuhte õigus. Tallinn, 2007, lk 206.

¹⁴⁶ RKTko 31.05.2007 nr 3-2-1-54-07, p 12.

¹⁴⁷ P. Varul jt. Võlaõigusseadus III. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn, 2009, lk 677. (T. Tampuu ja M. Käerdi kommentaar).

¹⁴⁸ B. Markensis. The German Law of Obligations. Vol II. The Law of Torts: A Comparative Introduction. Clarendon Press. Oxford, 1997, lk 355, p 902.

läbi kvalifitseeritud privileegi (inglise keeles: *qualified privilege*) printsiibi.¹⁴⁹ Kvalifitseeritud privileegi võib kohaldada olukordades, kus andmeid avaldaval isikul on andmete avaldamise suhtes kas õiguslik, sotsiaalne või moraalne kohustus ning isikul kellele andmeid avaldatakse on vastav kohustus need vastu võtta.¹⁵⁰

Probleeme võib tekitada küsimus, kas juriidilise isiku mainet saab kahjustada üksnes majanduslikult kahjulike ebaõigete andmete avaldamisega, või saab juriidilise isiku reputatsiooni riivata ka hinnanguliselt neutraalsete, majanduslikult otseselt mitte kahjulike ebaõigete andmete levitamise. Töö autor on seisukohal, et ilmselt on võimalik juriidilise isiku usalduslikkust (mainet) ning seeläbi ka juriidilisel isikul eesmärkide saavutamist ohustada ka lihsalt faktilist laadi andmete mittetäieliku või eksitava avaldamise läbi. Töö autor leiab, et juriidilise isiku mainet kahjustavad andmed ei pea juriidilisele isikule tingimata kahjulikku finantsilist mõju avaldama. Väidete ning väärtushinnangute kogumid, millest tuleneb teatav ebaõige faktiväide (faktiväide ei pea põhjustama määratletavat rahalist kahju või olema otseselt majanduslikult kahjuliku iseloomuga) võib samuti kahjustada juriidilise isiku mainet. Juriidilise isiku mainet on võimalik kahjustada näiteks neutraalsete, kuid ebaõigete andmete avaldamisega seoses juriidilise isiku heategevusliku tegevusega. Mainekahju, mis ei avaldu otseselt halvenevates majandusnäitajates, võib seisneda juriidilise isiku võimetuses või piiratuses osaleda teatud sponsorlusega seotud programmides, heategevusüritustes ning viia ellu turundusprojekte.¹⁵¹

Objektiivsesse teokoosseisu kuulub kõnealuse delikti korral tegu, mis seisneb kannatanu majandus- või kutsetegevuse häirimises kannatanu tegevuse kohta ebaõigete andmete (faktiväidete) avaldamise läbi või faktilist laadi andmete¹⁵² mittetäieliku või eksitava avaldamise läbi. Viimati nimetatud juhul ei pea andmed olema ebaõiged. Andmeid saab avaldada viisil, mis võimaldab mitmetimõistmist. Näiteks ka tõe vastavat informatsioon

---

¹⁴⁹ A.M. Dugdale et al. Clerk&Lindsell on Torts. 18th edition. Sweet&Maxwell. London, 2000, äärenumbriid 22-109 – 22-157.

¹⁵⁰ Adam v Ward (1917) A.C. 309.

¹⁵¹ P: Coe, The value of corporate reputation and the Defamation Act 2013: a brave new world or a road to ruin? Communications Law 2013, 18, nr 4, 118; vt ka käesoleva töö p. 1.1.

¹⁵² VÕS § 1047 lg-s 1 kasutatakse mõisted andmed ja faktilist laadi andmed on samatähenduslikud. Kohtupraktikas nimetatakse andmete avaldamist VÕS § 1047 tähenduses faktiväite avaldamiseks (vt RKTKo 3-2-1-161-05, p 10).

saab esitada puudulikult ning viisil, mis võib kontekstis välja rebituna anda kannatanu majandustegevusele negatiivse tulemuse.¹⁵³

Kahju tekitamise õigusvastasus ilmneb VÕS § 1045 lg 1 sõnastuse kohaselt kahju põhjustanud teo mittelubatavusest. Hinnang tuleb anda sellele, kas kahju põhjustamine mingi teoga on õigusvastane nn vastutust tekitava kausaalsuse tasandil. Põhjuslik seos (VÕS § 127 lg 4) võib avalduda kahel erineval, vastutust tekitaval (nn *conditio sine qua non* test¹⁵⁴) ja vastutust täitval ehk kahju õiguslikul (*causa causans*) tasandil. Vastutust täitev kausaalsus on vajalik kahju hüvitamise ulatuse kindlaksmääramisel.¹⁵⁵ Riigikohus on selgitanud, et kahju hüvitamise nõude tekkimiseks VÕS 127 lg 4 järgi ei pea tekkinud kahju igal juhul olema kohustuse rikkumise vahetu tagajärg.¹⁵⁶ *Conditio sine qua non* vormelist ei piisa kahjuhüvitise piiramiseks, et välistada need kahjulikud tagajärjed, mille hüvitamise kohustus oleks ebamõistlik või ebasoovitav.¹⁵⁷ Seetõttu välistatakse kahju õigusliku põhjuse testiga kahju nn kaugemad põhjused ning piiratakse mõistlikult ja õiglaselt võimalike vastutavate isikute ringi põhjuliku seose kindlakstegemise staadiumis.¹⁵⁸

Kahju õigusliku põhjuse kindlakstegemine on Mandri-Euroopa õigussüsteemis võimalik nii adekvaatsuse teooria kui ka normi eesmärgi teooria seisukohti kasutades.¹⁵⁹ Adekvaatsuse teooria järgi tuleb jälgida, et kas põhjuslik seos on mõistlikult ettenähtav. Oluline on, et kahju väidetava põhjustaja teoga sarnane tegu suurendab tavaliselt ja seejuures märgatavalt kahju tekkimise objektiivset võimalust. Normi eesmärgi teoorias tugineb kannatanu teda kaitsva õigusnormi rikkumisele sama õigusnormi kohustatud subjekti poolt. Sellisel juhul loetakse kahju normi rikkumise tagajärjeks üksnes siis, kui rikutud normi eesmärgiks oli ära hoida seda kahju, mille hüvitamist kannatanu nõuab.¹⁶⁰

¹⁵³ I.Nõmm. Puhtmajanduslik kahju ja selle hüvitamine deliktilise vastutuse korral, 2007, lk 76. Arvutivõrgus kättesaadav: http://dspace.utlib.ee/dspace/bitstream/handle/10062/4686/nomm_iko.pdf, 28.01.2015

¹⁵⁴ *Condition sine qua non* testi selgitab, kas ajaliselt hilisem nähtus oleks saanud ka ilma ajaliselt eelneva nähtuseta. Kui vastus selle küsimusele on jaatav, siis kahju vajalik põhjus teo ja kahju vahel puudub ning kahju õigusliku põhjuse testi läbi viia ei ole vaja (vt RKTko 26.09.2006 nr 3-2-1-53-06, p 11).

¹⁵⁵ T.Tampuu. Lepinguvälised võlasuhted, 3., täiendatud ja muudetud trükk, 2012, lk 181 ja 186.

¹⁵⁶ RKTko 18.06.2008 nr 3-2-1-45-08.

¹⁵⁷ K. Sein. Ettenähtavus ja rikutud kohustuse eesmärk ku lepingulise kahjuhüvitise piiramise alused. Doktoritöö. Tartu Ülikooli kirjastus, Tartu, 2007. lk 18.

¹⁵⁸ T.Tampuu. Lepinguvälised võlasuhted, 3., täiendatud ja muudetud trükk, 2012, lk 187.

¹⁵⁹ P. Schlechtriem. Võlaõigus. Eriosa. Õpik. Tallinn: Juura, 2000, lk 257-258.

¹⁶⁰ P.Varul jt. Võlaõigusseadus I. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn, 2006, lk 445-446; RKHko 22.10.2009 nr 3-3-1-66-09 p 11-12.

Kõnealuse delikti puhul seondub kahju eelkõige kannatanu usaldusväärsuse langusega äripartnerite või klientide hulgas.¹⁶¹ Ebaõigete andmete avaldamine võib vähendada isiku laenu saamise võimalusi või tekitada muud kahju tema majandus- ja kutsetegevuse edule. Segadust tekitavana mõjuks avaldus, et isik on tegevuse lõpetanud. Majanduslikult kahjulikuks asjaoluks on kindlasti väited, et isik kahjustab keskkonda või ohustab klientide tervist, müües ebatervislikke toiduaineid¹⁶², et juriidilisel isikul on tekkinud makseraskusi, et isik on esitanud pankrotiavalduse¹⁶³ jne. Samuti võib usaldusväärsuse vähenemine kaasa tuua tagatise kaotuse või selle väärtuse vähenemise, aktsiate hinna põhjendamatu languse, oluliste turusuhete lõppemise ning sellega kaasnevate sissetulekute vähenemise ning majandustegevuse jaoks olulise tööjõu äravoolu.¹⁶⁴ Rikutud kohustuse (VÕS § 1045 lg 1 p 6 ja § 1047 lg-d 1-2) kaitse-eesmärk (VÕS § 127 lg 2) ei saa siin olla midagi muud, kui sellist liiki kahju ärahoidmine.¹⁶⁵

Isiku kohta ebaõigete ja tema mainet kahjustavate andmete avaldamine võib olla õigusvastane seadustest tuleneva kohustuse (VÕS § 1045 lg 1 p 7) rikkumise tõttu.¹⁶⁶ Näiteks on konkurentsiseaduse (edaspidi KonkS¹⁶⁷) § 51 lg 2 kohaselt keelatud eksitava teabe¹⁶⁸ avaldamine või avaldamiseks esitamine või tellimine kas enda või kaubaturul osaleva teise ettevõtja, tema kauba või töövahendi kohta, välja arvatud teabe avaldamine, kui avaldajalt on sellise teabe avaldamine tellitud või avaldaja ei vastuta teiste poolt temale esitatud teabe õigsuse eest. Konkurentsiseaduse alusel võib eksitava teabe avaldamiseks lugeda konkurendi suhtes selliste valede andmete avaldamist, mis kahjustab või võib kahjustada konkurendi mainet.¹⁶⁹ Vastutusest vabanemiseks peab avaldaja tõendama, et avaldajalt telliti selline teave või ta ei teadnud ega pidanudki teadma andmete ebaõigsusest või mittetäielikkusest. Reklaamiseaduse (edaspidi RekS¹⁷⁰) § 4 lg 1 keelab reklaami avaldamise, mis ükskõik millisel viisil eksitab või tõenäoliselt eksitab

¹⁶¹ P. Varul jt. Võlaõigusseadus III. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn, 2009, lk 665. (T. Tampuu ja M. Käerdi komm).

¹⁶² EIKo 15.02.2005, 68416/01, Steel and Morris v. Ühendkuningriik.

¹⁶³ Dun & Bradstreet Inc. v Greenmoss Builders Inc. 427 U.S. 749 (1985).

¹⁶⁴ I.Nõmm. Puhtmajanduslik kahju ja selle hüvitamine deliktilise vastutuse korral, 2007, lk 75. Arvutivõrgus kättesaadav: http://dspace.utlib.ee/dspace/bitstream/handle/10062/4686/nomm_iko.pdf, 28.01.2015.

¹⁶⁵ P. Schlechtriem. Võlaõigus. Eriosa. Õpik. Tallinn: Juura, 2000, lk 266-267.

¹⁶⁶ RKTko 21.12.2005 nr 3-2-1-95-05, p 31.

¹⁶⁷ RT I 2001, 56, 332; RT I, 30.12.2014, 15

¹⁶⁸ Konkurentsiseaduse § 51 lg 1 on eksitav teave ebatõised andmed, mis võivad ostja tavalise tähelepanelikkuse juures tekitada pakkumisest eksliku mulje või millega kahjustatakse või võidakse kahjustada teise ettevõtja mainet või tema majandustegevust.

¹⁶⁹ Harju Maakohtu 08.11.2011 otsus tsiviilasjas nr 2-10-62561.

¹⁷⁰ RT I 2008, 15, 108; RT I, 12.07.2014, 120.

isikuid, kellele see on suunatud või kelleni see jõuab, ja mis oma eksitava iseloomu tõttu võib mõjutada nende isikute majanduskäitumist või nimetatud põhjustel kahjustab või võib kahjustada reklaami tellija konkurenti. Nimetatud seadustest tulenevad keelud on mõeldud teatavate toimingute ärahoidmiseks, selleks et kaitsta muu hulgas juriidilise isiku huvi säilitada head mainet.

VÕS § 1045 lg 1 p 7 ja § 127 lg 2 põhinevad teesil, et kõik juriidilised kohustused teenivad teatud huvide kaitset.¹⁷¹ Kahju hüvitamise aluseks olev norm ei ole mõeldud kõikide mõeldavate rikkumiste kausaalsete tagajärgede ärahoidmiseks. VÕS § 1045 lg 3 kohaselt ei ole seadusest tuleneva kohustuse rikkumisega kahju tekitamine õigusvastane, kui kahju tekitaja poolt rikutud sätte eesmärk ei olnud kannatanu kaitsmine sellise kahju tekkimise eest.¹⁷² Seega on seadusest tuleneva kohustuse rikkumine seatud sõltuvusse rikutud sätte kaitse-eesmärgist, st igal konkreetsel juhul tuleb analüüsida, kas hageja kaitsmine ja tema tekkinud kahju ärahoidmine oli kostja rikutud sätte (kaitsenormi) eesmärgiks ning välja selgitada, missugune peab olema kaitsenormi rikkumise subjektiivne külg.¹⁷³ Juhul, kui kaitsenormi rikkumise subjektiivne külg sisaldab tahtlust ning kannatanu on selle tõendanud, siis ei ole kaitsenormi rikkujal võimalik ennast vabandada süü puudumisega (VÕS § 1050).

Juhul kui eelpool nimetatud kaitsenormide rikkumise kui õigusvastase teo koosseisuline element ei hõlma süü vormi tahtluse või hooletuse (sh raske hooletuse) näol, siis on kaitsenormi rikkujal võimalik ennast vabandada süü puudumisega (VÕS § 1050).¹⁷⁴ Süü element on seotud üksnes rikkumistegevusega, st isiku süüd konkreetsete kahjulike tagajärgede esilekutsumises ei tuvastata ning see ei pea seonduma põhjusliku seose alusel hüvitamisele kuuluva kahjuga.¹⁷⁵ Kaitsenormi rikkunud isik vastutab kõikide kaitsenormis ette nähtud tagajärgede eest, sõltumata oma tegevuse ettevaatamatusest või soovist kahju tekitada.¹⁷⁶ Tahtluse legaaldefiniitsioon, mis on toodud VÕS § 104 lg-s 5, viitab üksnes

---

¹⁷¹ E.Rabel. Das Recht des Warenkaufs. Bd. 1. 1936, 1964, 495-511.

¹⁷² P. Varul jt. Võlaõigusseadus III. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn, 2009, lk 650. (T. Tampuu ja M. Käerdi komm).

¹⁷³ RKTko 20.06.2012 nr 3-2-1-169-11, p 13.

¹⁷⁴ Vt käesoleva töö p 2.3 välimise ja sisemise hooletuse osas.

¹⁷⁵ P. Varul jt. Võlaõigusseadus III. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn, 2009, lk 675. (T. Tampuu ja M. Käerdi komm).

¹⁷⁶ RKTko 27.11.2002, nr 3-2-1-129-02, p 12.

otsesele tahtlusele ja nn tahtlusteooria seisukohtadele.¹⁷⁷ Kui isik ei saanud aru oma teo õigusvastasusest, nt seaduse järgi tegutsemise kohustuse korral sellest, et tema on kohustatud isik, siis puudub isiku tegevuses tahtlusteooria järgi tahtlus. Süüteooria järgi sisaldab tahtlus vaid õiget ettekujutust õigusrikkumise faktilistest asjaoludest, mistõttu isiku vastutusele võtmiseks ei pea ta teadlik olema oma käitumise deliktiõiguslikust keelust.¹⁷⁸

Kui tahtlus oleks deliktiõigusliku kaitsenormi (VÕS § 1045 lg 1 p 7) koosseisuliseks tunnuseks, nii nagu see on VÕS § 1045 lg 1 p 8 puhul, siis peaks kostja tahtluse õigusvastaselt käituda tõendama kannatanu, arvestades seda, mis liiki tahtlus on kaitsenormi koosseisuliseks tunnuseks. Kui kaitsenormi koosseis sisaldab nõutava hoolsuse standardit (VÕS § 1047 lg 3) õigusvastasuse tunnusena, siis sellisel juhul ei kohaldu VÕS § 1050 lg 1 ehk kostjal puudub võimalus tõendada, et ta ei ole kahju tekitamises süüdi. Tahtlikult kaitsenormi rikkunud või tahtlikult heade kommete vastaselt käitunud isik vabaneb vastutusest siis, kui ta tõendab mõne õigusvastasust välistava asjaolu esinemise (VÕS § 1045 lg 2).¹⁷⁹ Vastutus VÕS § 1045 lg 1 p 7 ja lg 3 järgi on välistatud, kui kaitsenormi koosseis eeldab kas hooletust või rasket hooletust ning kannatanu ei suuda seda koosseisulist tunnust tõendada. Vaid kaitsenormi tõlgendamise teel on võimalik tuvastada, milline süü vormidest on kaitsenormi rikkumiseks nõutav.¹⁸⁰

Kahju põhjustaja tahtlik mainet kahjustav andmete avaldamine on eelduslikult õigusvastane. Maine kahjustamisel tahtliku heade kommete vastase käitumisega (VÕS § 1045 lg 1 p 8) võib maine kahjustaja tahtlus seisneda ka kaudse tahtluse vormis. Oluline ei ole, kas kahju tekitaja sai aru oma tegevuse headele kommetele mittevastavusest või mitte. Teo heade kommete vastasus võib olla tahtluse kaudne tõend.¹⁸¹ Häid kombeid on rikutud, kui kahju tekitaja (valetaja) tegevus on oma sisult, motiivilt või eesmärgilt vastuolus erapooletult ja õiglaselt mõtlevate inimeste sündsustundega.¹⁸² VÕS § 1045 lg 1 p 8 puhul ei kohaldata VÕS § 1047 lg-s 3 sätestatud välise hoolsuse standardit. Tõendamiskoormuse ümberpööramine on põhjendatud sellega, et tahtlus on VÕS § 1045 lg 1 p 8 koosseisu

¹⁷⁷ P. Schlechtriem. Võlaõigus. Eriosa. Õpik. Tallinn: Juura, 2000, lk 107.

¹⁷⁸ T. Tampuu. Lepinguvälised võlasuhted, 3., täiendatud ja muudetud trükk, 2012, lk 236.

¹⁷⁹ P. Varul jt. Võlaõigusseadus III. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn, 2009, lk 676. (T. Tampuu ja M. Käerdi kumm.).

¹⁸⁰ T. Tampuu. Lepinguvälised võlasuhted, 3., täiendatud ja muudetud trükk, 2012, lk 235-236.

¹⁸¹ Ibid, lk 212.

¹⁸² H. Köhler. Tsiviilseadustik. Üldosa. Õpik. Tallinn: Juura, 1998, lk 200.

õigusvastasuse element. Seetõttu peab kannatanu tõendama kostja heade kommete vastase tegevuse ning tahtluse kahju tekitada.¹⁸³ Ka VÕS § 1045 lg 1 p 8 puhul tuleks vastutust piirava sätena kohaldada VÕS § 127 lg-t 5.¹⁸⁴

Vaatamata sellele, et kaitsenormid VÕS § 1045 lg 1 p 7 tähenduses on üldiselt normid, mis kaitsevad erahuvisid, on tsiviilõiguslik vastutus siiski enamasti kriminaalõiguses või avalikus õiguses ette nähtud käitumise suunamise normidele täiendavaks abivahendiks.¹⁸⁵ Kaitsenormid võivad muu hulgas sisalduda protsessiõiguse¹⁸⁶, põhiseaduse, eraõiguse, karistusõiguse ja haldusõiguse sätetes. Kaitsenorm võib olla iga õigusnorm ning mitte ainult seadus formaalses mõttes. Kaitseseadus võib olla ka volitav norm, mida tuleb konkretiseerida.¹⁸⁷ Erialakirjanduses on leitud, et elukutsekohustused, mis on sätestatud advokaatide, notarite, audiitorite jt kutsealase tegevuse reguleerimiseks nende endi poolt kehtestatud eetikakoodeksites, peaksid kehtima kaitsenormidena. Kaitseseadused võivad kaitsta erinevaid positsioone, sh varalisi huvisid, mida ei ole võetud delikti üldnormide alusel kaitse alla.¹⁸⁸ Kaitsenormi rikkumisel, mis seisneb karistusseadustikus sisalduva dispositsiooniga vastuolus oleva teo toimepanemises, ei sõltu rikkuja deliktiline vastutus tema kriminaalvastutusele võtmisest.¹⁸⁹ Kaitsenormidega VÕS § 1045 lg 1 p 7 tähenduses ei ole tegemist selliste õigusnormide näol, mis sätestavad võlasuhte raames eksisteeriva kohustuse. Võlasuhte raames eksisteeriva kohustuse rikkumise korral deliktiõiguslikku vastutust ei kaasne ning rikkuja vastutab võlasuhtest tuleneva kohustuse rikkumist reguleeriva VÕS § 100 jj alusel.¹⁹⁰

Käesoleva alapeatüki vahekokkuvõttena rõhutab autor veelkord, et VÕS § 1047 lg-te 1 ja 2 järgi peab kannatanu tõendama, et tema kohta avaldatud andmed on ebaõiged või temale majanduslikult kahjulikud. Avaldajal lasub nii andmete tõele vastavuse kui ka enda poolt käibekohustuse järgimise tõendamise kohustus. Süü elementi ei ole vaja eraldi kindlaks

¹⁸³ P. Varul jt. Võlaõigusseadus III. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn, 2009, lk 651. (T. Tampuu ja M. Käerdi komm).

¹⁸⁴ RKTko 02.11.2007, nr 3-2-1-90-07 p 13.

¹⁸⁵ P. Schlechtriem. Võlaõigus. Eriosa. Õpik. Tallinn: Juura, 2000, lk 263.

¹⁸⁶ Riigikohus on leidnud, et kui kostja on rikkunud kriminaalmenetluse seadustikust tulenevat keeldu avaldada kohtueelse menetluse andmeid prokuratuuri loata, on hagejal õigus tugineda õigusvastaselt tekitatud mittevavalise kahju hüvitamisele VÕS § 1045 lg 1 p-le 7 (vt RKTko 3-2-1-169-11.)

¹⁸⁷ P. Schlechtriem. Võlaõigus. Eriosa. Õpik. Tallinn: Juura, 2000, lk 264.

¹⁸⁸ I.Nõmm. Puhtmajanduslik kahju ja selle hüvitamine deliktilise vastutuse korral, 2007, lk 82. Arvutivõrgus kättesaadav: http://dspace.utlib.ee/dspace/bitstream/handle/10062/4686/nomm_iko.pdf, 28.01.2015.

¹⁸⁹ Tallinna Ringkonnakohus, 25.10.2010 a. tsiviilasja nr 2-10-3954.

¹⁹⁰ P. Varul jt. Võlaõigusseadus III. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn, 2009, lk 650. (T. Tampuu ja M. Käerdi komm).

teha, kuna hoolsuskohustus sai kontrollitud õigusvastasuse tasemel. Füüsilisest isikust kostjal on vastutusest võimalik vabaneda ka sisemise hooletuse puudumise tõttu. Isegi kui avaldajal on õnnestunud tõendada, et andmed vastavad tõeale või ta on andmete kontrollimisel olnud hoolas, siis peab lisaks eelnimetatud tingimustele avaldajal või isikul kellele andmeid avaldati, olema andmete avaldamise vastu õigustatud huvi. Kahju põhjustanud tegu peab objektiivse teokoosseisu realiseerimiseks suurendama kahju tekkimise võimalust. Normi eesmärgi ja adekvaatsus teooria piiravad vastutavate isikute ringi põhjusliku seose kindlakstegemise staadiumis. Seadusest tuleneva kohustuse rikkumisel, kui kaitsenormi subjektiivne külg sisaldab tahtlust, ning tahtlikult heade kommete vastase teo puhul on tõendamiskoormus ümber pööratud, mistõttu peab kannatanu tõendama vastavalt kaitsenormi subjektiivse külje või kostja tahtluse kahju tekitada.

2.4. Juriidilise isiku kohta õigusvastaselt ebakohase väärtushinnangu avaldamine

Juriidiliste isikute aadressil ebakohaste väärtushinnangute avaldamine tõstatab olulise õigusliku küsimuse, et kas sellise tegevuse eest on kaitstud ka juriidiliste isikute maine. Isikuõiguste väärtushinnangulise kaitse laienemist juriidilise isiku mainele Eesti kohtupraktika otsesõnu ei tunnusta.¹⁹¹ Juriidilise isiku kaebust mõista välja hüvitis mittemateriaalse kahju eest seoses põhiõiguste rikkumisega on loetud Tartu Halduskohtus perspektiivituks.¹⁹² Harju Maakohus on leidnud, et väärtushinnangu ümberlükkamist VÕS § 1047 ei võimalda ning juriidiline isik ei saa esitada kohtusse nõuet oma õiguste kaitseks, mille kohaselt on kostjad avaldanud hageja head nime ja mainet rikkuvaid väärtushinnanguid.¹⁹³

Arusaam, et juriidilise isiku mainet kahjustava väärtushinnangu avaldamist ei saa lugada õigusvastaseks tegevuseks, on domineeriv samuti Eesti õiguskirjanduses. Mainet kahjustava väärtushinnangu avaldamine seondub isikuõiguste kaitseks kehtestatud mittevarelise kahju rahalise hüvitamise nõudega.¹⁹⁴ Käeoleva töö autor on seisukohal, et juriidilisele isikule võivad kuuluda sellised isiklikud õigused¹⁹⁵, mida saab ebakohase

---

¹⁹¹ L.Kanger. Kaebuse ilmselge põhjendamatus. Kohtupraktika analüüs. Tartu, 01.02.2008, lk 19. Arvutivõrgus kättesaadav: http://www.riigikohus.ee/vfs/692/Analysys%20Kaebuse%20ilmselge%20perspektiivitus%20%28L_Kanger%29.pdf, 24.01.2015.

¹⁹² Tartu Halduskohtu 3.10.2006 otsus kohtuasjas nr 3-06-1670.

¹⁹³ Harju Maakohtu 08.11.2011 otsus tsiviilasjas nr 2-10-62561.

¹⁹⁴ M. Leppik, M. Vutt. Õigus aule kui igapäevane õigus. Kui palju au on autul? – Kohtute aastaraamat 2012, lk 95.

¹⁹⁵ Vt käesoleva töö punkt 1.3. (Juriidilise isiku maine kui juriidilisele isikule kuuluv isikuõigus).

väärtushinnanguga kahjustada ning mis väärivad riigipoolset kaitset. Juriidilisel isikul peaks Eesti õigusruumis olema võimalus nõuda ebakohase väärtushinnanguga põhjustatud varalise ja mittevaralise kahju hüvitamist. EIK on möönnud, et juriidilisele isikule mittevaralise kahju hüvitamist ei tohiks täielikult välistada¹⁹⁶ ning on jaatanud poliitilise erakonna õigust nõuda mittevaralise kahju hüvitamist.¹⁹⁷

Juriidilise isiku kohta väärtushinnangute¹⁹⁸ avaldamine ei ole iseenesest õigusvastane tegevus. Väärtushinnangu avaldamise õiguspärasuse hindamisel tuleb esmalt kontrollida, kas hinnang on avalduse üldist konteksti arvestades konkreetses kultuurikeskkonnas halvustava tähendusega.¹⁹⁹ Kuna väärtushinnangu põhjendatus ei tähenda mitte millegi tõesuse kindlakstegemist, siis ebakohase väärtushinnangu mingite tunnuste põhjal taunitavaks tunnistamine saab põhineda vaid hindaja subjektiivsel hinnangul.²⁰⁰ Negatiivse või halvustava väärtushinnangu kohasus võib muu hulgas sõltuda ka sellest, kas väärtushinnangu avaldajal oli mõistlik õigustus teist isikut üldsuse ees halvustada ning kas isik, kelle kohta hinnang käib, on andnud põhjuse või aluse selliseks hinnangu avaldamiseks.²⁰¹ EIK on leidnud, et väärtushinnangu avaldamise õiguspärasus võib sõltuda negatiivse väärtushinnangu avaldamise aluseks oleva faktilise baasi kvaliteedist ja mahust.²⁰² Inglismaal peab väärtushinnang vastama õiglase kommentaari (inglise keeles: *fair comment*) nõuetele, et väärtushinnangut saaks lugeda kohaseks ning väärtushinnangu avaldaja tegevust õiguspäraseks. Väärtushinnang on kohane, kui see baseerub tõestel, üldtuntud või vaieldamatutel faktidel ning selle avaldamist õigustab avalik huvi.²⁰³

Juriidilise isiku kohta kahjuliku väärtushinnangu avaldamine võib olla õigusvastane vastavalt VÕS § 1045 lg 1 p-le 7 ja lg-le 3, VÕS § 1045 lg p-le 8 ning VÕS § 1046 lg-le 1. Harju Maakohus on leidnud, et juriidilise isiku puhul võib ebakohase väärtushinnangu avaldamine konkurendi kohta olla vastuolus konkurentsiseadusest tulenevate nõuetega.²⁰⁴

---

¹⁹⁶ EIKo 06.04.2000, 35382/97, Comingersoll S.A. v Portugal, p 32.

¹⁹⁷ EIKo 08.12.1999, 23885/94, Freedom and Democracy Party (ÖZDEP) v Türgi.

¹⁹⁸ Väärtushinnangu mõiste kohta vt käsoleva töö p 1.4.1. ja 1.4.3.

¹⁹⁹ RKTko 31.05.2006 nr. 3-2-1-161-05, p 10.

²⁰⁰ RKTko 13.04.2007 nr. 3-2-1-5-07, p 10.

²⁰¹ RKTko 13.06.2002 nr. 3-2-1-63-02 p 7.

²⁰² EIKo 24.1997, 19983/92, De Haes and Gijssels v. Belgia, p 47.

²⁰³ H.Potter. Clerk & Lindsell on the Law of Torts. 9th edition. Sweet & Maxwell. London, 1937, p 631.

²⁰⁴ Harju Maakohtu 08.11.2011 otsus tsiviilasjas nr 2-10-62561.

KonkS § 50 lg 1 p-st 1 tuleneb keeld käituda vastuolus heade kommete, tavadega ning konkurenti või tema kaupa halvustada. Konkurendi mainet ei luba kahjustada ka RekS § 5 lg 2 p 2, mis keelab võrdluse kasutamisel reklaamis konkurendi maine enda huvides ära kasutamise. KonkS § 2 lg 1²⁰⁵ määratleb isikute ringi, kelle tegu võib olla kvalifitseeritav õigusvastase teona VÕS § 1045 lg 1 p 7 ja lg 3 järgi. Kõlvatu konkurentsi puhul on tegemist sisuliselt kahe ettevõtja vahelise vaidlusega, mille lahendamine toimub tsiviilkohtumenetluse korras.²⁰⁶

Konkurentsi kui turumajanduses eksisteeriva iseseisva väärtuse kaitsmine kõlvatu konkurentsi eest on tulenevalt KonkS §-st 1 KonkS § 50 peamiseks eesmärgiks.²⁰⁷ Käesoleva töö autor nõustub ülaltoodud Harju Maakohtuga otsusega²⁰⁸, et KonkS § 50 lg 1 p-tes 1 ja 2 sätestatud kõlvatu konkurentsi keelu eesmärk on ka juriidilise isiku maine kaitsmine halvustavate väärtushinnangute ebakohase avaldamise eest. Lepinguvälist kohustust ette nägeva RekS § 5 lg 2 p 2 eesmärk peaks ka hõlmama ebakohase väärtushinnanguga juriidilise isiku maine kahjustamise ja temale tekkinud kahju ärahoidmist.

2.5. Õigusvastase teoga juriidilise isiku maine kahjustamise ja füüsilise isiku au teotamise seos

Juriidilise isiku maine kahjustamisel võib tekkida probleeme kannatanu määratlemisel. Küsimuse võib esitada selliselt, et kelle maine peab olema kahjustatud, et lugeda ka juriidilise isiku maine kahjustatuks. Kuna juriidiline isik on õiguslik abstraktsioon, mida tuleb eristada sellega seotud füüsilistest isikutest, siis ei ole juriidilise isiku maine kahjustamise eelduseks juriidilise isiku organi või juhtivtöötaja maine kahjustumine. Samas on võimalikud olukorrad, kus juriidilise isiku huvides tegutseva füüsilise isiku maine kahjustamine kahjustab ka juriidilist isikut ning juriidilise isiku maine kahjustamine võib kahjustada juriidilise isikuga seotud füüsiliste isikute mainet (Riigikohus on rahuldamata jätnud kassaatsioonikaebuse, kus arutati muu hulgas, et kas inimestest

---

²⁰⁵ Ebakohase väärtushinnangu avaldaja peaks vastama KonkS § 2 lg-s 1 sätestatud määratlusele, mille kohaselt on ettevõtja äriühing, füüsilisest isikust ettevõtja või muu majandus- või kutsetegevuses osalev isik või juriidiliseks isikuks mitteolev ühendus või ettevõtja huvides tegutsev isik.

²⁰⁶ Seletuskiri konkurentsiseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu juurde Arvutivõrgus: <http://www.riigikogu.ee/?page=eelnou&op=ems&emshelp=true&eid=1287842&u=201201061555> 53, lk 26, 25.01.2015 a.

²⁰⁷ RKTko 9.12.2008 nr 3-2-1-103-08, p 8.

²⁰⁸ Harju Maakohtu 08.11.2011 otsus tsiviilasjas nr 2-10-62561.

koosneva abstraktse kogumi au toetamist saab vaadelda konkreetse(te) füüsilise(te) isiku(te) au teotamisena).²⁰⁹

Üldise õiguskorraga riikides on erialakirjanduses leitud, et suurte korporatsioonide mainekahju võib üle kanduda ka seda moodustavatele inimestele.²¹⁰ Samas ei loeta ettevõtte aktsionäride, juhtide ning töötajate vastu suunatud mainet kahjustavaid väiteid äriühingut kahjustavaks. Äriühingu mainet kahjustavad väited peavad olema otseselt seotud äriühingu majandusliku tegevusega.²¹¹

Töö autor on seisukohal, et juriidilise isiku mainet saab kahjustada ka juriidilise isikuga seotud isikute vastu suunatud mainet kahjustavate avaldustega ning seda eeldusel, et need avaldused on vähemalt kaudselt seotud juriidilise isiku majandustegevusega või takistavad juriidilise isiku eesmärkide saavutamist.

Sarnaselt üldise õiguskorraga riikidele, saab ka Eesti kohtupraktikale tuginedes väita, et juriidilise isiku maine kahjustamine võib teatud tingimustel osutada ka juriidilise isiku huvides tegutseva füüsilise isiku au teotavaks. Samas tuleb tõdeda, et kohtunikud ei ole alati olnud üksmeelel tingimuste osas, milliste täitmisel avaneks füüsilisel isikul juriidilise isik maine kahjustamisest lähtuvalt võimalus oma usaldatavuse kahtluse alla seadmisest ja au teotamisest tulenevale kahju hüvitamisele.

Tartu Ringkonnakohus jättis 20.09.2000 a. rahuldamata AS Sire Agentuur projektijuhi avalduse, milles hageja taotles füüsilise isikuna kostjalt moraalse kahju hüvitamist seoses tema au teotamisega kostja poolt avaldatud ajalehe artiklites. Ringkonnakohus põhjendas oma arvamust sellega, et artiklis ei mainitud kordagi hageja nime ega kirjutatud temast kui füüsilisest isikust. Kohtu arvates seati artiklis kahtluse alla eelkõige juriidilise isiku AS Sire Agentuur tegevuse õiguspärasus. Kuna hagejat, kes artikli ilmumise ajal töötas AS Sire Agentuur projektijuhina, ei saa õiguslikus tähenduses samastada juriidilise isikuga AS Sire Agentuur, siis järeldas kohus, et hageja ei saa oma õiguste kaitsel tugineda juriidilise

---

²⁰⁹ RKTko 27.03.97 nr. 3-2-1-35-97

²¹⁰ F. T. Magaziner. Corporate Defamation and Product Disparagement: Narrowing the Analogy to Personal Defamation, 75 Columbia Law Review 963-966.

²¹¹ M. Jackson. The Corporate Defamation Plaintiff in the Era of SLAPPs: Revisiting New York Times v. Sullivan. William & Mary Bill of Rights Journal, 2001, Vol. 9. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://scholarship.law.wm.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1366&context=wmborj>, 25.01.2015 a.

isiku AS Sire Agentuur õiguste rikkumisele.²¹² Sarnasele järeldusele jõudis Tartu Ringkonnakohtus oma 23.04.2002 a. lahendis, kinnitades, et hageja (füüsiline isik) mainimine samas artiklis seondult juriidilise isikuga (AS Chaplin) on obligatoorne eeldus au teotamise edasikandmisel äriühingult füüsilisele isikule. Kohus jättis aga tähelepanuta hageja väite, et hageja AS Chaplin juhatuse liikmena ning avaliku elu tegelasena oli tänu meediakajastustele üldsuse jaoks samastatav aktsiaseltsiga Chaplin.²¹³ Hagi rahuldamata jätmise üks põhjuseid võis käesoleva töö autori arvates olla ka AS Chaplin juhatuse liikme avaliku elu tegelase staatus.²¹⁴

Eelpool kirjeldatud Ringkonnakohtu otsuste kontekstis vajab märkimist Riigikohtu varasem (07.05.1998 a.) lahend, kus tsiviilkolleegium jõudis järeldusele, et kuigi hageja kohta ei ole artiklis sõnaselgelt midagi väidetud, on teda nimetatud äärmiselt negatiivse hinnangu osaliseks saanud Inimõiguste Ühiskondliku Teabekeskuse eestvedajaks, mistõttu kandub au teotamine ka temale.²¹⁵ Madis Ernits on eelpool mainitud 20.09.2000 a. Tartu Ringkonnakohtu ja Riigikohtu kohtulahendite diametraalselt vastupidist seisukohta põhjendanud asjaoluga, et esimesel juhul oli tegemist projektijuhiga, kes oli äriühinguga töösuhetes, teisel juhul aga juriidilise isiku nn "eestvedajaga".²¹⁶

Töö autor leiab, et mainekahju ülekandmisele seatav piirang, mis näeb ette füüsilise isiku mainimist samas artiklis koos juriidilise isikuga, ei pruugi alati olla põhjendatud. Juriidilise isiku mainet kahjustavas artiklis juriidilise isikuga seotud füüsilise isiku nime ning seotuse juriidilise isikuga otseselt mainimata jätmine ei välista füüsilise isiku maine kahjustamist. Prantsusmaal, Inglismaal ja Saksamaal ei nõuta füüsilise isiku otsest mainimist/nimetamist publikatsioonis või telesaates, et isik oleks identifitseeritav kolmandate isikute jaoks.²¹⁷

Käesoleva töö autori seisukohalt peaks juriidilise isiku ning seda esindava füüsilise isiku seotus olema arusaadav avalikkuse jaoks, et maine kahjustamine kanduks üle juriidiliselt

---

²¹² Tartu Ringkonnakohtu 20.09.2000 a. otsus tsiviilasjas nr II-2-80/2000.

²¹³ Tartu Ringkonnakohtu 23.04.2002 a. otsus tsiviilasjas nr 2-2/220/02.

²¹⁴ Avaliku elu tegelase kohustuse kohta taluda enda aadressil kriitikat vt käesoleva töö p. 1.4.3.

²¹⁵ RKTKo 07.05.1998 a. nr. 3-2-1-61-98.

²¹⁶ M. Ernits. Avalik väljendusvabadus ja demokraatia. Juridica 2007 a., nr 3, lk 165.

²¹⁷ Niri Shan, Timothy Pinto. Defamation and privacy law and procedure in England, Germany and France. Arvutivõrgus: http://www.taylorwessing.com/uploads/tx_siruplawyermanagement/IP_Defamation_and_privacy.en.pdf, 28.01.2015 a.

isikult füüsilisele isikule. Eesti kohtupraktikas²¹⁸ on leitud, et füüsilise isiku õiguslik side juriidilise isikuga on määrava tähtsusega eeldus, mille puudumisel võib füüsilisel isikul oma au kaitseks kohtusse pöördumine osutuda perspektiivituks. Õigusliku sideme olemasolu võib nähtuda avalikes allikates (nt äriregister) sisalduvates avalikes andmetes äriühingu osaniku, asutaja, nõukogu või juhatuse liikme kohta. Juhul kui keskmine mõistlik isik võib kostja avaldatud andmetest järeldada, et hagejal on äriühingu asutajana kehtiv seos pankrotistunud juriidilise isikuga, kellel on maksuvõlg, mõjutab see asjaolu hageja usaldusväärsust. Õigusvastane ning füüsilise isiku au teotav on tegevus, millega luuakse ekslik mulje, et füüsilisel isikul on äriühinguga õiguslik side ning avaldatakse avalikke ja tõele mitte vastavaid andmeid, millega tutvuda võivatel kolmandatel isikutel võib tekkida ekslik arusaam äriühingu majandusliku seisundi kohta.

Kindlasti saaks vaielda selle üle, kas kohtuliku arutelu esemeks võiks olla juriidilise isiku töötaja au teotamisest tekkinud kahju ning selle hüvitamine seoses viimase tööülesannete täitmisega juriidilise isiku heaks. Sellisel juhul võib probeemiks osutuda asjaolu, et füüsilise isiku seos juriidilise isikuga ei ole äratuntav kolmandate isikute jaoks.

Olukord võib mõnevõrra teistsuguseks kujuneda mittetulundusühingute maine kahjustamise puhul. Erialakirjaduses on väljandatud seisukohta, et füüsilised isikud on ka siis põhiõiguste kandjad, kui nad asutavad mittetulundusühingu, ning kui avalik võim kitsendab mittetulundusühingu tegevust, riivab ta sellega ühingu iga liikme põhiõigusi.²¹⁹

Maine kahjustamise ülekandmine juriidiliselt isikult füüsilisele isikule on vaid üks eeldustest, mis peab olema täidetud, et kohus võiks füüsilise isiku maine kahjustamisest tuleneva nõude rahuldada. Füüsilise isiku au teotamise deliktiõiguliku koosseisu realiseerimine tuleb siiski eraldi otsustada VÕS § 1045 lg 1 p 4 ja VÕS § 1046 alusel²²⁰ ning kui isiklike õiguste rikkumine seisneb isiku kohta ebaõigete andmete avaldamises, siis tuleb lisaks VÕS §-le 1046 kohaldada ka VÕS §-i 1047.²²¹

²¹⁸ Harju Maakohtu 17.12.2010, otsus tsiviilasjas nr 2-10-32970; Tallinna Ringkonnakohtu 03.05.2011 otsus tsiviilasjas nr 2-10-32970.

²¹⁹ M. Ernits. Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. Kolmas, täiendatud väljaanne. Tallinn: Juura 2012, § 9, komm. 5.

²²⁰ Käesoleva magistrtritöö eesmärgi ja mahtu arvestades ei käsitle autor füüsilise isiku au teotamisega seonduvaid õiguslikke probleeme.

²²¹ RKTko 15.02.2006 otsus tsiviilasjas nr 3-2-1-165-05, p 15.

2.6. Vahekokkuvõte

Käesoleva töö teise peatüki analüüsi eesmärgiks oli juriidilise isiku maine kahjustamise deliktiõigusliku koosseisu elementide analüüs. Eelneva analüüsi pinnalt tegi autor järelduse, et juriidilise isiku mainet saab kahjustada nii ebaõigete andmete kui ka ebakohase väärtushinnangu avaldamisega. Juriidilise isiku kohta ebaõigete faktilist laadi andmete avaldamise kui õigusvastase teo suhtes ei nähtu Eesti kohtupraktikas ja erialases kirjanduses suuri erimeelsusi. Töö autori arvates tekivad õiguslikud probleemid ebaõigete andmete avaldmise tulemusena tekkinud mittevaralise kahju hüvitamisel²²². Käesoleva töö autor on ka seisukohal, et tahtlikult heade kommete vastase teo puhul ei ole tõendamiskoormuse ümberpööramine põhjendatud. Kuna kannatanu peab tõendama kostja tahtluse kahju tekitada, siis võib siin vastuolu näha VÕS § 1050 lg-ga 1, mille kohaselt peab oma süü puudumise (välise hoolsuse järgimise) tõendama kahju tekitaja ise.

Eesti kohtupraktikas puudub üksmeel juhul, kui juriidilise isiku maine kahjustamine osutub juriidilise isiku huvides tegutseva füüsilise isiku au teotavaks. Käesoleva töö autor on seisukohal, et näiteks juriidilise isiku mainet kahjustavas ajalehe artiklis juriidilise isikuga seotud füüsilise isiku nime ning seotuse juriidilise isikuga otseselt välja toomata jätmine ei välista füüsilise isiku maine kahjustamist. Juriidilise isiku ning juriidilist isikut esindava füüsilise isiku seotus peaks olema arusaadav avalikkuse jaoks, et juriidilise isiku maine kahjustamist saaks samas lugeda ka füüsilise isiku au teotavaks.

Autor leiab, et juriidilise isiku mainet on võimalik kahjustada ka juriidilise isikuga seotud füüsiliste isikute vastu suunatud au teotavata avaldustega, mis on vähemalt kaudselt seotud juriidilise isiku majandustegevusega või takistavad juriidilise isiku eesmärkide saavutamist.

Tõsisemad õiguslikud probleemid tekivad aga juhul, kui juriidilise isiku kohta on avaldatud ebakohaseid väärtushinnanguid. Autor ei nõustu Eesti õigusruumis levinud seisukohaga, et juriidilise isiku suhtes mainet kahjustava väärtushinnangu avaldamist ei saa lugeda õigusvastaseks teoks ning leiab, et seetõttu puuduvad juriidilisel isikul selles osas väljavaateid tõhusale õiguskaitsele. Eestis on levinud arusaam, et juriidiline isik ei saa

---

²²² mittevaralise kahju hüvitamise kohta vt käesoleva töö p. 3.3.

esitada isikuõiguste kaitseks kehtestatud mittevaralise kahju rahalise hüvitamise nõuet. Eeltoodust tulenevalt puudub juriidilistel isikutel ka õigus nõuda ebakohase väärtushinnanguga põhjustatud varalise kahju hüvitamist. Kuna erinevalt faktiväite avaldamisest, ei saa ebakohase väärtushinnanguga maine kahjustamise juhtudel nõuda väärtushinnangu ümberlükkamist tuginedes VÕS §-le 1047, siis puudub väliste negatiivsete hinnangute avaldamise korral juriidilistel isikutel võimalus õiguslikule kaitsele. Selline õiguspraktika võib autori arvates olla vastuolus nii põhiseaduse kui ka EIK seisukohtadega ning jätta juriidilised isikud vajaliku õiguskaitseta. Autor leiab, et juriidilisel isikul peaks Eesti õigusruumis olema võimalus nõuda ebakohase väärtushinnanguga põhjustatud varalise ja mittevaralise kahju hüvitamist. Käesoleva töö autor on seisukohal, et lepinguvälist kohustust ette nägevate sätete eesmärk on ka juriidilise isiku maine kaitsmine halvustavate väärtushinnangute ebakohase avaldamise eest ning peaks hõlmama juriidilisele isikule tekkinud nii varalise kui ka mittevaralise kahju ärahoidmist.

3. JURIIDILISE ISIKU MAINELE PÕHJUSTATUD KAHJU SUURUS JA SELLE HÜVITAMINE

3.1. Juriidilise isiku maine kahjustamisest tuleneva kahju määratlemine ning selle hüvitamise üldpõhimõtted.

Kahju hüvitamise kohustuse tekkimise üheks vajalikuks tingimuseks on kahju tekkimine kahjustatud isikul.²²³ Juriidiline termin "kahju" hõlmab kõige üldisemas tähenduses igasuguseid negatiivseid tagajärgi. Kahju on ühe isiku õigushüve vähenemine teise isiku teo tulemusena. Säärane hüve võib olla elu, tervis, kehaline puutumus, au, väärikus, privaatsus, elukeskkond, vara jne.²²⁴ Kahju peamisteks liikideks on varaline ja mittevaraline kahju.²²⁵ Kahju saab liigitada veel tegelikuks, arvestuslikuks, otseseks ja kaudseks kahjuks. Mõnevõrra erinev kahju skaala võib kujuneda, kui võtta aluseks kahjustada saanud õigus, õiguslik huvi või lihtsalt huvi.²²⁶

Juriidilise isiku puhul on väärtus või huvi, mida maine kahjustamise puhul kaitstakse, suunatud majandusliku heaolu vastu. Maine le põhjustatud kahju mõiste määratlemisel võib seda vastandada kannatanu isikule või asjale tekkinud füüsilise kahjuga.²²⁷ Füüsilisele kahjule vastandamise teel jääb järele kahju, mille tekkimine ei ole seotud isiku- või asjakahjuga. Selline kahju, mida võib nimetada ka puhtmajanduslikuks kahjuks, võib seisneda au teotamises, vaba eneseteostuse õiguse riivamises, kannatanu tarbetutes kulutustes, kannatanu vara väärtuse ja sissetulekute vähenemises, kaotatud kasus, õiguse kaotuses või halvenemises, s.h. tagatise kaotuses või halvenemises. Puhtmajandusliku kahju lahutatuse tõttu füüsilisest kahjust, ei saa aga igat saamata jäänud tulu nimetada puhtmajanduslikuks kahjuks. Puhtmajanduslik kahju, mis väljendub muus, kui saamata jäänud tulus, on näiteks tarbetud kulutused või tagatise kaotamine.²²⁸

²²³ RKTko nr 3-2-1-14-02, 13.02.2002 a.

²²⁴ I. Pilving. Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. Kolmas, täiendatud väljaanne. Tallinn: Juura 2012, § 25, komm 2.1 (I. Pilving komm).

²²⁵ I.Kull, V.Kõve, M.Käerdi. Võlaõigus I. Üldosa. Tallinn: Juura, 2004, lk 260.

²²⁶ E: Deutch. Compensation for Pure Economic Loss in German Law. – E.K. Banakas. et.al. Civil Liability for Pure Economic Loss. United Kingdom Comparative Law Series vol 16. London – The Hague – Boston: Kluwer Law International, 1994, lk 73.

²²⁷ Boom, W.H. van.et.al. Pure Economic Loss. Tort and Insurance Law. Vol. 9. Springer-Wien-New York: European Center of Tort and Insurance Law, 2004, lk 2.

²²⁸ I.Nõmm. Puhtmajanduslik kahju ja selle hüvitamine deliktalise vastutuse korral, 2007, lk 9. Arvutivõrgus kättesaadav: http://dSPACE.utlib.ee/dSPACE/bitstream/handle/10062/4686/nomm_iko.pdf, 02.02.2015; vt ka käesoleva töö p. 3.2.

Vaatamata sellele, et puhtmajandusliku kahju üldtunnustatud definitsiooni pole õnnestunud välja töötada, võib juriidilise isiku maine vääritu konkurentsiga kahjustamisel tekkinud kahju nimetada otseselt põhjustatud puhtmajanduslikuks kahjuks ning juriidilise isiku huvides tegutseva füüsilise isiku maine kahjustamist läbi juriidilise isiku maine kahjustamise suhestatud puhtmajanduslikuks kahjuks. Suhestatud puhtmajanduslikku kahju kannavad kolmandad isikud teisele isikule tekitatud kahju tagajärjel. Eelnimetatud puhtmajandusliku kahju kategooriaid kirjeldav terminoloogia ei ole üldlevinuna siiski aktsepteeritud.²²⁹

PS § 25, mis laieneb ka tsiviilõigusliku kahjuvastutuse kõigile vormidele (sh deliktiõigusele), tagab õiguse nõuda õigusvastaselt tekitatud materiaalse (varalise) ja moraalse (mittevaralise) kahju hüvitamist ning sätestab ka kahju tekitaja põhikohustuse kahju hüvitamiseks.²³⁰

Riigikohus on Eestis kehtivat deliktiõigust analüüsides leidnud, et deliktiõigusega ei kaitsta isiku vara tervikuna, vaid eelkõige konkreetseid õigushüvesid, mida õigusvastane tegu võib kahjustada.²³¹ Õigusvastaselt käitunud isiku vastututuse ulatuse mõistliku piiramise eesmärgil ei hüvitata kahju kõikide võimalike isikute kahjustada saanud õigushüvede puhul. Vastasel juhul ei oleks rikkuja jaoks tema vastutuse ulatus ettenähtav ning võiks kujuneda ebaproportsionaalselt suureks.²³² Normi kaitse eesmärk tugineb filosoofilisele seisukohale, et seadus kaitseb õiguslikke huve vastavalt nende järgule. Seega on inimesed tähtsamad kui asjad ning käega katsutavatele asjadele on tagatud laiaulatuslikum kaitse, kui rikkusele üldiselt.²³³ Nii asub huvi majandusliku heaolu vastu, millesse sekkumine põhjustab üldjuhul varalise (puhtmajandusliku) kahju, õiguskaitse redeli kõige alumisel pulgal ning selle kaitsmine tuleb kõne ala vaid erandlikel asjaoludel.²³⁴

---

²²⁹ Boom, W.H. van et al. Pure Economic Loss. Tort and Insurance Law. Vol. 9. Springer-Wien-New York: European Center of Tort and Insurance Law, 2004, lk 4.

²³⁰ I. Pilving. Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. Kolmas, täiendatud väljaanne. Tallinn: Juura 2012, § 25, komm. 1 (I. Pilving komm).

²³¹ RKTKo 13.06.2005 nr. 3-2-1-64-05 p. 15

²³² RKTKo 30.11.2005 a. nr 3-2-1-123-05, p. 24.

²³³ M. Bussani, V.V. Palmer, et al. Pure Economic Loss in Europe. Cambridge: Cambridge University Press 2003, lk 21.

²³⁴ E. Deutch. Compensation for Pure Economic Loss in German Law. – E.K. Banakas, et al. Civil Liability for Pure Economic Loss. United Kingdom Comparative Law Series vol 16. London – The Hague – Boston: Kluwer Law International, 1994, lk 74.

Eesti Vabariigi Põhiseadus seab eriliselt kõrge väärtuse isiklikele õigustele nagu elu, tervis, vabadus ja väärikus. Vaatamata sellele, et majanduslik heaolu asetseb väärtuste skaalal allpool eelnimetatud isiklike õigusi, tuleb siiski igal juhul hinnata, et milliste tähtsamate huvide kaitsmiseks on igal konkreetsel juhul vajalik majanduslike huvide kaitseta jätmise.²³⁵

Eestis on kehtiva õiguse järgi kahju hüvitamise peamiseks eesmärgiks põhjuslikust seosest (VÕS § 127 lg 4) tuletatud ja VÕS § 127 lg-s 1 sätestatud põhimõttest lähtuvalt kannatanu asetamine võimalikult sarnasesse olukorda, milles ta oleks olnud, kui kahju ei oleks tekkinud.²³⁶ Preventatiivset funktsiooni täidab VÕS § 134 lg 6, mis võimaldab kohtul isiku au teotamise, muu hulgas ebakohase väärtushinnanguga või ebaõigete andmete avaldamisega, isiku nime või kujutise õigustamatu kasutamise, eraelu puutumatus või muu sarnase isikuõiguse rikkumise eest mittevartalise kahju hüvitise määramisel arvestada vajadust mõjutada kahju tekitajat hoiduma edasise kahju tekitamisest, võttes seejuures arvesse kahju tekitaja varalist seisundit. Karistusliku kahjuhüvitise väljamõistmise vajalikkust põhjendatakse muu hulgas sellega, et üksnes tegeliku kahju hüvitamise nõudmine kollaselt pressilt, kes oma majandustulemuste parandamiseks on avaldanud isiku mainet kahjustavad artiklid, ei oleks korrelatsioonis tabloidide teenitava kasumiga.²³⁷ Kannatanule rikkumise abil saadud tulu väljaandmist nn pressideliktide korral võimaldab ka VÕS § 1039²³⁸ ning tulevikus kahju tekitava tegevuse keelamist VÕS § 1055.

Kokkuvõtvalt leiab töö autor, et juriidilise isiku maine kahjustamisest tuleneva kahju võib jagada kaheks: varaliseks kahjuks ja mittevartaliseks kahjuks. Varalise kahju saab omakorda liigitada otseseks varaliseks kahjuks ja saamata jäänud tuluks. Juriidilise isiku mainele põhjustatud kahju, mis avaldub puhtmajandusliku kahjuna, ei saa aga alati nimetada saamata jäänud tuluks. Puhtmajanduslik kahju võib seisneda näiteks maine kahjustamises, kannatanu tarbetutes kulutustes, kannatanu vara väärtuse ja sissetulekute vähenemises, kaotatud kasus, õiguse kaotuses või halvenemises, s.h. tagatise kaotuses või halvenemises.

---

²³⁵ I.Nõmm. Puhtmajanduslik kahju ja selle hüvitamine deliktilise vastutuse korral, 2007, lk 43. Arvutivõrgus kättesaadav: http://dSPACE.utlib.ee/dSPACE/bitstream/handle/10062/4686/nomm_iko.pdf, 01.02.2015.

²³⁶ T.Tampuu. Lepinguvälised võlasuhted, 3., täiendatud ja muudetud trükk, 2012, lk 296.

²³⁷ K.Sein. Kas Eesti õiguses tuleks lubada karistusõiguslike kahjuhüvitisi? Juridica 2008, nr. 2, lk 94.

²³⁸ Ibid, lk 99.

3.2. Juriidilise isiku maine kahjustamisest tulenev varalise kahju hüvitamise nõue

3.2.1. Juriidilise isiku maine kahjustamisest tuleneva varalise kahju liigid

Materiaalne ehk varaline kahju on negatiivne muutus isiku varalises sfääris, mis võib avalduda vara vähenemises (otsene varaline kahju) kui ka loodetud vara suurenemise ärajäämises (saamata jäänud tulu).²³⁹ Otsene varaline kahju (VÕS § 128 lg 3) hõlmab muu hulgas vara halvenemisest tekkinud väärtuse vähenemise, isegi kui see tekib tulevikus. Samuti võib see seisneda kahju tekitamisega seoses kantud või tulevikus kantavates mõistlikes kuludes, seal hulgas kuludes, mis kaasnevad kahju ulatuse kindlakstegemise (nt ekspertiisid ja ettevõtte finantsseisundi muutumise analüüsid), kahju ärahoidmise või vähendamise ja kahju hüvitamisega seotud nõuete esitamisega.²⁴⁰ Enne kahju tekkimist kahju ärahoidmiseks kantud kulutusi ei saa pidada õigusvastase teo tagajärjeks, kui kahju tekitaja ei ähvardanud eelnevalt õigusvastast tegu toime panna.²⁴¹

Otseseks varaliseks kahjuks võib lugeda ka kahju hüvitamisega seotud nõuete esitamisega kaasnevad õigusabikulud, mille korvamist reguleerib tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 175 (edaspidi TsMS). Riigikohtu üldkogu tunnistas kehtetuks ning põhiseadusega vastuolus olevateks varem tsiviilkohtumenetluses kehtinud lepingulise esindaja kulude teiselt menetlusosaliselt sissenõudmise piirmäärad²⁴², leides, et esindajakulude sissenõudmise piirmäärade kehtestamine on põhiõiguste seisukohalt sedavõrd oluline küsimus, mida peab otsustama seadusandja.²⁴³

Riigikohtu otsusest tulenevalt saavad kohtud nüüd võtta paindlikult arvesse kõiki esindajakulude suurust mõjutada võinud asjaolusid. See tähendab, et kostjad saavad olla varasemast kindlamad, et hagi rahuldamata jätmise korral mõistetakse neile välja kõik hagile vastamisega seotud põhjendatud ja vajalikud esindajakulud. Samuti tähendab see, et hagi esitamist plaanivad isikud saavad olla varasemast kindlamad, et hagi rahuldamise

²³⁹ I. Pilving. Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. Kolmas, täiendatud väljaanne. Tallinn: Juura 2012, § 25, komm. 2.1.1 (I. Pilving komm).

²⁴⁰ P. Varul jt. Võlaõigusseadus I. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn, 2006, lk 451, (K. Sein komm).

²⁴¹ T. Tampuu. Lepinguvälised võlasuhted, 3., täiendatud ja muudetud trükk, 2012, lk 284; põhjusliku seose testi kohta vt käesoleva töö p. 2.3 ning puhtmajandusliku kahju mõiste kohta käesoleva töö p. 3.1.

²⁴² varem lähtuti menetluskulude hüvitamisel Eesti Vabariigi Valitsuse 2.09.2008 a. määrusest nr. 137 "Lepingulise esindaja ja nõustaja kulude teiselt menetlusosalistelt sissenõudmise piirmäärad".

²⁴³ RKÜK 26.06.2014 nr 3-2-1-153-13, p-d 71-76.

korral mõistetakse neile välja kõik hagi esitamisega seotud põhjendatud ja vajalikud esindajakulud.

Kohtumenetlusele eelnevad õigusabikulud jäävad TsMS reguleerimisalast välja. Hoiatuskirjade koostamise kulude hüvitamine on võimalik tavalise tsiviilõigusliku kahju hüvitamise nõudena VÕS § 115 lg 1 ja § 128 lg 3 alusel. Materiaalõiguslik kahju hüvitamise nõue peaks põhinema VÕS § 128 lg 3 mõttes mõistlikel, nõude maksmapanekuks vajalikel ja põhjendatud kulutustel, mis ei riku VÕS § 139 lg-s 2 sätestatud võlausaldaja kahju vähendamise kohustust.²⁴⁴ Kohtumenetluse-eelsete õigusabikulude hüvitamine tuleb kõne alla, kui rikutud kaitsenormi eesmärk oli kaitsta hagejat õigusabikulude kandmise eest.²⁴⁵

Saamata jäänud tulu on õiguste rikkumise tõttu teenimata jäänud kasu või kasu vähenemine. VÕS § 128 lg-s 4 sätestatud saamata jäänud tulu legaaldefiniitsioon avab kasu mõiste. Saamata jäänud tulu näol on sageli tegemist puhtmajandusliku kahjuga, mis deliktilise vastutuse puhul üldreeglina hüvitamisele ei kuulu. Oluline on siinjuures teadmine, et saamata jäänud tulu kattub puhtmajandusliku kahjuga ning ei kuulu hüvitamisele vaid neil juhtudel, kui saamata jäänud tulu tõttu kahju saanud isik ei viita enda isiku ega talle kuuluva asja kahjustamisele.²⁴⁶ Deliktiõiguse alusel saab üldjuhul nõuda nn usalduskahju hüvitamist, mis on suunatud õigusrikkumise negatiivsete tagajärgede kõrvaldamisele ehk restitutsioonile.²⁴⁷ Riigikohus on leidnud, et erandina kuulub hüvitamisele selline kahju, mis on tekitatud käitumisega, mis rikub sellist normi (VÕS § 1045 lg 1 p 7), mille eesmärk on kaitsta kannatanut just puhtmajandusliku kahju tekitamise eest (VÕS § 127 lg 2). Samuti võib puhtmajandusliku kahju hüvitamine tulla kõne alla kahju tekitamise puhul heade kommete vastase tahtliku käitumisega (VÕS § 1045 lg 1 p 8), eelkõige kui kahju tekitaja tegevuse eesmärgiks ongi kannatanule sellise kahju tekitamine või kui sellise kahju tekkimine on kahju tekitamisega tõenäoliselt kaasnev ja kahju tekitajale seetõttu ettenähtav.²⁴⁸

---

²⁴⁴ P.Varul jt. Võlaõigusseadus I. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn, 2006, lk 452, (K.Sein komm).

²⁴⁵ T.Tampuu, J. Lahe. "Võlaõigusseadus I. Kommenteeritud väljaanne". Märkusi võlaõigusseaduse 7. Peatüki kommentaride kohta. Juridica 2007, nr 5, lk 318.

²⁴⁶ I.Nõmm. Puhtmajandusliku kahju hüvitatavus delikti üldkoosseisul põhineva vastutuse korral. Juridica 2008, nr. 2, lk. 85.

²⁴⁷ T.Tampuu. Lepinguvälised võlasuhted, 3., täiendatud ja muudetud trükk, 2012, lk 286.

²⁴⁸ RKTKo 31.03.2010, nr 3-2-1-7-10, p 39.

3.2.2. Juriidilise isiku maine kahjustamisest tuleneva varalise kahju suuruse hindamine

Varalise kahju hüvitamise nõude tõendamisel kehtib põhimõte, et kahju olemasolu ja suuruse peab tõendama kannatanu.²⁴⁹ Isegi tugevalt tajutava maine kahjustamise korral on juriidiliste isikute puhul varalise kahju tõendamine raske ning kahju olemasolu tõendamine diferentsihüpoteesi²⁵⁰ kaudu võib nõuda suuri jõupingutusi.²⁵¹ Põhjusliku seose probleemid võivad osutuda ületamatuks juhul, kui äriühingule on majanduslikku kahju põhjustanud mitmed avaldused, millest vaid üks on olnud mainet kahjustav²⁵² või kui reputatsioon on saanud kannatada üldise majanduslanguse kontekstis läbi ebakohase väärtushinnangu või tõele mittevastava faktiväite avaldamisega. Otsese varalise kahju tõendamisel võivad äriühingu järgmiste kuude halvenenud finantsnäitajad mõjuda samuti ebaveenvalt, kuna näitajate languse võis põhjustada muu hulgas ebaefektiivsem reklaamitegevus. Sama keeruline on tõendada, et ilma mainet kahjustava avalduseta oleksid majandusnäitajad pidanud äriühingul paranema.²⁵³

Ettevõtte aktsiahinna langus võib samuti viidata juriidilise isiku maine kahjustamisele ning abiks olla varalise kahju suuruse hindamisel.²⁵⁴ Samas võib finantsturgudel valitsev ebakindlus avalduda aktsiahindade ebatavalises volatiilsuses. Aktsiahindadel on omadus peegeldada finantsturgudel esinevaid meeleolusid. Sageli kaasneb kriisidega tugev hinnatõus, mis äkki pöördub ning viib turud ostuhuvi kadumisel nn vabalangusesse.²⁵⁵ Kuna aktsiahindasid mõjutavaid faktoreid on palju ning need on ajas muutuvad, siis ei omistata mainekahju tõendamisel Inglismaal aktsiahindade langusele suurt tähendust, vaid lähtutakse põhjusliku seose ettenähtavuse ja tõendusmaterjali täpsuse,

²⁴⁹ P. Schlechtriem. Võlaõigus. Eriosa. Õpik. Tallinn: Juura, 2000, lk 101 ja 102.

²⁵⁰ Diferentsihüpotees aitab teha kindlaks reaalse kahju kui tegeliku ja hüpoteetilise varalise olukorra vahe. Oluline on võrrelda teise isiku teo tulemusena tegelikult eksisteerivat olukorda selle olukorraga, mis eksisteeriks siis, kui teine isik ei oleks nõude aluseks olevat tegu teinud.

²⁵¹ M. Vutt. Mittevaralise kahju hüvitamise nõuded halduskohtus. Tartu 2007, lk 20. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.riigikohus.ee/vfs/651/MittevaraliseKahjuHyvitamineHalduskohtus5.pdf>, 02.02.2015 a.

²⁵² Coe, The value of corporate reputation and the Defamation Act 2013: a brave new world or a road to ruin? Communications Law 2013, 18, nr 4, lk 118.

²⁵³ South Hetton Coal Company Ltd v. North-Eastern News Association Ltd (894) 1 Q.B. 133.

²⁵⁴ Coe, The value of corporate reputation and the Defamation Act 2013: a brave new world or a road to ruin? Communications Law 2013, 18, nr 4, lk 117.

²⁵⁵ K. Männasoo. Turupõhised indikaatorid panga- ja finantskriiside ennetamisel. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.mtk.ut.ee/sites/default/files/mtk/RePEc/mtk/febpdf/febook26-08.pdf>, lk 280, 02.02.2015 a.

usaldusväärtuse huvides pigem äriühingu majandustegevuse kasumi, kahjumi ning müüginumbreid kajastavatest näitajatest.²⁵⁶

Kuna saamata jäänud tulu seondub enim tulevikus tekkiva kahjuga, siis saab seda hinnata vaid ligilähedaselt.²⁵⁷ Seetõttu tuleb saamata jäänud tulu nõude puhul hinnata võimaliku tulu suuruse tõenäosust nõuetekohase kohustuse täitmise korral.²⁵⁸ VÕS § 128 lg 4 esimese lause kohaselt peab kahjustatud isik välja tooma need põhjused, milliste esinemisel oleks tulu saamine olnud tõenäoline. Kahju tekitaja peab aga nõude ümberlükkamiseks näitama, et eksisteerivad teatud asjaolud, mille tõttu ei oleks sellist tulu siiski saadud.

Majandustegevuses saamata jäänud tulu hindamine on reeglina komplitseeritud, kuna kõiki asjaolusid, mis tegelikus elus võinuks ettevõtte kasumlikkust mõjutada, on tagantjärele ülimalt keeruline, kohati ebamõistlikult kulukas või lausa võimatu tuvastada. Kahjuhüvitist ei tohi aga üksnes sellel põhjusel jätta välja mõistmata. Hüvitise suurus sellistel juhtudel on paljusi kohtu poolt kaalutlusõiguse alusel kindlaksmääratav.²⁵⁹ VÕS § 127 lg 6 ning TsMS § 233 lg 1 sätestavad, et kui kahju tekitamine on kindlaks tehtud, kuid kahju täpset suurust ei saa välja selgitada, otsustab hüvitise suuruse oma siseveendumuse kohaselt kõiki asjaolusid arvestades kohus.²⁶⁰ Riigikohus on varasemalt leidnud, et kohtul ei ole mitte ainult diskretsiooniõigus kahju suuruse hindamisel, vaid ka kohustus hinnata tõenäosuse piires kahju suurust sarnaselt saamata jäänud tuluga.²⁶¹ Samas on T.Tampuu avaldanud arvamust, et VÕS § 127 lg 6 puhul ei ole üheselt mõisteta, et kas hageja või kostja peab kohtule esitama taotluse või peab (või võib) kohus seda sätet kohaldada omal algatusel.²⁶² Käesoleva töö autor nõustub siinkohal Riigikohtu 17.06.2002 a. otsuses väljendatud seisukohaga, et kohtul on kahju suuruse hindamisel diskretsiooniõigus ja –kohustus, kuna vastasel juhul jääks muude kahju hüvitamise eelduste tuvastamisel kahjunõue rahuldamata ainuüksi põhjusel, et kahju täpset suurust ei ole kahju kandnud isikul võimalik tõendada.

---

²⁵⁶ P.Coe, The value of corporate reputation and the Defamation Act 2013: a brave new world or a road to ruin? Communications Law 2013, 18, nr 4, lk 117.

²⁵⁷ P.Varul jt. Võlaõigusseadus I. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn, 2006, lk 453, (K.Sein komm).

²⁵⁸ RKTKo 21.05.2002 nr. 3-2-1-56-02. p.21.

²⁵⁹ RKHKo 04.04.2006 a. nr 3-3-1-13-06, p.18.

²⁶⁰ RKKKo 17.08.2011 a. nr. 3-1-1-57-11, p. 18.3.

²⁶¹ RKTKo 17.06.2002 a. nr 3-2-1-81-02, p. 16.

²⁶² T.Tampuu. Lepinguvälised võlasuhted, 3., täiendatud ja muudetud trükk, 2012, lk 299.

Inglismaal on maine kahjustamise kui õigusvastase teo objektiivse koosseisu realiseerimisele lisatud nõue, et mainet kahjustav avaldus peab äriühingule tekitama tõsise finantskahju (inglise keeles: *serious financial loss*). Sellise üldsõnalise nõude kehtestamine menetlusosalistele on aga üldise õiguskorraga riikide õigusteadlaste seas leidnud negatiivset vastukaja. Põhjuseks on toodud asjaolu, et finantskahju, mis võib mõne juriidilise isiku jaoks osutuda tõsiseks, jääb märkamatuks teise juriidilise isiku bilansis. Võrdsuse ning õigusselguse tagamise eesmärgil peaksid kohtud välja töötama protsentarvutusel põhineva meetodi, mida rakendades kvalifitseeruks ainult teatud künnist ületav kahju tõsiseks finantskahjuks. Selline meetod võiks teatud tingimustel piirata sõnavabadust ning aitaks balansseerida kahte vastandlikku huvi – väljendusvabadust ja juriidilise isiku õigust heale mainele. Samas pikendaks täiendav nõue menetlustähtaegasid ning muudaks kohtumenetluse väiksemate juriidiliste isikute jaoks majanduslikult ebaefektiivseks ning seda isegi juhul, kui kahjunõue võiks osutada perspektiivikaks.²⁶³

Nii nagu igat liiki deliktiõiguslike nõuete korral, arvestatakse ka maine kahjustamise juhtudel kannatanu tegevusest lähtuvaid asjaolusid ning kohaldatakse vajadusel VÕS § 139 ja § 140 varalise kahju hüvitise suuruse vähendamise eesmärgil. Tõendamiskoormis lasub siin kostjal ning kohus ei tohi omal algatusel neid sätteid kohaldada.²⁶⁴ Kohtul lasub TsMS § 348 lg-st 1 ja TsMS §-st 351 tulenev selgitamiskohustus kostja kahjuhüvitise vähendamise jaoks tähtsust omada võivate asjaolude esiletoomise ja tõendamise vajadusele. Kahju osaline põhjustamine kannatanu poolt omab tähtsust, kui kannatanu ei ole järginud temalt käibes eeldatavat hoolt, mille tulemusena on suurenenud kahju tekkimise risk või tagajärgede raskus.²⁶⁵ Kui kannatanu ei ole süüliselt käitunud, siis saab väita, et kahju ei tekkinud osaliselt temast tulenevatel asjaoludel.²⁶⁶ Kannatanu süü puudumine kahju tekkimisel aga ei välista võimalust vähendada kahjuhüvitist.²⁶⁷

Hea usu põhimõtte kohaselt eeldatakse, et kahjustatud isik võtab kahju tekkimise vältimiseks või kahju suuruse vähendamiseks tarvitusele abinõud. VÕS § 139 lg 2

---

²⁶³ Coe, The value of corporate reputation and the Defamation Act 2013: a brave new world or a road to ruin? Communications Law 2013, 18, nr 4, lk 118

²⁶⁴ RKTko 09.03.2011 a. nr 3-2-1-169-10 p. 16; 02.03.2011 a. nr 3-2-1-161-10 p. 12; 28.09.2009 a. nr 3-2-1-76-09 p. 13; 13.04.2011 a. nr. 3-2-1-11-11 p. 16; 13.12.2011 a. nr 3-2-1-124-11 p. 16.

²⁶⁵ P.Varul jt. Võlaõigusseadus I. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn, 2006, lk 486, (K.Sein kommentaar).

²⁶⁶ J.Lahe. Kannatanu süü kahju tekkimisel kahjuhüvitise vähendamise alusena. Juridica 2003 a. nr. 2, lk 84.

²⁶⁷ RKTko 11.05.2005 a. nr. 3-2-1-38-05, p. 16.

sätestab kahjustatud isikul lasuva kahju vältimise ja vähendamise kohustuse. Kohustus loetakse täidetuks, kui isik käitus nii, nagu oleks käitunud mõistlik isik sarnases olukorras. Kindlasti ei oleks mõistlik isik kahju vähendamise eesmärgil tarvitusele võtnud abinõud, mis võib kaasa tuua ebamõistlikult suuri kulutusi. Käesoleva töö autori arvates, võiks kahju vähendamise või vältimise mõistlikuks abinõuks olla kannatanu poolt tegelikku olukorda kajastava teatise saatmine äriühingu võlausaldajatele pärast tõele mittevastava faktiväite või eksitava teabe (nt, et juriidiline isik kahjustab keskkonda või et isik on esitanud pankrotiavalduse) avaldamist kolmandate isikute poolt. Mõistlikud kulutused kahju ärahoidmiseks või vähendamiseks kuuluvad VÕS § 128 lg 3 järgi otsese varalise kahju hulka. Kulutused kuuluvad hüvitamisele isegi siis, kui mõistlikud abinõud ei andnud soovitud tulemust või kui olukorda hiljem hinnates oleks mõne teise abinõu kasutamine olnud tõhusam.²⁶⁸

Juriidilise isiku maine kahjustamisest²⁶⁹ tuleneva varalise kahju olemasolu ning selle suuruse hindamine on problemaatiline. Juriidilise isiku aktsiahindade ning finantsnäitajate kõikumised võivad ühtviisi olla mõjutatud nii majanduskeskkonnas ja finantsturgudel valitsevast ebakindlusest kui ka samal ajaperioodil toimuvatest mainet kahjustavatest avaldustest juriidilise isiku aadressil.

3.3. Juriidilise isiku maine kahjustamisest tulenev mittevaralise kahju hüvitamise nõue

PS § 25 kohaselt saab igaüks nõuda endale tekitatud mittevaralise kahju hüvitamist. Käesoleva töö autor leidis eelnevalt, et juriidilistel isikutel võib Eesti õigusruumis põhiseadusele tuginedes olla subjektiivne õigus aule ja heale nimele.²⁷⁰ Võlaõigusseaduse kommentaarides on aga märgitud, et põhiõiguste tasandil otsese kolmikmõju²⁷¹ kehtestamist ei saa õigustatuks pidada, mistõttu mittevaralise kahju hüvitamise nõudes ei saa tugineda otse

²⁶⁸ P.Varul jt. Võlaõigusseadus I. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn, 2006, lk 489, (K.Sein komm).

²⁶⁹ töö autor analüüsis eelnevalt käesoleva töö alapunktis 2.5. olukorda, kus juriidilise isiku maine kahjustamine võib teatud tingimustel osutuda ka juriidilise isiku huvides tegutseva füüsilise isiku au teotavaks. Kuna käesoleva magistr töö eesmärgi ja mahtu arvestades ei käsitlenud autor füüsilise isiku au teotamise deliktiõigusliku koosseisu realiseerimisega seonduvaid õiguslikke küsimusi, siis jäävad käesoleva analüüsi raamest välja ka probleemid, mis võivad kaasneda juriidilise isiku maine kahjustamisest tuleneva kahju hüvitamisega juriidilise isikuga seotud füüsilisele isikule.

²⁷⁰ Vt käesoleva töö p. 1.3.

²⁷¹ Põhiõiguste kolmikmõjuga on tegemist, kui põhiõiguste adressaadiks on eraisik. Sellises olukorras on põhiseadus kohaldatav otse eraisikute vahel ning põhiõigusi saab kasutada nende kandjate ehk üksikisikute vastu, vt V. Šipilov. Ülevaade Justiitsministeeriumi 2010. aasta teadustööde konkursi võidutööst pealkirjaga „Põhiõiguste kolmikmõju ja Euroopa Liidu õiguse horisontaalne kohaldatavus“, lk 1. Arvutivõrgus kättesaadav: http://www.just.ee/sites/www.just.ee/files/vitali_sipilov._pohioiguste_kolmikmoju.pdf, 08.02.2015 a.

põhiseadusele (PS § 25).²⁷² Riigikohus on rõhutanud põhimõtet, et põhiõiguste tsiviilõiguslikud kaitsevahendid tulenevad tsiviilõigusest.²⁷³ Selline eeldus tuleneb võlaõigusseaduse mõttest ja eesmärgist piiritleda õigusselguse ja käibekindluse huvides need juhtumid, millal saab nõuda mittevaralise kahju tekitamise eest rahalist hüvitist.²⁷⁴

Otse põhiseadusele tuginemine mittevaralise kahju hüvitamise nõudes ei ole õigusteoreetiliselt nähtavasti välistatud. Kindlasti vajab Eesti õigusruum rohkem selgust põhiõiguste kohaldamisel eraisikutevahelistes suhetes. Erialakirjanduses on leitud, et põhiõiguste toime eraisikutevahelistes suhetes on teatud valdkondadele omane rohkem kui teistele. Põhiõigused saavad kolmikmõju evida eelkõige au ja väärikuse kaitse ning sõnavabaduse kollisioonide vahel lepinguvälistes võlasuhetes.²⁷⁵

Eelöeldud arvestades võib siiski teha järelduse, et Eesti õiguskorras ebakohase väärtushinnanguga juriidilise isiku mainet kahjustada ei saa ning sellisel viisil põhjustatud mittevaralise ja/või varalise kahju rahalist hüvitamist juriidilisele isikule praktikas ei võimaldata. Põhjuseks on toodud peamiselt asjaolu viide, et juriidilisele isikule ei ole omane moraal, juriidiline isik ei saa tunda füüsilist ja hingelist valu – juriidilisele isikule lihtsalt ei kuulu sellised isikuõigused, mille kahjustamine nõuaks mittevaralise kahjunõude hüvitamise esitamist. Tallinna Ringkonnakohus on leidnud, et õigusteoreetiliselt on moraalne (praeguse õigusterminoloogia järgi mittevaraline kahju) kahju isiku individuaalsust, terviklikkust ja puutumatusat sätestavate absoluutse iseloomuga õiguste (isikuõiguste) rikkumisega tekitatud olulised tagajärjed, mis avaldavad negatiivset mõju isiku suhtumisele iseendasse, teda ümbritsevasse ja teiste isikute suhtumisele temasse.²⁷⁶ Mittevaralise kahju põhitunnuseks on objektiivsete kriteeriumite puudumine, mille alusel oleks võimalik sellist kahju otseselt rahaliselt hinnata.²⁷⁷ Mittevaraline kahju hõlmab VÕS § 128 lg 5 kohaselt eelkõige kahjustatud isiku füüsilist ja hingelist valu ja kannatusi. Tegemist on mitteammendava loeteluga, mis hõlmab kahju, mida ei saa küll otseselt varaliselt hinnata, kuid mille eest saab

²⁷² P.Varul jt. Võlaõigusseadus I. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn, 2006, lk 455, (K.Sein komm).

²⁷³ RKTKo 01.12.1997 a. nr. 3-2-1-99-97.

²⁷⁴ T.Tampuu. Lepinguväliste võlasuhte õigus. Tallinn, 2007, lk 326.

²⁷⁵ V. Šipilov. Ülevaade Justiitsministeeriumi 2010. aasta teadustööde konkursi võidutööst pealkirjaga „Põhiõiguste kolmikmõju ja Euroopa Liidu õiguse horisontaalne kohaldatavus“, lk 6. Arvutivõrgus kättesaadav: http://www.just.ee/sites/www.just.ee/files/vitali_sipilov._pohioiguste_kolmikmoju.pdf, 08.02.2015 a.

²⁷⁶ Tallinna Ringkonnakohtu 17.04.2006 a. otsus tsiviilasjas nr 2-05-24349.

²⁷⁷ M. Kingisepp. Kahjuhüvitis postmodernses deliktiõiguses. Doktoritöö. Tartu Ülikooli kirjastus, Tartu, 2002. lk 41.

välja mõista rahalise hüvitise.²⁷⁸ Juriidilisele isikule mittevaralise kahjunõude rahuldamise perspektiivi vähendab ka riigivastutuse seaduse²⁷⁹ paragrahv 9 lg 1, mis sätestab, et füüsiline isik võib nõuda mittevaralise kahju rahalist hüvitamist süüliselt väärikuse alandamise, tervise kahjustamise, vabaduse võtmise, kodu või eraelu puutumatus või sõnumi saladuse rikkumise, au või hea nime teotamise korral. Lisaks sellele on erialases kirjanduses leitud, et maine kahjustamisest tulenev kahju avaldub äriühingule enamus juhtudel varaliselt ehk halvenenud majandusnäitajates.²⁸⁰

Käeoleva töö autor ei nõustu eelnevalt kirjeldatud Eestis levinud juhtiva seisukohaga ning on arvamisel, et juriidiline isik jääks piisava õiguskaitseta, kui juriidilisel isikul ei oleks võimalik ebakohase väärtushinnanguga põhjustatud mittevaralise kahju ning varalise kahju rahalist hüvitamist nõuda. Mittevaralise kahju hüvitamist õigustab kindlasti asjaolu, et halvenenud majandusnäitajatega paralleelselt või neist sõltumatult võib äriühing kanda kahju, mis avaldub muul viisil kui materiaalselt.²⁸¹ Samuti ei ole varalise kahju olemasolu tõendamine pahatahtliku väärtushinnanguga põhjustatud kahju korral reeglina ilmselt võimalik.²⁸² Lisaks on EIK selgitanud juriidilistel isikutel mittevaralise kahju hüvitamise aluseid oma lahendites²⁸³ pärast Riigikohtu 1997. aasta lahendit, milles välistatakse juriidilistele isikutele mittevaralise kahju hüvitamise võimalikkus.²⁸⁴ Seega on olukord, kus juriidilisel isikul ei ole Eestis võimalik mittevaralise kahju hüvitist rahalise kompensatsioonina nõuda, endiselt vastuolus nii EIÕK sätete, kui ka selle kohaldamise praktikaga EIK poolt.

Teatavat kaitset juriidilise isiku mainele pakub küll ebaõigete andmete ümberlükkamise ja paranduse avaldamise (VÕS § 1047 lg 4) või tegelikkusele mittevastavate andmete avaldamise lõpetamise nõue (VÕS § 1055 lg 1), kuid mis on oma mõjult sarnased vabandamisega. Teoreetiliselt saaks maine kahjustamisest tekitatud mittevaralist kahju lugeda heastatuks kahju tekitaja vabandusega, kuid kahju tekitaja vabandama sundimiseks puudub

---

²⁷⁸ P.Varul jt. Võlaõigusseadus I. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn, 2006, lk 454, (K.Sein komm); H. Tammiste. Mittevaralisest kahjust Eesti kohtupraktikas, *Juridica* 2004, nr 2, lk 129-141.

²⁷⁹ Riigivastutuse seadus - RT I 2001, 47, 260; RT I, 13.09.2011, 11.

²⁸⁰ H. Tammiste. Mittevaralisest kahjust Eesti kohtupraktikas, *Juridica* 2004, nr 2, lk 129-141.

²⁸¹ Vt käesoleva töö p. 1.2. ja 2.3.

²⁸² P.Varul jt. Võlaõigusseadus I. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn, 2006, lk 472, (K.Sein komm)

²⁸³ vt käesoleva töö p. 2.3.

²⁸⁴ M. Vutt. Mittevaralise kahju hüvitamine Eesti kohtutes: mida näitas kohtupraktika analüüs 2007? – *Juridica*, 2008, nr 5, lk 283–292.

Eestis õiguslik alus.²⁸⁵ Naturaalrestitutsiooni puhul tekib aga küsimus, et kas see võimaldaks hüvitada tegelikkusele mittevastava asjaolu avaldamisega põhjustatud mittevaralist kahju. Karin Sein on võlaõigusseadust 2006 a. kommenteerides leidnud, et teatud juhtudel korvab ka andmete ümberlükkamine juriidilisele isikule tekkinud mittevaralise kahju.²⁸⁶ Juriidilisele isikule mittevaralise kahju rahalist hüvitamist Eesti kohtupraktikas ning erialalises kirjanduses ette ei nähta. Maine kahjustamise korral muudavad olukorra juriidilise isiku jaoks veel keerulisemaks ebaõigete andmete avaldamise tagajärjel tekkiva varalise kahju olemasolu tõendamise probleemid. Kuna kohtupraktikas ei ole ebaõigete andmete avaldamisest tuleneva varalise kahju olemasolu tõendamine edukaks osutunud, siis on kannatanud piirdunud mittevaralise kahju hüvitamise nõuetega. Juriidilise isiku jaoks, kes mittevaralise kahju hüvitamist nõuda ei saa, jääb reputatsiooni kaitsmisel praktikas seega alles vaid andmete ümberlükkamise nõue.²⁸⁷

Kui lähtuda eeldustest, et juriidilise isiku mainet saab Eesti õiguskorras kahjustada vaid ebaõigete andmete avaldamise teel, et sellisel viisil põhjustatud mittevaralise kahju hüvitamist nõuda ei saa ning, et varalist kahju, mida küll teoreetiliselt on võimalik nõuda, kuid mille olemasolu juriidilisel isikul ei ole praktikas siiaamaani õnnestunud tõendada, siis peab hindama andmete parandamise kui õiguskaitsevahendi tõhusust. Andmete parandamise nõue peaks juriidilisele isikule tagama konkreetse õigushüve (huvi majandusliku heaolu suhtes) kaitse, mida õigusvastane tegu võib kahjustada. Paranduste avaldamise eesmärk meedias oleks kannatanu asetamine võimalikult sarnasesse olukorda, milles ta oleks olnud, kui kahju ei oleks tekkinud. Käesoleva töö autori arvates on aga eripreventiivset eesmärki vaid andmete parandamise nõudega keeruline saavutada. Isegi kui parandatud teave jõuaks isikuteni, kes olid teadlikud ebaõigetest andmetest, ei saa andmete parandust neile esitada sama mõjuvalt ning veenvalt, kui seda oli esialgne teave. Informatsiooni psühholoogia kohaselt usaldavad inimesed tavaliselt esmast teavet.²⁸⁸ Vigade paranduste rubriigist huvituvate inimesi hulk on töö autori arvates võrreldav avalike teadaannete lugejatega arvuga ehk piirdub peamiselt puudutatud isikutega. Seega on selge, et vaid õienduse avaldamisega ei saa kuidagi taastada rikkumisele eelnenud olukorda ega muuta teiste isikute suhtumist kannatanusse. Õienduse avaldamisega loodud potentsiaal tasakaalustada vastanduvate huvide konflikti ei saa ilmselt

²⁸⁵ RKTko 3-2-1-17-05, 13.05.2005 a. p. 28.

²⁸⁶ P. Varul jt. Võlaõigusseadus I. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn, 2006, § 128 lg 5, lk 455. (K.Sein komm).

²⁸⁷ P. Varul jt. Võlaõigusseadus III. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn, 2009, § 1047 lg 4, p. 3.4., lk 667. (T. Tampuu ja M. Käerdi komm).

²⁸⁸ D. Harrison McKnight and Norman L. Chervany. Handbook of trust research. Reflections on an initial trust-building model, lk 29.

kunagi realiseeruda. Seega tuleks kõhklusteta toetada nii varalise kui ka mittevaralise kahju hüvitamise nõuet juriidilistel isikutel olukorras, kus juriidiliste isikute mainet on kahjustatud ebakohaste väärtushinnangute avaldamisega. Autor on seisukohal, et ka juriidiliste isikute maine kahjustamisel ebaõige faktiväitega peaks lisaks ebaõigete faktiväidete ümberlükkamise ja ebaõigete faktiväidete avaldamisest põhjustatud varalise kahju hüvitamise nõuetele, olema juriidilistel isikutel võimalus esitada nõue ebaõige faktiväitega põhjustatud mittevaralise kahju rahaliseks hüvitamiseks. Mittevaralise kahju rahaline hüvitamine kannaks endas preventiivset eesmärki kahju põhjustaja suhtes ning aitaks luua tasakaalu olukorda, kus ebaõige faktiväitega põhjustatud mainekahju korral on varalise kahju olemasolu võimatu tõendada.

Käesoleva töö autori arvates on nii üldpreventatiivse kui ka eripreventatiivse eesmärgi saavutamiseks kahju väljamõistmine kindla rahasummana tunduvalt mõjusam meetod kui avalik vabandus või tekitatud kahju heastatuks lugemine andmete ümberlükkamisega. Kohutasjas *Second Cup Ltd vs Eftoda*²⁸⁹ põhjendas kohus neljasaja kahekümne viie tuhande dollari suurust kahjunõuet välja mõistes, et see summa ei kajasta piisavalt avalikkusele kannatanu mainele tekkinud kahju ning "karistas" maine kahjustajat tegelikku kahju ületava seitsmekümne viie tuhande dollariga. *Farallon Mining Ltd vs Ronald Arnold and Donna Arnold* vaidlust lahendades viitas kohus *Second Cup* kaasusele ning mõistis juriidilisest isikust kannatanule varalise kahju olemasolu tõendamata tõttu mittevaralise kahjuna maine kahjustamise eest nelikümmend tuhat dollarit.²⁹⁰ Üldise õiguskorraga riikides on juriidilise isiku maine kahjustamise puhul kohtumenetluse peamiseks eesmärgiks kannatanu kahju kompenseerimine mitte püüd mainet parandada. Hea maine taastamine on oluline füüsilisest isikust hagejate puhul, kellele on omane inimväärikus.²⁹¹

3.4. Vahekokkuvõte

Juriidilise isiku maine kahjustamisest tuleneva kahju võib jagada kaheks: varaliseks kahjuks ja mittevaraliseks kahjuks. Varalise kahju saab omakorda liigitada otseseks varaliseks kahjuks ja saamata jäänud tuluks. Juriidilise isiku mainele põhjustatud kahju, mis avaldub puhtmajandusliku kahjuna, ei saa aga alati nimetada saamata jäänud tuluks. Puhtmajanduslik

---

²⁸⁹ *Second Cup Ltd vs Eftoda*, CanLII 26174 (ON SC), 2006.

²⁹⁰ *Farallon Mining Ltd. v. Arnold*, 2011 BCSC 1532, Supreme Court of British Columbia, 2011.

²⁹¹ H. Young. Adding Insult to Injury in Corporate Defamation Damages, 2013, lk 45. Arvutivõrgus kättesaadav: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2298336, 20.02.2015.

kahju võib seisneda näiteks maine kahjustamises, kannatanu tarbetutes kulutustes, kannatanu vara väärtuse ja sissetulekute vähenemises, kaotatud kasus, õiguse kaotuses või halvenemises, s.h. tagatise kaotuses või halvenemises.

Juriidilise isiku maine kahjustamisest tuleneva varalise kahju olemasolu ning selle suuruse hindamine võib osutuda ületamatuks takistuseks ning seda isegi juhul, kui jaatada kohtu kahju suuruse hindamise diskretsiooniõigust ja –kohustust. Juriidilise isiku aktsiahindade ning finantsnäitajate kõikumised võivad ühtviisi olla mõjutatud nii majanduskeskkonnas ja finantsturgudel valitsevast ebakindlusest kui ka samal ajaperioodil toimuvatest mainet kahjustavatest avaldustest äriühingu aadressil. Varalise kahju olemasolu ning selle suuruse hindamise problemaatilisus ning preventiivne eesmärk kahju põhjustaja suhtes õigustab töö autori arvates juriidilistele isikutele mittevaralise kahju varalise kompenseerimise jaatamist nii ebaõigete faktiväidete kui ka ebakohaste väärtushinnangute avaldamise korral.

Magistritöö autor leidis eelnevalt, et kuigi juriidilistele isikutele ebaõigete andmete avaldamisega põhjustatud varalise kahju olemasolu ning selle suuruse hindamine on kohtupraktikas osutunud problemaatiliseks, omavad juriidilised isikud siiski subjektiivset õigust ebaõigete faktiväidete avaldamisega põhjustatud varalise kahju hüvitamisele ning ebaõigete andmete ümberlükkamisele. Autor mõnab, et põhiseadusest tulenevalt võib juriidilistel isikutel olla ka subjektiivne õigus aule ja heale nimele, mis tagaks lõppastmes juriidilistele isikutele õiguse ebakohase väärtushinnanguga põhjustatud varalise ning mittevaralise kahju hüvitamisele ja ebaõige faktiväitega põhjustatud mittevaralise kahju korvamisele. Tänapäeva üha tihenevate konkurentsitingimustega rahvusvahelises ettevõtluskeskkonnas jääksid juriidilised isikud Eesti õigusruumis vaid ebaõigete andmete ümberlükkamise ja paranduse avaldamise või tegelikkusele mittevastavate andmete avaldamise lõpetamise nõudele tuginedes ilmselgelt vajaliku õiguskaitseta. Juriidiliste isikute maine kahjustamisel peaks õiguslik regulatsioon lähtuma eelkõige preventiivsest eesmärgist ning olema suunatud pigem kannatanu kahju kompenseerimisele mitte maine parandamise tagamisele.

KOKKUVÕTE

Käesoleva magistritöö peamiseks eesmärgiks oli otsida vastus küsimusele, kas ja millises ulatuses on põhjendatud juriidiliste isikute maine kaitse tsiviilõiguslike vahenditega, et juriidilistesse isikutesse ressursse ja varasid investeerinud füüsilised isikud ei kaotaks ebaproportsionaalselt suurt osa oma põhiseadusikult kaitstud õigustest.

Juriidilised isikud on loodud selleks, et tagada füüsilistele isikutele rohkem vabadust, kui neil oleks ilma juriidiliste isikuteta. Põhiõigusvõime laiendamine juriidilistele isikutele kannab endas eesmärki tagada seda moodustanud füüsiliste isikute põhiseaduslike õiguste kaitse. Juriidiliste isikute põhiõigusvõime kitsendamisel väljendusvabaduse kasuks peab hoolikalt kaaluma seadusliku aluse kriteeriumit, avaliku huvi olemasolu, tungiva sotsiaalse vajaduse ilminguid, proportsionaalsust ning piirangu vajalikkust ühiskonnas.

Magistritöö autor leidis, et lisaks eraõiguslikele juriidilistele isikutele kaitseb tsiviilõigus ka avalik-õiguslike juriidiliste isikute mainet, v.a riik ja kohaliku omavalitsuse üksused. Töö autori seisukohalt peaks põhiõiguste kaitse avalik-õiguslike juriidiliste isikute puhul laienema näiteks avalik-õiguslikule ülikoolile ning teistele avalik-õiguslikele juriidilistele isikutele, mille objektiivsete eesmärkide saavutamist võib maine kahjustamine takistada. Selline lähenemine ei tohiks olla vastuolus personaalse substraadi teooriaga, kuna selliste avalik-õiguslike juriidiliste isikute põhitegevus ei ole olemuslikult riigi ülesanne.

Juriidiliste isikute reputatsiooni kaitse seostub muu hulgas ka avaliku huviga, mis seisneb juriidilise isiku majandusliku edukuse ja elujõulisuse kindlustamises, et seeläbi oleks tagatud aktsionäride, osanike ja töötjate huvide parem kaitse ning majanduskeskkonna heaolu üldisemalt. Juriidilise isiku maine kahjustamise probleemide analüüsimine eeldas magistritöö autori poolt reputatsiooni mõiste sisustamist. Mainet saab vaadelda kui objektiivset ühiskonna poolt väljaspoolt antavat hinnangut juriidilisele isikule. Juriidilise isiku maine mõiste sisustamisel on mõistlik tugineda kahele erinevale alusele – lähtuda tuleks nii maine kui au ning maine kui vara konseptsioonidest.

Magistritöö autor jõudis järeldusele, et reputatsiooni kui au (inim)väärikuse mõistest lahutamine võimaldab juriidilise isiku mainet vaadelda kui juriidilisele isikule kuuluvat

isikuõigust. Kuna eraõiguslike juriidiliste isikute põhiseaduslik kaitse ei ole sõltuvuses vaid juriidilise isiku õiguslikust staatusest, siis laieneb erasfäär ning sellega kaasnev põhiseaduslik kaitse läbi füüsiliste isikute ka eraõiguslikele juriidilistele isikutele. Erasfääri ülesanne ei ole üksnes füüsiliste isikute privaatsuse tagamine, vaid eraõiguslike juriidiliste isikute tegevusest majanduslikku kasu saavate füüsiliste isikute põhiõiguste kaitse. Seetõttu peaks erasfääri määratlema "isiku neutraalsel" alusel. Euroopa Inimõiguste Kohus on tunnustanud juriidiliste isikute õigust heale reputatsioonile ning möönnud, et juriidilise isiku mainet saab käsitleda äraühingu varana.

Juriidilise isiku mainet on võimalik kahjustada nii ebaõige faktiväite kui ka ebakohase väärtushinnangu avaldamisega kolmandatele isikutele. Faktiväide on põhimõtteliselt kontrollitav, selle tegelikkusele vastavust saab kas jaatada või eitada. Väärtushinnangutele tõeväärtust omistada ei saa ning väärtushinnangu tõesuse tõendamise nõue rikuks liigselt õigust väljendusvabadusele. Väärtushinnangu õigusvastasus ilmneb selle ebakohasusest. Väärtushinnangu ebakohasus võib ilmneda nii ebasüüdsast väljendusviisist kui ka väärtushinnangu aluseks olevate faktiliste asjaolude arvestamata jätmises või ebaõigetele faktidele tuginemises. Delikti toimepanijaks on isik, kelle kontrolli all on mainet kahjustavate andmete ja väärtushinnangute kättesaadavaks muutmine. Võlaõigusseaduse mõttes on kommentaaride avaldajaks nii portaali pidajad kui ka kommentaaride koostajad. Samuti loetakse avaldajaks isik, kes andmete avaldamisel tugineb teise isiku poolt talle või kolmandale isikule avaldatud andmetele. Juriidilise isiku maine kahjustamise eelduseks ei ole juriidilise isiku organi või juhtivtöötaja maine kahjustamine. Võimalikud on olukorrad, kus juriidilise isiku huvides tegutseva füüsilise isiku maine kahjustamine kandub üle juriidilisele isikule ning juriidilise isiku maine kahjustamine halvendab juriidilise isikuga seotud füüsiliste isikute head nime. Põhiseadus tagab isikutele õiguse sõnavabadusele ning informatsioonile, kuid selle õiguse realiseerimine läbi faktiväidete ja väärtushinnangute avaldamise ei ole alati põhjendatud. Oluline on järgida hoolsuskohustust, et vältida alusetut au ja head nime kahjustavat tegevust. Euroopa Inimõiguste Kohus on rõhutanud põhimõtet, et ajakirjandusvabadus ei taga piiramatut vabadust ühiskonnas toimuva kirjeldamisel. Õiguspärane on vaid vastutustundliku (inglise keeles: *responsible journalism*) ajakirjanduseetikaga kooskõlas oleva žurnalistika praktiseerimine, mis eeldab ühiskonnas toimuva kajastamisel eelkõige täpsetele faktidele tuginemist.

Tõendamiskoormus juriidilise isiku kohta avaldatud ebaõigete faktide tegelikkusele vastavuse osas VÕS § 1047 lg-te 1 ja 2 järgi on ümber pööratud. Seega peab kannatanu tõendama, et avaldatud andmed on ebaõiged ning talle majanduslikult kahjulikud. Andmete avaldaja peab teo õigusvastasuse välistamiseks tõendama, et tema poolt avaldatud andmed on õiged, või et ta järgis VÕS § 1047 lg-s 3 sätestatud käibekohustust. Seega ei ole kõnealuse delikti puhul vaja süü elementi eraldi kontrollida. Objektiivseid hoolsusnorme VÕS § 1047 lg 3 tähenduses eirava füüsilisest isikust kostja puhul võib tema tegevus siiski osutuda õiguspäraseks, kui temalt ei saa arvestades tema haridust, teadmisi, võimeid ja muid isiklikke omadusi oodata tsiviilkäibes oodatavat hoolsust. Samas on andmete avaldamine õiguspärane vaid siis, kui andmete avaldajal või isikul, kellele andmeid avaldati, oli andmete avalikustamise vastu õigustatud huvi.

Töö autor leidis, et juriidilise isiku mainet saab kahjustada mitte üksnes majanduslikult kahjulike ebaõigete andmete avaldamisega, vaid juriidilise isiku usalduslikkust ning seeläbi juriidilise isiku eesmärkide saavutamist saab pärssida ka lihtsalt faktilist laadi andmete mittetäieliku või eksitava avaldamise läbi. Märkimist väärib siinjuures asjaolu, et avaldatud andmed ei pea olema ebaõiged, vaid piisab, kui andmeid avaldada viisil, mis võimaldab mitmetimõistmist. Selline kahju, mis ei avaldu otseselt halvenenud majandusnäitajates, seisneb eelkõige probleemides juriidilise isiku heategevuslike ning turunduslike programmide läbi viimisel.

Juriidilise isiku kohta mainet kahjustavate faktilist laadi andmete avaldamine võib osutuda õigusvastaseks tegevuseks seadusest tuleneva kohustuse rikkumise tõttu. VÕS § 1045 lg 3 piirab normi eesmärgi teooriast tulenevalt kahju tekitaja vastutust ning määrab kaitsenormi rikkumise subjektiivse külje. Kahju tekitajal puudub võimalus oma tegu vabandada süü puudumisega VÕS § 1050 lg 1 kohaselt, kui kaitsenormi objektiivne teokoosseis sisaldab tahtlust. Juriidilise isiku maine kahjustamisel tahtlikult heade kommete vastase käitumisega on tõendamiskoormus võrreldes VÕS § 1047 lg-tes 1 ja 2 sätestatust erinev, kuna tahtlus on VÕS § 1045 lg 1 p 8 koosseisuline element. Seetõttu peab kannatanu tõendama kostja heade kommete vastase tegevuse ning tahtluse kahju tekitada. Käesoleva töö autor on arvamusel, et tahtlikult heade kommete vastase teo puhul ei ole tõendamiskoormuse ümberpööramine põhjendatud. Kuna kannatanu peab tõendama kostja tahtluse kahju tekitada, siis võib siin vastuolu näha VÕS § 1050 lg-ga 1, mille kohaselt peab oma süü puudumise (välise hoolsuse järgimise) tõendama kahju tekitaja ise. Tahtlikult kaitsenormi rikkunud või tahtlikult heade

kommete vastaselt käitunud isik vabaneb vastutusest VÕS § 1045 lg-s 2 sätestatud õigusvastasust välistava asjaolu esinemisel.

Maine kahjustamise delikti korral kaitstakse juriidilise isiku huvi majandusliku heaolu vastu, mille kahjustamine võib seisneda varalises (puhtmajanduslikus) kahjus, mida ei saa aga puhtmajandusliku kahju lahutatuse tõttu füüsilisest kahjust alati nimetada saamata jäänud tuluks. Puhtmajanduslik kahju võib seisneda näiteks maine kahjustamises, kannatanu tarbetutes kulutustes, kannatanu vara väärtuse ja sissetulekute vähenemises, kaotatud kasus, õiguse kaotuses või halvenemises, s.h. tagatise kaotuses või halvenemises. Majandusliku heaolu kahjustamise korral on aga alati vaja hinnata, et kas sõnavabaduse tagamisega on põhjendatud isikute majanduslike huvide kaitseta jätmine.

Juriidilise isiku maine kahjustamise tulemusena tekkinud otseseks varaliseks kahjuks on nt eksperthinnangud kahju määratlemisel, juriidilise isiku finantsseisundi muutumise analüüsid ja kahju hüvitamise nõuete esitamisega kaasnevad õigusabikulud. Kahju olemasolu ja suuruse peab tõendama kannatanu. Tõendamise probleemid tõusetuvad, kui kahju on põhjustanud mitmed avaldused, millest vaid üks on olnud mainet kahjustav või kui õigusvastane tegevus leiab aset üldise majanduslanguse perioodil. Aktsiahinna langus võib küll viidata maine kahjustumisele, kuid põhjusliku seose ettenähtavuse ja tõendumaterjali täpsuse ning usaldusväärsuse huvides tuleks kahju hindamisel lähtuda pigem äriühingu majandustegevuse kasumi, kahjumi ning müüginumbreid kajastavatest näitajatest. Juhul kui kahju suurust ei ole võimalik kindlaks määrata, kuid kahju olemasolu on siiski tõendatud, peaks töö autori arvates hüvitise suuruse otsustama kohus oma siseveendumuse järgi. Varalise kahju hüvitise suuruse hindamisel arvestatakse ka kannatanu tegevusest lähtuvaid asjaolusid. Hea usu põhimõtte kohaselt eeldatakse, et kahju kandnud isik võtab kahju tekkimise vältimiseks või kahju suuruse vähendamiseks tarvitusele mõistlikud abinõud.

Eestis on levinud arusaam, et mittevaraline kahju hõlmab eelkõige isiku füüsilist ja hingelist valu, mida ei saa otseselt varaliselt hinnata, kuid mille eest saab välja mõista rahalise hüvitise. Mainet kahjustava väärtushinnangu avaldamine seondub eelkõige isikuõiguste kaitseks kehtestatud mittevaralise kahju rahalise hüvitamise nõudega. Samas saab töö autori arvates ka ebaõige faktiväite avaldamisega põhjustada juriidilisele isikule mittevaralist kahju ning seda eelkõige juhul, kui varalise kahju olemasolu ei ole võimalik tõendada või selle suurust hinnata. Töö autor jõudis seisukohale, et juriidilise isikule võivad kuuluda sellised

isikuõigused, mida saab ebakohase väärtushinnanguga kahjustada ning mis väärivad riigipoolset kaitset, ning et juriidiline isik jääks piisava õiguskaitseta, kui juriidilisel isikul ei oleks võimalik ebakohase väärtushinnanguga põhjustatud varalise ning mittevaralise kahju ja ebaõige faktiväitega põhjustatud mittevaralise kahju rahalist hüvitamist nõuda. Kui juriidilise isiku mainet ei saaks ebakohase väärtushinnanguga kahjustada ning maine kahjustamise korral ebaõigete faktiväidetega mittevaralist kahju nõuda, siis peaks juriidilise isiku mainele piisava kaitse tagama ebaõigete andmete ümberlükkamise ja paranduse avaldamise (VÕS § 1047 lg 4) või tegelikkusele mittevastavate andmete avaldamise lõpetamise nõue (VÕS § 1055 lg 1), kuna kohtupraktikas ei ole ebaõigete andmete avaldamisest tuleneva varalise kahju olemasolu tõendamine edukaks osutunud. Samas on andmete parandamise kui õiguskaitsevahendi tõhusus äärmiselt vaieldav. Õienduse avaldamisega ei saa kuidagi taastada rikkumisele eelnenud olukorda ega muuta teiste isikute suhtumist kannatanusse. Vaid parandatud andmete avaldamisega ei ole võimalik tasakaalustada vastanduvate huvide konflikti. Juriidiliste isikute maine kahjustamisel peaks õiguslik regulatsioon olema suunatud eelkõige preventiivse eesmärgi saavutamisele kahju põhjustaja suhtes ning kannatanule kahju kompenseerimisele mitte maine parandamise tagamisele. Seega tuleks töö autori arvates kõhklusteta toetada juriidiliste isikute maine kahjustamisel nii ebaõigete faktiväidet kui ka ebakohaste väärtushinnangute avaldamisega juriidiliste isikute õigust nõuda mittevaralise kahju hüvitamist.

Delictual liability arising from defamation of legal entities

Summary

Defamation involves a conflict where the lines demarcating the interest of speech and the interest of reputation unavoidably intersect. The prohibition of defamation, which is stipulated in section 17 of the Constitution of the Republic of Estonia, collides with section 45 that grants the freedom of speech as an essential principle of personal liberty. The Constitution of the Republic of Estonia and the European Convention on Human Rights are aiming to limit the freedom of speech to the extent necessary for the protection of reputation. For this reason, establishing the constitutional limits on the tort of defamation has proved a challenging and dynamic endeavor.

The scope of the protection of legal entities in the Constitution of the Republic of Estonia is quite narrow compared to "real" people. While it is true that legal entities are not human beings, we must not forget that legal entities are formed by individuals as a means of exercising their constitutionally protected rights. When individuals pool their resources and speak under the legal fiction of a corporation they should not lose their rights when it comes to defamation of legal entities.

This master thesis seeks to explore whether, in the case of corporate (juridical person) claimants, where reputation is a valuable asset linked to the financial performance of the legal entity, the current legal framework in Estonia has swung the pendulum too far in favour of freedom of expression and consequently this tip in the balance could undermine the value of corporate reputation.

To that end, this master thesis will: Firstly explore the constitutional grounds that would allow corporate public authorities to sue in defamation, define and conceptualise corporate reputation as a valuable asset with a potential to be viewed as a constitutionally granted personality right, determine the persons (tortfeasors) and elements of a behaviour deserving delictual liability; Secondly, consider the prerequisites necessary for delictual liability arising from the defamation legal entities; Thirdly, analyze the aspects concerning remedies legal entities wield in order to assess the extent of protection in the face of countervailing interests.

This master thesis has confirmed that corporate public authorities can not sue in defamation in relation to governmental and administrative functions, as this could result in criticism of the government being stifled; a position that does not accord with a free democratic society and public interest. Constitutional status of the right to protection in relation to defamation claims regarding corporate public authorities depends on how defamation could prevent corporate public authorities to pursue their legitimate goals and to fulfill their chartered purpose.

Determining what claims legal entities may bring required conceptualizing corporate reputation. There is no doubt that reputation is extremely valuable to legal entities. Corporate reputation can also be linked to public interest in protecting the commercial success and viability of companies, for the benefit of shareholders and employees, and also for the wider economy. Corporate reputation is not only valuable to the company itself and its shareholders. Reputation is clearly associated to the performance of companies and, it is submitted that this performance directly impacts upon the condition of larger-scale economy, the environment, education and sustainability.

Consequently, defamation proceedings could be brought by legal entities through the vehicle of two concepts: reputation as property and reputation as honour. Both concepts have a potential to legitimise the protection of corporate reputation as a valuable asset that, in the case of reputation as honour, does not always manifest in financial gain or loss to a company. Reputation as dignity is not applicable to corporations. A corporation has no soul and, therefore, cannot feel any loss of dignity.

As analysis in Chapter one of this thesis indicates that corporate reputation can be viewed as a constitutionally protected personal right belonging to legal entity. Since constitutional protection of legal entities does not necessarily devolve on their juridical status, it is possible that private sphere and its accompanying rights carry over to artificial legal persons as well. The purpose of the private sphere is not only to secure the privacy of human beings but to guarantee the constitutional rights of the people benefiting from legal entities. Thus it is crucial to understand that private sphere needs to be defined emanating from "person-neutral" grounds.

As the overview in the theoretical part of Chapter Two showed, damage to corporate reputation occurs mainly by publishing untrue statements of fact or unmentionable value judgements to third persons. Truth-value of untrue statement of fact is verifiable, which of course can not be said about unmentionable value judgement. The person who can be held responsible for reputational damage to legal entities (tortfeasor) must control the publishing or revealing untrue statements of fact or unmentionable value judgements to third persons. In order to damage corporate reputation, it is not required to ascertain harm for example to a chief executive officer or a board member of a corporation. On the other hand, it is possible that damage to the aggrieved party passes over to a chief executive officer or a board member of a corporation. When exercising constitutionally protected right to freedom of speech and expression, it is vital to follow the responsible press principles that enshrines the basic values of respect for others and not harming others.

Defamation of legal entities gives rise to a situation in which the legal burden of proof regarding the truth-value of untrue statement of fact stipulated in subsections 1 and 2 of section 1047 in Estonian Law of Obligations Act, is (exceptionally) placed on the aggrieved party. Tortfeasor must prove the statement of fact is true or that tortfeasor followed the obligation stipulated in subsection 3 of section 1047 in Estonian Law of Obligations Act. As follows, there is no need for separate determination of fault in corporate defamation cases in Estonia.

Not only revealing financially detrimental and untrue factual information is considered to give rise to delictual obligation but also communicating uncomplete or misleading messages to third persons can be viewed as an illegal act undermining corporate trustworthiness.

Revealing financially detrimental and untrue factual information could be considered an illegal act in the light of the law of delict by breaching an obligation pursuant to the law. Derived from subsection 3 of section 1045 in Estonian Law of Obligations Act, foreseeability rule limits the scope of tortfeasor responsibility and sets forth the requirements for fault when breaching an obligation arising from law. Tortfeasor can not rely on subsection 1 of section 1050 in Estonian Law of Obligations Act in order to show that tortfeasor is not at fault as the objective composition of a delictual act includes intention or negligence. When it comes to intentional behaviour against good manners or morals according to point 8 of subsection 1 of section 1045 in Estonian Law of Obligations Act, then the burden of proof is different

compared to revealing untrue statement of fact stipulated in subsections 1 and 2 of section 1047 in Estonian Law of Obligations Act. The reason behind this widely accepted argumentation is that intention makes up an objective composition of a delictual act stipulated in point 8 of subsection 1 of section 1045 in Estonian Law of Obligations Act. Thus, the burden is on the aggrieved party to prove that the tortfeasor's acted against good manners or morals while having an intention to damage corporate reputation. Author is on a different opinion and believes that reversing the burden of proof of fault or shifting it from the torfeasor to the aggrieved party, when the torfeasor intentionally behaved against good manners or morals according to point 8 of subsection 1 of section 1045 in Estonian Law of Obligations Act, is not justified. Previously described situation is exhibiting an apparently contradictory nature. According to subsection 1 of section 1050 in Estonian Law of Obligations Act, the burden of proof of fault lies on the tortfeasor. In order to exclude legal liability, given the position stipulated in point 8 of subsection 1 of section 1045 in Estonian Law of Obligations Act, the tortfeasor can rely only on the subsection 2 of section 1045 in Estonian Law of Obligations Act.

Conclusions presented in Chapter Three of this thesis revealed that remedies available for legal entities are more limited than those available to a natural persons. The object of an award of damages is to place the injured party as nearly as possible in the same (financial) position as it would have been in but for the defamatory statement. Defamation of coporate reputation results in most cases is pure economic damage, which in turn by setting it to contrast to physical damage leaves us with a damage that is not always considered as loss of profit. Pure economic loss occurs independent of any physical damage to the person or property of the victim. Every time there is a damage to corporate reputation caused by revealing untrue statements of fact or unmentionable value judgements to third persons, it needs to be weighed thoroughly before rendering legal persons impotent to deal with attacks on their reputation.

Material damage suffered by legal entities in case of defamation may consist of: direct expenses related to legal aid, hiring experts to evaluate potentsial loss to legal entity. Indirect expenses include for example a drop in the share price and plummeting number of clients. The burden of proof in assessing the existance and the scale of damage, as well as establishing causation by demonstrating that the defamatory statement caused or is likely to cause the loss, lies on the aggrieved party. This would not be an issue where, for example, there is one

statement clearly linked to an immediate drop in revenue. However, difficulties with causation arise where a loss has been caused by a number of statements, only one of which is defamatory. Quantifying financial loss in any case, particularly where that loss is potential as opposed to real, will be difficult. Demonstrating a decline in share price to show actual or likely serious financial loss as a result of a defamatory statement is a vast task. In a case, where it is evident that the damage has occurred but it is not quantifiable, author suggests that it is a court's duty to quantify the loss.

Compensating non-patrimonial damage to legal entities suffering reputational damage is subject to controversial issues. Author demonstrated in Chapter one of this thesis that infringement of personality rights of legal entities can be brought about by publishing untrue statements of fact or unmentionable value judgements to third persons. Subsection 4 of section 1047 and subsection 1 of section 1055 in Estonian Law of Obligations Act can not guarantee the necessary protection legal entities need against defamatory statements. Thus it is essential for legal entities to be able to bring an action against tortfeasor in relation to financial compensation of non-patrimonial damage and material damage caused by publishing untrue statements of fact or unmentionable value judgements to third persons.

KASUTATUD LÜHENDID

EIK - Euroopa Inimõiguste Kohus

EIÕK - Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon

PS – Eesti Vabariigi Põhiseadus

RKTKo – Riigikohtu tsiviilkolleegium

RKHKo - Riigikohtu halduskolleegium

RKKKo – Riigikohtu kriminaalkolleegium

RKÜK - Riigikohtu üldkogu

RT - Riigi Teataja

KASUTATUD MATERJALID

Kirjandus:

1. A.M. Dugdale et al. Clerk&Lindsell on Torts. 18th edition. Sweet&Maxwell. London, 2000, p 1100.
2. Abdullah, Aziz, Managing Corporate Reputation, Stakeholder Relations, and Corporate Social Responsibility: A Southeast Asian Perspective. Int. Journal of Economics and Management 5(1): 299 – 318 (2011), 307.
3. B. Markens. The German Law of Obligations. Vol II. The Law of Torts: A Comparative Introduction. Clarendon Press. Oxford, 1997, lk 355, p 902.
4. Boom, W.H. van et al. Pure Economic Loss. Tort and Insurance Law. Vol. 9. Springer-Wien-New York: European Center of Tort and Insurance Law, 2004, lk 2.
5. Bussani, M., Palmer, V.V., et al. Pure Economic Loss in Europe. Cambridge: Cambridge University Press 2003, lk 21.
6. Bygrave A Lee, A right to privacy for corporations? Lenah in an international Context, Privacy Law & Policy Reporter, 2001, 8, lk 130–134. Arvutivõrgust kättesaadav: http://folk.uio.no/lee/publications/corporations_and_privacy.pdf, 28.01.2015.
7. C.V. Dam. European Tort Law. Oxford University Press. Oxford, 2006, p 97.
8. Chan, Corporate defamation: reputation, rights and remedies. Legal Studies 2013, 33, nr 2, 268.
9. Coe, The value of corporate reputation and the Defamation Act 2013: a brave new world or a road to ruin? Communications Law 2013, 18, nr 4.
10. Crane, The Oxford Handbook of Corporate social Responsibility, Oxford University Press: New York 2008, 3.
11. E. Deutch. Compensation for Pure Economic Loss in German Law. – E.K. Banakas. et al. Civil Liability for Pure Economic Loss. United Kingdom Comparative Law Series vol 16. London – The Hague – Boston: Kluwer Law International, 1994, lk 74.
12. E.Rabel. Das Recht des Warenkaufs. Bd. 1. 1936, 1964, 495-511.
13. Eve Rohtmets. Riigikohus Õigusteabe Osakond. Ajakirjandusvabaduse ja eraelu puutumatuse tasakaal Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikas, 2014.
14. Fred T. Magaziner. Corporate Defamation and Product Disparagement: Narrowing the Analogy to Personal Defamation, 75 Columbia Law Review 963-966.
15. Fombrun, Reputation: Realizing Value from the Corporate Image. Harvard Business School Press 1996, 72.
16. Griffin, New Strategies for Reputation Management, (Kogan Page: London 2008), lk 12-16.
17. H.Köhler. Tsiviilseadustik. Üldosa. Õpik. Tallinn: Juura, 1998, lk 200.
18. H.Potter. Clerk & Lindsell on the Law of Torts. 9th edition. Sweet & Maxwell. London, 1937, p 631.
19. H. Tammiste. Mittevahalise kahjust Eesti kohtupraktikas, Juridica 2004, nr 2, lk 129-141
20. H. Young. Adding Insult to Injury in Corporate Defamation Damages, 2013, lk 45. Arvutivõrgus kättesaadav: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2298336, 20.02.2015.
21. I.Kull, V.Kõve, M.Kaerdi. Võlaõigus I. Üldosa. Tallinn: Juura, 2004, lk 260.
22. I.Nõmm. Puhtmajanduslik kahju ja selle hüvitamine deliktilise vastutuse korral, 2007, lk 75. Arvutivõrgus kättesaadav: http://dspace.utlib.ee/dspace/bitstream/handle/10062/4686/nomm_iko.pdf, 28.01.2015.
23. I.Nõmm. Puhtmajandusliku kahju hüvitatavus delikti üldkoosseisul põhineva vastutuse korral. Juridica 2008, nr. 2, lk. 85.

24. J.Lahe. Subjective Fault as a Basis of Delictual Liability. *Juridica International*, 2001 nr 1, p 131.
25. J.Lahe. Kahju tekitaja süü presumptsioon. *Juridica*, 2002, nr 1.
26. J.Lahe. Kannatanu süü kahju tekkimisel kahjuhüvitise vähendamise alusena. *Juridica* 2003 a. nr. 2.
27. J. Lahe. Süü deliktiõiguses. Doktoritöö. Tartu 2005. lk 53.
28. K.Sein. Kas Eesti õiguses tuleks lubada karistusõiguslikke kahjuhüvitisi? *Juridica* 2008, nr. 2, lk 94.
29. K. Sein. Ettenähtavus ja rikutud kohustuse eesmärk ku lepingulise kahjuhüvitise piiramise alused. Doktoritöö. Tartu Ülikooli kirjastus, Tartu, 2007. lk 18.
30. L.Kanger. Kaebuse ilmselge põhjendamatus. Kohtupraktika analüüs. Tartu, 01.02.2008, lk 19. Arvutivõrgus kättesaadav: http://www.riigikohus.ee/vfs/692/Analüüs%20Kaebuse%20ilmselge%20perspektiivitus%20%28L_Kanger%29.pdf, 24.01.2015.
31. Lidsky, Defamation, Reputation and the Myth of Community: 1996 Washington LR 1, 12.
32. Mark Jackson. The Corporate Defamation Plaintiff in the Era od SLAPPs: Revisiting New York Times v. Sullivan. *William&Mary Bill of Rights Journal*, 2001, Vol. 9. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://scholarship.law.wm.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1366&context=wmborj>, 20.02.2015
33. M. Ernits. Avalik väljendusvabadus ja demokraatia. *Juridica* 2007 a., nr 3, lk 165.
34. M. Kingisepp. Kahjuhüvitis postmodernses deliktiõiguses. Doktoritöö. Tartu Ülikooli kirjastus, Tartu, 2002, lk 41.
35. Milo, Defamation and freedom of speech, Oxford University Press: Oxford 2008, 30-33.
36. M.Männiko. Õigus privaatsusele ja andmekaitsele, 2011, lk 93
37. M. Leppik, M. Vutt. Õigus aule kui igaühe õigus. Kui palju au on autul? – Kohtute aastaraamat 2012, lk 91 –98.
38. M.Vutt. Mittevaralise kahju hüvitamise nõuded halduskohtus. Tartu 2007, lk 20. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.riigikohus.ee/vfs/651/MittevaraliseKahjuHyvitamineHalduskohtus5.pdf>, 02.02.2015 a.
39. M. Vutt. Mittevaralise kahju hüvitamine Eesti kohtutes: mida näitas kohtupraktika analüüs 2007? – *Juridica*, 2008, nr 5, lk 283–292.
40. Niri Shan, Timothy Pinto. Defamation and privacy law and procedure in England, Germany and France. Arvutivõrgus: http://www.taylorwessing.com/uploads/tx_siruplawyermanagement/IP_Defamation_and_privacy.en.pdf, 20.02.2015
41. P.Varul jt. Võlaõigusseadus I. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn, 2006.
42. P. Varul jt. Võlaõigusseadus III. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn, 2009.
43. P.Varul jt, Tsiviilseadustiku üldosa seadus. Kommenteeritud väljaanne. Tallinn 2010.
44. R. Maruste. Sõnavabadus ja selle piirid. -*Juridica*, 2001, nr 1, lk 17.
45. R. Maruste. Konstitutsionalism ning põhiõiguste ja –vabaduste kaitse. Tallinn, Juura 2004, lk 583.
46. P. Schlechtriem. Võlaõigus. Eriosa. Õpik. Tallinn: Juura, 2000.
47. Post, The Social Foundations of Defamation Law: Reputation and the Constitution. *California Law Review* 1986, 691.
48. Shapiro I, McCarthy C.W., So What if corporations are not people? The John Marshall Law Review, lk 701. Arvutivõrgust kättesaadav: <http://object.cato.org/sites/cato.org/files/articles/Shapiro-JMLR-vol44-n4-2011.pdf>, 02.02.2015

49. Smidts, The impact of employee communication and perceived external prestige on organization identification. *Academy of Management Journal* 2001, 44(5), 1051-62.
50. Smythe, Corporate Reputation managing the new strategic asset. Random House, London 1992, 4.
51. T.Tampuu, J. Lahe. "Võlaõigusseadus I. Kommenteeritud väljaanne". Märkusi võlaõigusseaduse 7. Peatüki kommentaride kohta. *Juridica* 2007, nr 5.
52. T.Tampuu. Lepinguväliste võlasuhete õigus. Tallinn, 2007.
53. T.Tampuu. Lepinguvälised võlasuhted, 3., täiendatud ja muudetud trükk, 2012.
54. V. Šipilov. Ülevaade Justiitsministeeriumi 2010. aasta teadustööde konkursi võidutööst pealkirjaga „Põhiõiguste kolmikmõju ja Euroopa Liidu õiguse horisontaalne kohaldatavus“. Arvutivõrgus kättesaadav: http://www.just.ee/sites/www.just.ee/files/vitali_sipilov._pohioiguste_kolmikmoju.pdf, 08.02.2015 a.
55. Witzleb, N. The Protection of Corporations from Intrusive Media: A German Perspective, lk 83. *eLaw Journal: Murdoch University Electronic Journal of Law*, Vol. 13, 2006. Arvutivõrgus : http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1490962, 23.01.2015.
56. Ü. Madise, (peatoimetaja) jt. Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. Kolmas, täiendatud väljaanne. Tallinn: Juura 2012.

Õigusaktid

57. Eesti Vabariigi põhiseadus. - RT 1992, 26, 349... RT I, 27.04.2011, 2.
58. Inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon. - RT II 2000, 11, 57.
59. Inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (täiendatud protokollidega nr 2, 3, 5 ja 8) ning selle lisaprotokollide nr 1, 4, 7, 9, 10 ja 11 ratifitseerimise seadus. - RT II 1996, 11, 34.
60. Kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvaheline pakt. - RT II 1994, 10, 11
61. Konkurentsiseadus - RT I 2001, 56, 332; RT I, 30.12.2014, 15.
62. Mittetulundusühingute seadus. - RT I 1996, 42, 811; RT I, 21.06.2014, 42
63. Reklaamiseadus RT I 2008, 15, 108; RT I, 12.07.2014, 120.
64. Riigivastutuse seadus RT I 2001, 47, 260; RT I, 13.09.2011, 11
65. Sihtasutuste seadus.- RT I 1995, 92, 1604; RT I; 21.03.2014, 31.
66. Tsiviilseadustiku üldosa seadus. – RT I 2002, 35, 216; RT I 2009, 18, 108.
67. Võlaõigusseadus. – RT I 2001, 81, 487; RT I, 11.04.2014, 13.
68. Vabariigi Valitsuse 2.09.2008 a. määrus nr. 137 "Lepingulise esindaja ja nõustaja kulude teistelt menetlusosalistelt sissenõudmise piirmäärad" - RT I 2008, 40, 235
69. Tsiviilkohtumenetluse seadustik. - RT I 2005, 26, 197; RT I, 31.12.2014, 5.
70. Äriseadustik. 1.September 1995. – RT I 1995, 26, 355; RT I, 21.03.2014, 22.

Kohtulahendid

Eesti:

Riigikohtu kohtulahendid:

71. RKTKo 3-2-1-35-97.
72. RKTKo 3-2-1-99-97.
73. RKTKo 3-2-1-123-97.
74. RKTKo 3-2-1-61-98.

- 75. RKTko 3-2-1-14-02.
- 76. RKTko 3-2-1-56-02.
- 77. RKTko 3-2-1-63-02.
- 78. RKTko 3-2-1-81-02.
- 79. RKTko 3-2-1-129-02.
- 80. RKTko 3-2-1-11-04.
- 81. RKTko 3-2-1-17-05.
- 82. RKTko 3-2-1-38-05.
- 83. RKTko 3-2-1-64-05.
- 84. RKTko 3-2-1-95-05.
- 85. RKTko 3-2-1-123-05.
- 86. RKTko 3-2-1-161-05.
- 87. RKTko 3-2-1-165-05.
- 88. RKHKo 3-3-1-13-06.
- 89. RKTko 3-2-1-53-06.
- 90. RKTko 3-2-1-5-07.
- 91. RKTko 3-2-1-54-07.
- 92. RKÜKo 3-1-1-88-07.
- 93. RKTko 3-2-1-90-07.
- 94. RKTko 3-2-1-145-07.
- 95. RKTko 3-2-1-45-08.
- 96. RKTko 3-2-1-103-08.
- 97. RKTko 3-2-1-43-09.
- 98. RKHKo 3-3-1-66-09.
- 99. RKTko 3-2-1-76-09.
- 100. RKTko 3-2-1-152-09.
- 101. RKTko 3-2-1-67-10.
- 102. RKTko 3-2-1-83-10.
- 103. RKTko 3-2-1-161-10.
- 104. RKTko 3-2-1-169-10.
- 105. RKTko 3-2-1-11-11.
- 106. RKKKo 3-1-1-57-11.
- 107. RKTko 3-2-1-124-11.
- 108. RKHKo 3-3-1-3-12.
- 109. RKÜK 3-2-1-153-13.

Ringkonnakohtu, halduskohtu ja maakohtu kohtulahendid:

- 110. Tartu Ringkonnakohtu otsus tsiviilasjas, 20.09.2000 a. nr II-2-80/2000.
- 111. Tartu Halduskohtu otsus haldusasjas, 3.10.2006 a. nr 3-06-1670.
- 112. Jõgeva Maakohtu otsus tsiviilasjas, 13.12.2002 a. nr 2-432/02.
- 113. Tallinna Ringkonnakohtu otsus tsiviilasjas, 17.04.2006 a. nr 2-05-24349.
- 114. Tallinna Ringkonnakohtu otsus tsiviilasjas, 25.10.2010 a. nr 2-10-3954.
- 115. Harju Maakohtu otsus tsiviilasjas, 17.12.2010 nr 2-10-32970;
- 116. Tallinna Ringkonnakohtu otsus tsiviilasjas, 03.05.2011 nr 2-10-32970.
- 117. Harju Maakohus, otsus tsiviilasjas 08.11.2011 a. nr 2-10-62561.

Euroopa Inimõiguste Kohutu (EIK) kohtulahendid:

- 118. EIKo 08.07.1986, 9815/82, Lingens v. Austria.

119. EIKo 26.07.1986, 8543/79; 8674/79; 8675/79; 8685/79. Van Marle v Holland.
120. EIKo 26.11.1991, 13585/88. Observer ja Guardian vs UK.
121. EIKo 26.11.1991, 16/1994/463/544, Goodwin vs. Ühendkuningriik.
122. EIKo 25.06.1992, 13778/88, Thorgeir Thorgeirson v. Iceland.
123. EIKo 23.09.1994, 15890/89, Jersild v. Taani.
124. EIKo 26.04.1995, 15974/90, Prager ja Oberschlick v. Austria.
125. EIKo 08.12.1999, 23885/94, Freedom and Democracy Party (ÖZDEP) v Türgi.
126. EIKo 24.1997, 19983/92, De Haes and Gijssels v. Belgia.
127. EIKo 06.04.2000, 35382/97, Comingersoll S.A. v Portugal.
128. EIKo 02.02.2001, 41205/98/90, Tammer v. Eesti.
129. EIKo 29.03.2005, 72713/01, Ukrainian Media Group v. Ukraina.
130. EIKo 15.02.2005, 68416/01, Steel and Morris v. Ühendkuningriik.
131. EIKo 28.03.2013, 14087/08, p 37, Novaya Gazeta ja Borodyanskiy vs. Venemaa.
132. EIKo 07.01.2014, 37986/09, p77, Ringier Axel Springer Slovakia, A.S. vs. Slovakkia.

Muud allikad:

133. Adam v Ward (1917) A.C. 309.
134. Arms Trade Case BGH 24.10.1961 BGHZ 36,77, 80.
135. Defamation and malicious falsehood. Section 3, Chapter 15. Arvutivõrgus kättesaadav: http://catalogue.pearsoned.co.uk/assets/hip/gb/hip_gb_pearsonhigheredsamplechapter/140825414X.pdf, 23.01.2015.
136. Cage, Rouzet, Improving “National Brands”: Reputation for Quality and Export Promotion Strategies, 25.05.2014. Arvutivõrgust kättesaadav: http://scholar.harvard.edu/files/cage/files/cage_rouzet_may2014_vf.pdf, 20.01.2014.
137. Corporate reputation: the main driver of business value. Reputation Institute UK, May 2012.
Arvutivõrguskättesaadav: http://www.reputationinstitute.com/frames/press/CRO%20White%20Paper_%20RI%20UK.pdf, 20.01.2015.
138. Derbyshire County Council v Times Newspaper Ltd, (1993) AC 534, (1992) UKHL 6.
139. Dr Gary Paul Duke and The University of Salford, High court of Justice Queen's Bench Division, 28.01.2013 a.
140. D. Harrison McKnight and Norman L. Chervany. Handbook of trust research. Reflections on an initial trust-building model.
141. Dun & Bradstreet Inc. v Greenmoss Builders Inc. 427 U.S. 749 (1985).
142. Farallon Mining Ltd. v. Arnold, 2011 BCSC 1532, Supreme Court of British Columbia, 11.10.2011.
143. Eesti ajakirjanduseetika koodeks. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.asn.org.ee/koodeks.html>, 04.02.2015
144. Global Media and Communications Quarterly Spring Issue 2013, lk 20. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.hoganlovells.com/files/Publication/7df6afd8-2bfa-4f26-91aba6d03e73732a/Presentation/PublicationAttachment/d883b0ed-1f24-4ed6-ad3d-bb5bef5006e4/Global%20Defamation%20and%20social%20media.pdf>, 15.01.2015
145. Jameel & ANR v Wall Street Journal Europe Sprl, 03.02.2005, England and Wales Court of Appeal (Civil Division) Decisions, (2005) EWCA Civ 74.
146. Judith J. Madill, Allan L. Riding, George H. Haines, Jr., Strategic dilemmas of a small market player: the Canadian wine industry, lk 7. Arvutivõrgust kättesaadav: <http://academyofwinebusiness.com/wp-content/uploads/2010/05/File-006.pdf>, 25.01.2015.

- 147.K.Männasoo. Turupõhised indikaatorid panga- ja finantskriiside ennetamisel. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.mtk.ut.ee/sites/default/files/mtk/RePEc/mtk/febpdf/febook26-08.pdf>, lk 280, 25.01.2015
- 148.Marlene Dietrich Case BGH 1.12. 1999 BGHZ 143, 214; NJW 2000, 2195, 2197.
- 149.McDonald's Corporation v Steel & Morris (1999) EWCA Civ 1144.
- 150.National Union of General and Municipal Workers v Gillian (1946) KB 81.
- 151.Rechtsanwalt Christian Solmecke. Defamation on Facebook and its legal consequences. Arvutivõrgus kättesaadav: <https://www.wbs-law.de/eng/defamation-eng/defamation-on-facebook-and-its-legal-consequences-47984/>, 20.01.2015
- 152.Ringhäälinguseaduse, kriminaalmenetluse seadustiku, tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja võlaõigusseaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri, 656 SE II, lk 1, Arvutivõrgus: http://www.riigikogu.ee/?page=pub_file&op=emsplain2&content_type=application/msword&u=20130511173745&file_id=1222037&file_name=656%20SE%20II%20SEL%20ETUSKIRI.doc&file_size=29696&mnsensk=656+SE&etapp=15.11.2010&fd=21.12.2010, 15.01.2015.
- 153.Rocco Macchiavello, Development Uncorked: Reputation Acquisition in the New Market for Chilean Wines in the UK, juuni 2010. Arvutivõrgus: http://mitsloan.mit.edu/neudc/papers/paper_275.pdf, 20.01.2015.
- 154.Second Cup Ltd vs Eftoda, CanLII 26174 (ON SC), 2006.
- 155.Seletuskiri konkurentsiseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seaduse eelnõu juurde Arvutivõrgus:<http://www.riigikogu.ee/?page=eelnou&op=ems&emshelp=true&eid=1287842&u=20120106155553>, 25.01.2015 a.
- 156.South Hetton Coal Company Ltd v. North-Eastern News Association Ltd (894) 1 Q.B. 133.
- 157.Vidal, BP's PR campaign fails to clean up reputation after Gulf oil spill, The Guardian, 14.04.2011. Arvutivõrgus kättesaadav: www.guardian.co.uk/environment/blog/2011/apr/14/bp-pr-campaign-gulf-oil-spill, 02.02.2015.
- 158.William, The Basics of Branding. Arvutivõrgus kättesaadav: <http://www.entrepreneur.com/article/77408>, 1.03.2015.
- 159.Williams, G4S admits it is fighting to repair reputation. The Independent 28.08.2012. Arvutivõrgus kättesaadav: www.independent.co.uk/news/business/news/g4s-admits-it-is-fighting-to-repair-reputation-8083662.html, 05.02.2015.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Kristjan Rahnu,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose „Juriidilise isiku maine kahjustamisest tulenev tsiviilõiguslik vastutus,“ mille juhendaja on professor Paul Varul,

1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tallinnas, 04.05.2015